

95 JUN. 1975

ANALELE ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMULC IV.

SEDINTELE ORDINARE DIN 1881—82

SI
SESIUNEA GENERALA A ANULUI 1882.

SECTIUNEA I

PARTEA ADMINISTRATIVA SI DESBATERILE.

KULOZSVARI M. KIR. BAZDASAB: A ADEM
KONYVTARA

BUCURESCI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMANE (LABORATORII ROMANI).
26. STRADA ACADEMIEI 26.
1882

szám

BIBLIOTECA

PUBLICAȚIUNILE ACADEMIEI ROMÂNE.

(Depusă la librăria Soccū & Comp. București)

Analele Societății Academice Române :

Tom. I.

Desbaterile Societății în sesiunile anilor 1867, 1868 și 1869. Convocarea și inaugurarea Societății literare române. Discursul asupra istoriei limbii române de D-lu *T. Ciopârțu*. — Discursul D-lui *G. Munteanu* asupra ortografiei. Raportul comisiei ortografice. Propoziții de ortografie română. Sistema ortografică prezentată de D-lu *T. Ciopârțu*. Programa pentru simplificarea materialului necesar la lucrarea Dicționarului român. Discursul D-lui *V. A. Urechiu* despre asemănarea dialectului Friulanu cu limba română. Principiul de ortografie română. Regulamentul pentru lucrarea și publicarea Dicționarului limbii române. . . . . 1 vol. 8° lei. 4 —

Tom. II.

Discurs de recepțiune al D-lui *A. Papia Ilirianu*: viața, operele și ideile sale. . . . . 1 vol. 8° lei. 1 —

Tom. III.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1870. Discursul D-lui *G. Sion*: Aleasa Doamnă a României — viața și operele sale, cu răspunsul D-lui *V. A. Urechiu* — Relațiune despre mănăstirea „Sf. Ioane Burdai-Deleanu” aflată în Biblioteca centrală din București, de *A. Papia Ilirianu*. — Discursul asupra istoriei mal nouă și alese din istoria anilor 1814 și 1819 de *D. G. Baritiu*. 1 vol. 8° lei. 1 —

Tom. IV.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1871. Discursul de recepțiune al d-lui *Petru Poenaru*: Georgiu Lazaru și Școala română, cu răspunsul D-lui *G. Sion*. Despre numenele propriie gentiliție, geografice, topografice, străine și române, de D-lu *G. Baritiu*. 1 vol. 8° lei. 50 —

Tom. V. Partea I și II.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1872. Discursul de recepțiune al D-lui *Dr. Anastasiu Fătu*: Despre încercările făcute pentru dezvoltarea științelor naturale în România, cu răspunsul D-lui *V. A. Urechiu*. Teoriile lui Darwin, disertațiune de D-lu *G. Baritiu*. 1 vol. 8° lei. 3 —

Tom. VI.

Desbaterile Societății în sesiunea anulul 1873. Campania de la 1414, Bătălia de la Varna de D-lu *G. Baritiu*. . . . . 1 vol. 8° lei. 1 —

Tom. VII.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1874. Memoriu asupra Portretelor Domnilor români de D-lu *D. A. Sturdza*. Fragmente din istoria regimentului al II-lea românesc granitaru transilvanu de D-lu *G. Baritiu*. . . . . 1 vol. 8° lei. 3 —

Tom. VIII.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1875. Biserica românească în luptă cu reformațiunea (fragment istoric) de D-lu *G. Baritiu*. . . . . 1 vol. 8° lei. 1 —

Tom. IX.

Desbaterile Societății în sesiunea a. 1876: cu unu studiu asupra vieții și activității lui Ștefan Samuil Niculă, alias Clain de Sadă, de D-lu Ioan C. Bianu. . . . . 1 vol. 8° lei. 1 —

Tom. X.

Sesiunea I: Desbaterile Societății în sesiunea a. 1877. . . . . 1 vol. 8° lei. 1 —

Sesiunea II. Memori și Notițe: Notiță despre Bibliografia Istriei și Dalmației de D-lu *G. Baritiu*. — Noțiuni relative la economia socială și istoria civilizațiunii în Transilvania de D-lu *G. Baritiu*. — Dăre de semnă despre publicațiunea Domnului Emile Legrand «Receuil de poésies historiques, en grec vulgaire, relatifs a la Turquie et aux principautés danubiennes» de D-lu *V. A. Urechiu*. — Schiță biografică asupra lui Eudoxiu Hurmuzachi și operele sale, de D-lu *D. A. Sturdza*. Dăre de semnă despre publicațiunea D-lui Dr. Iung «Romanii și Români», de D-lu *D. A. Sturdza*. — Memoriu asupra Numismaticii românești de D-lu *Dimitrie A. Sturdza*. — Relațiune despre localitățile semnalate prin anticuități în județul Romanu, de D-lu *A. I. Odobescu*. Note asupra unor anticuități din județul Romanu culese la a. 1872 de D-lu *Dimitrie A. Sturdza*. — Relațiune despre o excursiune la Recica de D-lu *V. A. Urechiu*. — Note asupra Mănăstirii «Sf. Ieremia» din Brancovești de D-lu *V. A. Urechiu*. — Lista de cele mai vechi biserici din comuna județului Romanu de D-lu *V. A. Urechiu*. — Note inedite culese în mănăstirea Călugăruș din județul Romanu la a. 1861 de D-lu *A. I. Odobescu*. — Cestionar pentru obiceiurile juridice ale poporului român de D-lu *B. P. Hasdeu*. . . . . 1 vol. 8° lei. 3 —

ANALELE ACADEMIEI ROMANE

SÉRIA II. — TOMULÉ IV.

ŞEDINŢELE ORDINARE DIN 1881—82

ŞI

SESIUNEA GENERALĂ A ANULUI 1882.

SECŢIUNEA I

PARTEA ADMIMISTRATIVĂ ŞI DEBATERILE.

KOLOZSVÁRI M. KÖR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

— BUCURESCI. azár.

TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMANE (LABORATORII ROMÁNI).

26. STRADA ACADEMIEI. 26

1882

22 OCT. 2019

PARTEA I.

PROCESELE VERBALE ALE ȘEDINTELOR ÎN ORDINARE.

DE LA

1 MAI 1881 PÂNĂ LA 5 FEBRUARIE 1882.

ACADEMIA ROMANA

SUMARELE ȘEDINTELOR ÎN ORDINARE DIN ANUL 1881—1882.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 1 MAI 1881.

Sub Președinția D-lui *Ion Ghica*.

Secretar: D-lu *Gr. Ștefănescu*.

D-lu Președinte comunică adresa ministerului cultelor, prin care este invitată Academia a-și da avisul asupra propunerilor S-lului Sinodul relativ la limba pentru revizuirea și editarea cărților bisericești.

— Această propunere se trimite la secțiunea literară.

Se comunică adresa Academiei magiare din Buda-Pesta, prin care răspunde la oferirea Academiei Române pentru schimbările reciproce de publicațiuni.

— Academia ia act.

D-lu Stanislău Sakowski, secretarul universității din Leopole, răspundând la adresa Academiei, declară în numele rectorului magnific, că universitatea primesce schimbul reciproc de publicațiuni.

Prefectura județului Iași arată aprobarea consiliului județian, a sumei de 300 lei pentru înființarea stațiunii meteorologice sub patronajul Academiei Române.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 15 MAI 1881.

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretar: D-lă *Gr. Ștefănescu*.

Se citește de D-lă Președinte o adresă a comisiei pentru ridicarea statuei lui Ștefan cel mare în Iași, rugându pe Academiă a numi un delegat ca împreună cu un reprezentant al Primăriei și d-lă director al școlii de arte frumoase din Iași, să aleagă locul pentru așezarea acelei statue. Se alege d-lă *G. Chitu*.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 22 MAI 1881.

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretar: D-lă *V. Maniu*.

D-lă *Dimitrie Sturdza* face o donațiune Academiei, de patru monete, ce le-a procurat pentru colecțiunea numismatică, pentru care Academia exprimă grațitudinea ei. (Anexa A).

D-lă *Ion Ghica* pune în discuțiune localul Academiei, arătându între alte motive și nesiguranța, în care se găsește averea Academiei în localul de aici.

D-lă *Sturdza* observă, că în momentul de față nu s'ar pute obține de la Stat un alt local și este de părere a se căuta alte

mijloce pentru atingerea rezultatului dorit de a-și avé Academia unú edificiu alú sêu propriú.

Dupá desbateri urmate, la cari au luatú parte D-nii *Hasdeú, Aurelianu, Maniu, Ștefănescu și Ghica*, s'a lăsatú în sarcina D-lui *Sturdza* și a D-lui Președinte *Ghica* a se consulta asupra mijlocelorú pentru realizarea acestei dorințe.

ANEXA A.

Domnule Președinte,

Vé rogú să bine-voiți a comunica Academiei, că amú avutú onórea a depune în colecțiunea sa de monete următóarele bucáti :

1°. AR. de la Ștefanú alú Moldovei, fiulú lui Alexandru celá bunú. fratele lui Iliășú,—ineditú și unicú.

2°. AR. dela Bogdanú I.

3°. AR. dela Ștefanú Locustá.

4°. E dela Ivonia.

Priimiți, Domnule Președinte, expresiunea simșimintelorú mele respectuóse.

Bucuresci. în 22 Maiú 1881.

D. Sturdza.

ȘEDINȚA ORDINARÁ DIN 6 IUNIE 1881.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza.*

Secretarú generalú : *V. A. Urechidá.*

Se citește adresa Ministerului de Finance No. 356, prin care trimite Academiei 30 bucáti monete románe pentru colecțiunea numismaticá. Se primescú și se daú în primirea D-lui *D. Sturdza.*

Se ia cunoscința de adresa d-lui Ministru de Culte cu No. 7149, pentru autorizarea primirei donațiunii de 15,000 lei, făcutá Acade-

demiei de frații Israelu Chajemü Danielu, Leonü Danielü și Albertu E. Danielü.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 12 IUNIÜ 1881.

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretarü : D-lü *V. Maniu*.

D-lü Președinte dă lectură comunicațiunilorü intrate în decursulü săptămânei. Ele suntü următorele :

1) Excelența sa ministrulü plenipotențiarü alü Engliterei în Bucuresci, d-lü White, trimite pentru biblioteca Academiei colecțiunea completă a corespondenței oficiale englese *Blue-Books*, asupra ceștiunii orientale pentru anii 1876—1879.

Academia primesce cu recunoștință acestü insemnatü darü.

2) D-lü *V. Maniu* supune Academiei epistola d-lui Brosceanu, din Banatü, prin care numitulü arată, că dăruiesce pentru biblioteca Academiei, 50 tomuri din Enciclopedia Economică, scrisă de I. G. Krünitz și 60 tomuri din Istoria Universală a lui W. Guthrie și I. Gray.

Academia primesce acestü frumosü darü cu o distinsă satisfacțiune, însărcinändü pe Delegațiune a exprima d-lui Brosceanu în numele Academiei recunoștința sa.

3) D-lü *D. Sturdza* dăruiesce Academiei și astă-dată, în generösa sa munificență și solicitudine pentru avântulü Academiei, o colecțiune de 29 cărți vechi romănesci cuprinse întrö listă sub a D-sale semnătură, precum și acte relative la proclamarea Regatului în doué exemplare, pecetea mare regală imprimată în cêră roșică; de asemenea doué talere de lemnü, cari au servitü la masa dată țêranilorü în ziua memorabilă de încoronare; în fine doué cane de pămêntü smălțuite întrebuințate cu aceeași ocașiune.

Academia și de astă-dată aduce D-lui *Sturdza* omagiile de via recunoștință.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 19 IUNIŢ 1881.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarŭ-generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechia*.

D-lŭ *Aurelianu* comunică Academiei manuscriptulŭ sŕu despre starea economică a României în secolulŭ alŭ XVIII-lea.

Academia decide să se citescă succesivŭ în ședința publică.

Învindu-se imposibilitate de a se publica imediatŭ, se exprimă în unanimitate dorința de a se propune în sesiunea generală viitoare interpretarea art. 35 din regulamentŭ.

D-lŭ *Stefănescu* comunică epistola d-lui N. R. Danilescu relativă la o inscripțiune latină găsită la Grădiste.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 26 IUNIŢ 1881

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretarŭ : D-lŭ *Gr. Ștefănescu*.

D-lŭ Președinte comunică Academiei tristă scire a încetării din viață a venerabilului nostru colegŭ *Paulŭ Vasiciu*, și că imediatŭ după primirea depeșei din partea d-lui Dr. Szalkay, ginerele răposatului, a și exprimatŭ familiei defunctului academicianŭ, impresiunea durerŕsă și regretele profunde, ce s'au încercatŭ pentru pierderea dintre noi a ilustrului nostru colegŭ.

Academia adâncu mișcată de acéslă tristă scire, se asociéză din inimă cu regretele exprimate familiei defunctului de către Președintele său.

D-lu Grigore Crețu trimite Academiei o pecete cu marca unui inelă de argintu găsită la Suceava de unu țeranu și cumpăratu de archiereulă Neofitu Scribanu, și care inelă acum se află în posesiunea d-lui G. Erbiceanu, profesoră la seminarulă din Socola.

D-lu Crețu mai atrage atențiunea Academiei asupra unei descoperiri făcute, acum vreo dece ani, într'una din movilele din prėjma Hușului, de către d-lu Dr. Mingarelli, a unei urne de lutu cu monete romane, și cum acea movilă a fostă pe proprietatea Statului. D-sa este de părere, ca Academia să intervină la guvernă pentru a se aduce acele obiecte antice în museulă națională de antichități.

Ne mai fiindu nimică la ordinea zilei ședința se ridică și secțiunea științifică intră în ședința de secțiune pentru a studia cestiunea nouloră stațiuni meteorologice, ce sunt a se înființa în țeră.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 28 AUGUSTŢ 1881.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū : D-lu *V. Maniu*.

D-lu Obedenaru trimite de la Roma o seriă de 100 pagini de copii făcute la Archivulă din Veneția de documente privitoare la istoria românilor. D-lu Obedenaru atrage atențiunea Academiei asupra împrejurării, că D-lu *N. Kretzulescu*, care ca ministru plenipotențiară alu țerei la Roma, a mijlocitū culegerea acestoră documente, s'a mutatū la St. Petersburg, astū-felū, că primirea copiiloră acum trimise a făcut' o D-sa; dar' fiindū-că D-sa în curëndū va părăsi Roma, cere ca Academia să scrie formalū Legatiuniil de acolo, ca acésta să con-

linie a primi și a plăti taxele de copiere a documentelor, pe cari să le trimită regulat Academiei.

D-lu *D. A. Sturdza* prezintă pentru colecțiunea de documente a Academiei următoarele :

1. Trei fragmente dintr'unu documentu dela Ieremia Movilă, scrisu în limba slavonă pe chărtiă.

2. Unu documentu slavonū pe chărtiă dela același Domnū cu data 7111 (1603) Martie 21, semnatū de *Stroici mare logofătū*.

3. Doue fragmente dintr'unu documentu dela Vasile-Vodă cu data 7150 (1642) în limba română.

4. Unu documentu pe chărtiă dela Michaiū Racoviță Domnulū Moldovei, cu data 7229 (1721) Iunie 14.

5. Unu documentu de la Grigore Ghica Domnulū Moldovei, cu data de 7249 (1741).

D-lu *Sturdza* mai arată, că a cumpăratu trei monete vechi de ale domnilorū români : una dela Ion Radu voivodulū Valachiei, celelalte doue nu s'au pututu încă descifra dar' prezintă o deosebită importanță. — Prețulū 300 lei alū acestorū monete urmază a se plăti din fondulū specialū alū donațiunii Danielū.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 4 SEPTEMBRE 1881.

Sub Președința D-lui *P. S. Aurelianu*.

Setretarū : D-lu *V. Muniu*.

Se comunică următoarea scrisore a D-lui *Sion* :

«Făcendū o excursiune în România de susū, d-na Elisa Sturdza, născută Hurmuzachi, m-a făcutu onōrea a-mi da plăcuta sarcină să aducū și să depunū la Academiă, ca darū din partea sa :

«1. Unu dosarū alū comitetului unirii, rămasū dela răposatulū frațele sēu Constantinū Hurmuzachi, carele a fostū membru celū mai

activă și agintele celui mai energic al mișcării unioniste dela 1856 până la realizarea dublei alegeri a Domnitorului Alexandru Ioan I.

«2. Unu capu anticu de marmura, represintându dubla figură a lui Ianus, provenitu din antichitățile găsite în Grecia.

«Nu mă îndoesc. D-le Președinte, că aceste oferte voru fi binevenite între noi și ne voru procura subiectu de studiu destul de prețiose.»

Academia exprimă mulțămirea sale ilustrului donator; iar documentele dăruite se pun în vedere secțiunii istorice, însărcinându-se de o cam dată D-lu *Sion* cu așezarea lor în ordine sistematică.

D-lu *G. Sion* comunică Academiei o notiță cuprinsă în jurnalul grecescu Κλειω (No. 1,039, dela 10/28 Maiu 1881), care tradusă în românește are următoarea cuprindere :

«După jurnalul englesu *Athenneum*, unu manuscrisu grecescu, de o prea mare importanță istorică, s'a descoperitu nu de multu de profesorul Vasilevski în biblioteca sinodală din Moscova. Acestu manuscrisu, care cuprinde istoria revoluțiunii Bulgarilor în contra Bizantinilor, este scrisu de unu bărbatu marturu ocularu al celor petrecute. Autorul tracteză pe largu și despre Români (Vlach), pe cari i denunță ca autori principali ai mișcării bulgăresci. Autorul descrie cu deamănentulu pozițiunile geografice ale Vlachelor și înrudirea lor de rasă cu Bessii, cari locuesc în localități greu de abordat spre Dunăre și spre Sava. Prin găsirea acestui tesauru istoricu, cestiunea despre originea Vlachelor, asupra căreia a scrisu foarte multu Rösler, Iung și alții. va pute intra pe urma unor noue și mai positive cercetări etnologice.»

D-lu *Sion* insistă asupra deosebitei importanțe ce acestu manuscrisu poțe să aibă pentru istoria noastră națională, și după propunerea sa, Delegațiunea se însărcinează a interveni pentru a se imprumuta acestu manuscrisu ca să pōtă fi studiatu *de visu*.

Sub Președința D-lui *P. S. Aurelianu*.

Secretarū-generalū. *V. A. Urechii*.

D-lū secretarū-generalū *Urechii* introduce în Academiă pe d-lū de Rosny, președintele institutului etnograficū din Francia și membru corespondentū alū Academiei. D-lū de Rosny este însoțitū de d-lū Les-souëf, membru alū acelelași instituțiunii. D-lū de Rosny ofere Academiei o fôrte avută colecțiune de cărți și charte japoneze și chineze, însoțindu-le de numerose și interesante explicațiuni.

I. Cărți chineze :

1. *Kan-ing-pien'*, cartea recompenselorū și a pedepselorū filosofulu Lao-tsze (secolulū VI înainte de era noastră). Edițiune populară a unei cărți traduse în francesă de Stanislas Julien. La finea operei se află o seriă de rețete medicale,—1 vol.

2. *Loung-tou-koung-ngan*. Causele celebre ale Chinei. Povestii populare. Mai multe din aceste povestii au fostū traduse de d-nii Théodore Paire, Léon de Rosny etc.—5 vol.

3. *Koung-Tsze-Kiaya-youen-schou*,—Convorbirile familiare ale lui Confucius,—2 vol.

4. *Hao-Kieon-tchouen*. Nevasta perfectă. Alū doilea din capetele de operă ale literaturii romanesci moderne. Tradusū în englesă de Sir John Davis și în francesă de Guillard d'Arcy,—4 vol.

5. *King-pao*. Monitorulū (oficialū) din Peking. Câte-va numere specimene în unū pachetū. Numere detașate.

6. Sancti Iosephi Magni Sinorum patroni Sanctus mensis sinice Auctore P. B. Brueyre S. I.,—1 vol.

7. *Tsing-Lai-fen-Ki*. Istoria distrucțiunii pirațilorū, carți infestaū mă-rile Chinei. Scriere tradusă de Neumann,—1 vol.

8. *Tao-tec-King*. Cartea călii și a virtuții filosofulu Lao-tsze. Secululū VI înainte de era noastră. Scriere filosofică din epoca chiar în care trăia Confucius. Tradusă în francesă de Stanislas Julien,—1 vol.

9. *Siao-Hioh-ti-tchu-ta-tching*. Acastă scriere cuprinde : 1. *Tchung-King*, saũ cartea sacră a credinței, tradusă în francesă de Léon de Rosny; 2. *Hiao-King*, saũ cartea sacră a pietății filiale. 3. *Siao-hioh* saũ miculũ studiũ. Scriere de instrucțiunil elementare netraduse încă în nici o limbă europeană,—4 vol.

10. *Matris Dei Sanctus Mensis sinice*, auctore P. B. Brueyre S. I,—1 vol.

11. Săntele evangeliil în chinesă, edițiune publicată la Singapur,—1 vol.

12. *Tchun-Tsieou* a lui Confucius. Primăvera și toamna, una din cele 5 cărți sacre ale Chinesilorũ, cuprindendũ istoria regatului Lou, patria lui Confucius. Mare edițiune făcendũ parte din colecțiunea numită *Kiai-Tsze-Youen* cu unũ comentariũ perpetuũ,—6 vol.

13. *Li-Ki-Touh-Pen*. A patra din cărțile sacre ale antichității chineze, de comunũ numită memorialulũ riturilorũ. Acastă scriere de o importanță capitală pentru cunoscerea institutiunilorũ religioase ale Chinei antice, a fostũ tradusă în parte de abatele Callery în memoriile Academiei regale din Turinũ,—5 vol.

14. *Yn-poei-tang-sse-schou-tchin-pen*. Cele 4 cărți clasice ale anticității chineze culese de discipulil lui Confucius. Edițiune cu unũ comentariũ perpetuũ. Cele patru cărți pe cari Chinesil le punũ imediatũ după cele 5 King saũ cărți sacre și pe cari ori ce omũ instruitũ trebuie să le cunoscă. Cuprindendũ : 1. Marele studiũ aparținendũ lui Confucius însuși; 2. Arta de a se mantine în mediulũ justũ; 3. Discuțiunile saũ convorbirile filosofice; 4. Opera filosofului Mencius, unulũ din cei mai celebri după Confucius,—6 vol.

15. *Ta-Sing-pien*. Tractatũ despre nascere,—1 vol.

16. *Tang-chi-Hoh-houen-tsiang-Kiai*. Culegere de poesil celebre ale Tangilorũ, considerată ca marele seculũ alũ poesiei chineze,—6 vol.

17. *Tien-tchu-chih-i*. Veritabila noțiune de Dumnezeu, scriere creștină,—1 vol.

18. *Miao-fah-lien-hou-King*. Lotus alũ buneil credințe. Scriere budistă, tradusă din sanscrită în chinesă. Acastă scriere considerată ca una din cărțile sacre ale budismului a fostũ tradusă din sanscrită în

francesă, de Eug. Bournuf, dar traducerea chineză presintă, în multe circumstanțe, o claritate, care lipsește originalului. Unu capitulū din Lotus a fostu tradusū după textulū tibetanū de d-lū Foucaux și unū altū capitulū după textulū chinezū de d-lū de Rosny;—2 vol.

19. *Yih-King*. Cartea sacră a transformațiunilorū, prima și cea mai vechiă dintre cărțile sacre ale Chinesilorū și acea căreia Confucius i atribuia cea mai mare importanță. Mare edițiune cu unū comentarū perpetuū. Acéstă scriere a fostu tradusă în latină, într'unū modū fórte imperfectū de părintele Regis;—3 vol.

20. Culegerea textelorū chinezese în scrierea *Tsao*-cursivă și în scrierea *li* sau scrierea blurourilorū. Imprimată cu litere albe pe fondū negru;—1 vol.

21. *Ping-chan-lui-Yen* sau cele doue tinere fete literate, de comunū desemnată ca alū 4-lea capū de operă alū literaturii chinezese moderne, acéstă scriere a fostu tradusă în francesă de D-lū Stanislas Julien;—1 vol.

22. Culegerea de istorióre imprumutate din istoria occidentulū, cu gravuri;—2 vol.

23. *Ki-ho-Youen-pen*. Tratatū de geometriă chineză publicatū sub direcțiunea D-lui Wylie;—8 vol.

24. *Tien-tchu-loung-Seng-Yen-Hing-Ki-lioh*. Istoria viteiei D. N. Isusū Christosū;—1 vol.

25. *Hoëi-lan-Ki*. Istoria cercului de cretă, comediă chineză. Edițiune litografiată la Paris. Acéstă comediă a fostu tradusă în francesă de Stanislas Julien;—1 vol. 4°.

26. *Kieon-i-tchao-tching-chou*. Vechiulū testamentū tradusū în limba chineză. 4 vol. Noulū testamentū în unū vol.;—5 vol.

27. *Chen-seng-fouh-tchoung-tching-lou*. Drepta cale pentru a ajunge la o bună vieță și la unū finitū fericitū. Manuscrisū chinezū de 167 foi micē, pe chărțiă de China și cu o frumoasă scrisóre. Acestū manuscrisulū a fostu punctuatū și numele propriilū a fostu indicate cu ajutorulū unei duble trăsături verticale juxte-liniare. Acestū manuscrisulū e ineditū.

II. Cărți japoneze :

1. *Dai-Nippon-Yei-Tai-Setŭ-Yō-Mu-Zin-Zau*. Mare dicționarŭ japoneșu-chinesŭ clasatŭ după ordinea cântului silabarului precedatŭ de o enciclopediă generale a cunoștințelorŭ usuale cu numeroșe figuri în negru și în culori. În partea superioară a dicționarului se găsește în specialŭ o istoriă prescurtată a împărațilorŭ Japoniei dela creațiune; — 1 vol.

2. *Zō-ho-Syo-kan-Tai-Sei*. Manualŭ de stilŭ epistolarŭ în scriere cursivă; — 1 vol.

3. *Dai-Zen-Haya-Biki-Sitŭ-Yō-Sitŭ*. Dicționarŭ japoneșu-chinesŭ așezatŭ la începutŭ după ordinea cântului și la fine după acea a silabelorŭ, cari compunŭ cuvintele; — 1 vol., oblongŭ.

4. *Yec-Gakŭ-ki-Kyau*. Suplimentŭ la enciclopedia medicală sau marile herbariŭ chinezŭ cunoscutŭ sub numele de *pen-sao*; — 1 vol.

5. *Ni-sen-nen-sade-Kayami*. Oglindă de busunarŭ pentru doue miș de ani; — 1 vol.

6. *Tan-sō-ren-ziu-si-kakŭ*. Dicționarulŭ locuțiunilorŭ elegante imprumutate dela poeziŭ chineșe din dinastia Tang (Tan) și din dinastia Soug (San); — 3 vol., oblonge.

7. *Yori-Tomo-Sei-Un-Ki*. Istoria norului albastru alŭ Syau-Gun sau locotenentŭ-generalŭ Yori-Tomo. Romanŭ popularŭ cu gravuri; — 1 vol.

8. *Yoannesŭ-No-Tayori-Yorokoli*. Evangelia sântului Ioan în japoneza. Facsimilŭ litograficŭ alŭ traducțiuniiŭ foarte rari imprimate la Singapur; — 1 vol.

9. *An-Sei-Yo-bun-Sijan*. Modele de litere compuse după stilulŭ anilorŭ an-sei; — 1 vol.

10. *Sai-Yan-Di-Rian-Kau*, Cercetare asupra greutateilorŭ și măsurilorŭ din țările occidentale; — 1 vol.

11. *Nippon-Ti-Dŭ*. Chartă generală a imperiului japoneșu. Mare edițiune oficială în 4 părți. Primele 2 cuprindŭ Japonia, a treia insula de Yeso și a patra insula de la Karafuto, 4 cărți în o cutiă. Academia aduce mulțămiri ilustruluiŭ său corespondinte.

D-lŭ de Rosny promite pentru ședința din viitorŭ Vinere să facă o comunicațiune Academiei.

Se priimesce asemenea cu viŭ mulțumiri.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 18 SEPTEMBRE 1881.

Sub Președinția D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū : D-lū *V. Maniu*.

Se comunică o scrisore a D-lui G. Popescu, pe lângă care dăruiesce Academiei 22 bucăți monete romane, bisantine, turce, adunate de D-sa în comuna Meidankioi din Dobrogea.

D-lū *Sturdza* arată, că mai importante din aceste monete sunt : una de la Severū, alta a Istrului. D-lui propune ca mulțumindu-se donatorului, Academia, neavendū ea singură o colecțiune de monete romane și grece, să dé aceste monete pentru colecțiunea muzeului naționalū.

Acéstă propunere se primesce.

D-lū *Sturdza* încunoscintēză că a mai primitū pentru Academia de la D-lū Cazotti mai multe medalii de argintū și aramă, romane, grecesci și unele din evulū mediū. — D-sa propune și Academia aprobă ca aceste medalii să fiă și ele date muzeului naționalū, exprimându-se mulțamiri D-lui Cazotti.

D-lū L. de Rosny, membru corespondentū alū Academiei, vorbește despre originea scrisorii în vechitulū și noulū continentū, și insistă mai alesū asupra proprielor sale descoperiri relative la grafia inventată în continentulū nou.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 16 OCTOMBRE 1881

Sub Președința D-lui *P. S. Aurelianu*.

Secretarŭ-generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechiiă*.

D-lŭ *V. A. Urechiiă* comunică Academiei din partea D-lui Stati, comandantulŭ *Griviței*, o monetă polonă dela 1583. Se primesce cu mulțumire

D-sa atrage atențiunea Academiei asupra importanței ruinelorŭ de la *Ieni-Sali* de lângă Babadagŭ (Dobrogea). Acele ruine suntŭ numite de bătrânii români din sate : *Ilacria* (Heraclea?)

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 6 NOEMBRE 1881

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretarŭ-generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechiiă*.

D-lŭ secretarŭ-generalŭ *Urechiiă*, depune pentru biblioteca Academiei, în numele *M. S. Regelui*, doue copii autenticate de directorulŭ *bibliotecei Marciana* din Veneția în 23 Septembrie 1881. Aceste copii reproducŭ doue documente originale din Țisa bibliotecă, relative la relațiunile lui Stefanŭ celŭ mare cu Uzum Asan, în limba persiană. Academia le primesce cu expresiunea recunoștinței sale pentru *M. S. Regele*, Președintele său de onore.

D-lŭ Președinte dândŭ cuvântulŭ D-lui *Maiorescu*, D-sa arată, că luase îndatorirea de a citi în ședința de astăzi o lucrare a sa despre *Neologisme*. Fiindŭ-că acea lucrare a apucatŭ a fi publicată de către *Convorbirile literare*, D-lŭ *Maiorescu* va înlocui-o cu o alta, despre primirea, ce s'a făcutŭ în Germania unorŭ traduceri mai recente din limba română în limba germană, de poesii și nuvele populare. D-lŭ *Mai-*

rescu face acea lectură urmărită de Academia cu mult interes și în aplauzele publicului.

Ședința se suspendă la 2 ore pe cinci minute.

La redeschiderea ședinței, D-lu Președinte dă cuvântul D-lui *Aurelianu*, carele dă lectură lucrării sale, despre starea economică a țerei în secolul al XVIII.

Academia urmărește studiul acesta cu toată atențiunea multă meritată.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 13 NOEMBRÉ 1881

Sub Președința D-lui *Ion Ghica*.

Secretarul-generalu : D-lu *V. A. Urechii*.

P. S. S. Melchisedecū citește memoriul asupra descoperirii adevăratului portret al lui Stefanū celū Mare, în Evangeliariul de la Homorū păstrat la Metropolia din Cernăuți (Anexa B).

D-lu *N. Ionescu* susține opiniunile și propunerile *P. S. S. Episcopului Melchisedecū*. D-sa pune în evidență importanța acestei descoperiri istorice. Tipul veridic al lui Stefanū celū Mare, a existat și în biserica St. Nicolae din Iași într'o zugrăvitură murală. Acest portret a rămas neobservat, din cauză, că este ascuns îndărătul unui cafas. Tipul lui Stefanū dela St. Nicolae, sēmănă foarte mult cu cel din Evangeliariul dela Homorū. Academia e datore încă să de comitetului statuei lui Stefanū celū Mare din Iași, opiniunea sa asupra adevăratului portret al lui Stefanū-Vodă. Acest comitet cheltuește preste 120,000 lei pentru statuă. El va face noul sacrificiu în privința schimbării capului. Unii membri din comitet, s'au opus mai întâi la această schimbare, preferind figura cea legendară; dar figura această, șișă legendară, este curat o figură de Christos. În suș comitetul n'a mai resistat înaintea evidenței și în urma comunicării, ce eu I-am făcut, comitetul a telegrafiat artistului Frémiet să aștepte nouă instrucțiuni. Academia va face bine să se gră-

bescă de a aduce contribuțiunea sa la lucrare, elucidându întrebarea portretelorî lui Stefanu-Vodă. S'ar căde ca și în sala ședințelorî noastre să posedămî adevăratulî portretulî alî Domnitorului-eroi."

D-lu *Ion Ghica*. Totalitatea Academiei și secțiunea istorică să desbată întrebarea portretului. Secțiunea să presinte unû raportû detaliatû și unû proiectû pentru a se decopia portretulû în mărime naturală. Asemenea să se facă copii de pe paginile mai importante ale Evangeliarului de cătră chiar meritosulî pictorû, care a ajutatû pe P. S. S. Episcopulû *Melchisedecû* și pe D-lu *Ionescu*. Aceste copii să se vulgarizeze câtû mai multû prin anume publicațiuni.

D-lu *Sturdza* nu cunósce nici o descoperire așa de importantă ca acea a P. S. S. Episcopului de Romanu. Avemû acumû o evangeliă mai multû dela Stefanu-Vodă, unû monumentû istoricû, ba încă și adevăratulî portretû alî marelui Domnû. Inscripțiunea din evangeliarû este de totă însemnătatea. Acestă descoperire completată prin lucrările D-lui *N. Ionescu* impunû Academiei o datoriă. Nu e de ajunsû să decopiamû și să păstrămû pentru noi în Academia aceste te-saure. Academia trebuie să adauge la ele pomelniculû dela Bistrița, listă autentică și cea mai vechiă a Domnilorî moldoveni din timpulû lui Alexandru celû Bunû, și ori ce alte monumente de asemenea însemnătate și să le publice, să le facă cunoscute Românilorî. Mai trebuie ca Academia să urmărescă lucrările istorice nu numai ca până astăzi în modû sporadicû. Ea nu are de a se ocupa numai de traduceri latine. Fondurile nostre să ne serve la lucrări mai proprii a ridica simțulû naționalû prin investigațiuni asupra trecutului. D-lu *Sturdza* cere să nu se păstreze portretulû lui Stefanu numai în cartónele Academiei, ci împreună cu cele-lalte facsimile dela P. S. S. Episcopulû *Melchisedecû* să se publice, să se facă unû albumû alî Domniei lui Stefanu-Vodă, în care să albă locû și evangeliulû dela mănastirea Némțului oferitû totû de Stefanu celû Mare după bătălia dela Cosminû. D-lu *Sturdza* propune încă ca D-lu *Leconte* să fiă însărcinatû a scóte portretulû lui Stefanu celû Mare dela Sf. Nicolae din Iași, cu totulû din loculû lui, ca să se păstreze aturea unde-va mai bine, sub sticlă. Secțiunea istorică să se ocupe

indată de cestiune. D-lu *Sturdza* profită de prezența D-lui ministru alu instrucțiunii publice spre a-lu ruga se dé Academieî o instalare de definitivă pentru ca să-și pôtă utiliza colecțiunile. Numai așa se va complini opera independenței țerei. Acum documentele și colecțiunile se ținū prin lădli, în câtu nimeni nu pôte lucra cu ele.

D-lu *Urechiă* arată, că guvernulū are tótă bună-voința de a ajuta construcțiunea localulu propriu alu Academieî. Ar fi bine să se grăbescă Academia a hotărî planulū construcțiunii sale.

D-lu *Sturdza* crede, că Statulū ar trebui să doneze Academieî vre o moșiă, venitulū căreia să servescă ca anuitate pentru construcțiune.

Se decide ca memoriulū și facsimilele depuse de P. S. S. *Melchisedecū* și de D-lu *N. Ionescu* să se trimită în studiulū secțiunii istorice.

P. S. S. Episcopulū Melchisedecū depune pentru archiva Academieî unū chrisovū dela Iliă Vodă, fectorulū lui Alexandru celū Bunū. I l'a datū unū rezășū cu condițiune să-lu dé la o casă publică cu luare de adeverință.

Se primesce cu mulțumire și se decide a se da adeverință în regulă.

D-lu *Dimitrie Sturdza* donéză doue portrete, alū lui Fotiadi dascălulū de grecesce, și alū unui generalū rusū Radovici, *sauveur de Bucharest*, la 1807.

D-lu *Papadopolū-Calimachū* donéză unū manuscrisū autografū alū lui Beldimanū din 1784, cu titlulū : *Milostivirea lui Titu*.

Se primesce cu mulțumire.

D-lu *Președinte Ghica* anunță, că Academia a asistatū la deschiderea facultății de teologiă.

Se decide ca D-lu *Sion* să represinte Academia la serbarea desvelirii statuel lui Heliade.

D-lu *N. Ionescu* arată, că a fostu însărcinatū de D-lu Ministru alū instrucțiunii publice cu cercetarea bisericei lui Stefanū celū mare din Vasluțū; cu acēstā ocaziune a aflatū o inscripțiune la Podulū-Naltū pe Bērladū, la 1 și jumătate oră de la Vasluțū. Decalculū acesteī inscripțiuni lū depune pe biuroulū Academiei. D-lui nu a descifrat'o nefiindū, dīce, archeologū sau epigrafistū. Acēstā inscripțiune, d-lū *Ionescu* crede, că este propriā a schimba aserțiunea din cronica lui Urechiā că bătălia cu Turcii s'a datū la Gura-Racovei, ci ea s'a întēplatū la Podulū-Naltū de pe Bērladū.

ANEXA B.

MEMORIULŪ P. S. S. EPISCOPULŪ MELCHISEDECŪ DESPRE TETRAVANGELULŪ LUI STEFANŪ CELŪ MARE. DE LA HOMORŪ ȘI TETRAVANGELULŪ MITROPOLITULŪ GRIGORIE. DELA VORONEȚŪ, AMBE MĀNUSCRIPTE.

Domnule Președin'te,

În toamna acēsta pe la mijloculū lui Septembrie, am făcutū o excursiune în Bucovina până la Cernăuți. Aflāndu-mē la reședința Sfintei Mitropolie de acolo, Înaltū Prea Sfințitulū Mitropolitū alū Bucovinei și Dalmației D.D. Silvestru Andreevici Morariulū, primindu-mē cu cea mai atabilā bunā-voință și dragoste adevēratū frățescā, pentru care nu-lū volū uita nici o dată, între altele mi-a pusū la dispozițiune doue Evangeliē antice în limba salvonā, carea se întrebuintā în vechime prin bisericile și cancelariile Romāniei. Amēndoue aceste cărți suntū proprietate a mănăstirelorū romāne bucovinene: Homorulū și Voronețulū. Dar' acum se păstrēzā în biblioteca Mitropoliei din Cernăuți. Cea dela Homorū este făcutā și datā mănăstirii Homorulū de marele erou alū Moldaviei Stefanū celū Mare, în anulū 1473, adică cam pe la alū 16-lea anū alū Domniei sale.

A doua Evangeliā datēzā dela anulū 1550, scrisā cu cheltuēla Mitropolitulū Moldovei Grigorie, și legatā de elū în anulū 1557 sub domnia lui Alexandru Lăpușneanu și în primulū anū alū arhipăstoriei lui Grigorie și datā de dēnsulū mănăstirii Voronețulul, unde elū și-a petrecutū tinerețele și a îmbrăcatū schima monachalā.

Amëndoue aceste cărți massive și scrise pe pergamentu, suntü nisce monumente förte prețioșe pentru archeologia noastră, pe de o parte ca obiecte de artă, fiindü amëndoue legate în argintü massivü, și ornate cu desemnuri și figuri artistice; iar' pe altä parte pentru nisce noțiunü istorice ce se gășescü în ele. Dar' ce este mai multü, Evangelia marelui Stefanü, cuprinde între alte icöne artistice, portretulü marelui eroü, carele dupe töte semnele este adevëratulü lui portretü, iarä nu fantasiä a vreunui pictorü ulteriorü, de exemplu, ca portretulü ce este cunoscutü până astăzi și carele este copiatü de pe zidulü vre unei biserici actuale de D-lü G. Asaky.

Anume la sfirșitulü Evangeliei sau tetravangelului dela Homorü este o iconä frumösä zugrăvitä, carea represintă pe Sânta-Feciörä cu prunculü Christosü ședëndü pe tronü. La picioarele tronului se represintă marele Stefanü ingenunchiatü și oferindü Sântei Feciöre tetravangelulü sëü. Mănăstirea Homorulü este dedicată Mariei Doimnului.

Considerändü, că evangelia acëstä este poruncită și plătitä de însuși marele nostru eroü; considerändü, că icönele zugrăvite în ea arată în autorulü lorü unü pictorü distinsü; considerändü, că etatea în carea se represintă eroulü din portretü corespunde cu epoca vieței lui, când s'a scrisü evangelia și zugrăvitü portretulü; considerändü, că trăsurile fisionomice ale portretului corespundü însușirilorü eroului; considerändü particularitățile costumului regalü contemporanü alü eroului; considerändü, că cartea în carea se aflä portretulü a fostü chiar în mâna marelui Domnitorü, care o ordonase : pentru mine n'a mai rëmasü nici o îndoelä, că acesta este adevëratulü și autenticulü portretü alü marelui Stefanü și că elü nu trebuie sä mai rëmäe ascunsü, ci datü publicității, spre a-lü avë fiä care românü în casa sa și a se inspira dela elü privindu-lü și amintindu-și faptele lui cele mari, eroice și creștinesci.

Deci arätându-lü Înaltü Prea Sänșitulü Mitropolitü a rëmasü și Înaltü Prea Sänșia Sa plinü de bucuriä pentru acëstä mare comörä naționalä, ce se aflä în biblioteca Sântei Mitropolü, și îndată ne-amü înțelesü, ca Înaltü Prea Sänșia Sa sä însärcineze pe pictorulü distinsü alü Bucovinei, D-lü Epaminonda Bucevski, carele are locunța

sa la reședința mitropolitană, ca să scôtă nisce facsimile și desemnuri de pe aceste Evangelie, pe care eu am promisă a le supune la cunoscința Academiei Române, spre a fi utilizate de învățații noștri la trebuință, iară portretul marelui Ștefană spre a-lă studia, și a se eda după acestă copă adevăratulă portretă ală marelui erot român.

Acum de curëndă, anume la 2 Noemvre am primită de la D-lă pictoră Bucevski, pe lângă epistola sa, ună albumă cu mai multe deseme și facsimile, luate intocmai de pe acele două Evangeli. Facsimilele aceste și desemnurile din albumulă menționată, sunt următorele :

I. Din Evangelia Marelui Ștefană cea de la Homoră.

1. Facsimile de pe o însemnare istorică în limba slavonă, din anulă 1538. În ea se spune, că de frica prădăclunei, ce aă făcută Turcii în țeră, când aă năvălită ei asupra lui Petru Rareșă, la finele domniei antăiă a acestui Voevodă, călugării dela Homoră, ca să scape tetra-vangelulă marelui Ștefană, carele era ună odoră de mare preță, l'ău trimisă în țera unгурescă la cetatea domnescă Ciceulă. Petru Rareșă fugindă de Turci în acea cetate a sa, a găsită acolo tetra-vangelulă tatălui său, l'a luată la sine, și l'a purtată cu sine pe la Constantinopole, și apoi venindă iarăși la Domniă, l'a trimisă din nouă la mănăstirea Homorului, unde se afla igumenă totă Ieromnachulă Paisie, carele lă trimisese la Ciceu. Traducemă aici acestă notiță istorică intocmai după textulă slavonă ală tetra-vangelului.

Notița este pusă pe o pagină, ce rămăsese nescrisă, îndată după precuvântarea dela evangelistulă Matheiă :

•În anulă patru-deci și șese peste mia a șeptea, fost'a când s'a năpustită împăratulă turcescă cu tôte țerile din partea răsăritului cu cea tătărăscă și cu a Ungrovlachiei, asupra bițetă țeri a Moldaviei, în dăile Domnului Petru Voevodă. Și s'a spăimântată tătă țera. Iară noi călugării dela Homoră, de frica, ce s'a întemplată țerei, trimis'amă acestă tetra-vangelă în țera unгурescă la cetatea Ciceulă. Și când s'a întemplată Domnului Petru Voevodă să esă din cetate, s'a dusă

În țera unгурescă în cetatea sa Ciceulū și a aflatū acestū tetravangelū acolo, și l'a luatū la sine și în mănile sale și l'a ținutū cu sine, câtū a vletuitū în cetatea Ciceulū. și când s'a dusū în țera turcescă iarăși l'a luatū cu sine și în Tarigradū, și acolo fiindū a ținutū Sânta Evangeliă în mănile sale, și trecendū puțină vreme, fiindū în țera turcescă nu s'a înduratū de dēnsulū Prea Curatā Malcā și l'a dărutū corōna regatului (царства) ca să fiā iarăși Domnitorū țerei Moldaviei și creștinilorū, și a venitū cu Turci și a luatū sceptrulū țerei Moldaviei, adică stēgurile și bine a venitū în prea slāvita sa cetate și capitalā Sucēva. Și a datū iarăși sfântulū tetravangelū mănăstirii Homorului, pentru sufletulū sēu și pentru sufletulū tatălul sēu Stefanū Voevodū celū bētrānū.

«Fiindū atunci egumenū Paisie Ieromonachū și de dēnsulū fiindū trimisū (la Ciceū).»

2. Facsimile de pe o altă notiță istorică, carea se află chiar la începutul tetravangelului, scrisă în anulū 1657 de însuși Georgie Stefanū Domnulū Moldovei. În ea se spune, că Timușū Hmelniņk ginerele lui Vasile Voevodū, venindū cu Cazaci, ca să scōțā pe sōcra sa din cetatea Sucēvei, aū prādatū satele și mănăstirile. între altele și mănăstirea Homorului, când a luatū și acestū tetravangelū. Dar' pre urmā venindū asupra lorū Georgie Stefanū cu oște moldovenescă și cu oște dela Racoți principele Ardēlului, sub comanda generalului Kimen Ianăși, aū bātutū pre Cazaci și le-aū luatū prādile. Tetravangelulū a ajunsū la generalulū transilvanū, dela carele Georgie Stefanū l'a rēscumpēratū și l'a trimisū iarăși la mănăstirea Homorulū, pentru ertarea pēcatelorū sale. --- Reproducemū în romānesce și acēstā notiță intrēgā.

«În curgerea anulū 7162, venit'a Timușū Hmelnețski cu Cazaci în țera nōstrā a Moldovei, fiindū Dōmna lui Vasile Voevodū închisā în cetatea Sucēva Iar' Timușū Hmelnețski era ginere lui Vasile Voevodū și a venitū cu oște, ca să o scōțā de acolo. Și în acea vreme a prādatū și a arsū bisericile și mănăstirile. Aū datū rēsboiū și sântei mănăstirii a Homorului, carea era împodobitā cu tōtā mag-

nificența, cu podobe de odóre și cu odăjdii, și nimica n'a rămasu din averca Sântei Mănăstiri, și s'a întâmplat să fiă luatū de mânele Cazacilorū și acestū Sântū Tetravangelū. Între acestea, cu ajutorulū lūl Dumneđeu veni'amū noi cu oștirea nōstră, și dela Georgie Racoți grația sa cnézulū celorū șēpte cetăți (*Sedmogradia*, Ardealulū), și în mijloculū luptei cu Cazacii a luatū óstea unгурéscă (prada) de la Cazaci, și a venitū acestū sântū Tetravangelū în mânele marelui generalū anume Kimin Ianăși, iar' dela grația lūl l'amū rēscumpératū noi Georgie Stefanū Voevoda, cu mila lūl D-đeu Domnū țerei Moldovei, și iarăși Domnia mea ne amū milostivitū și amū datū acestū Sântū Tetravangelū iarăși la cea mai susū scrisă sântă mănăstire Homorulū, ca să fiă Domniei mele pomenire și ajutorū, când se cere ajutorū pentru iertarea pēcatelorū. Acum când amū rēscumpérat'o este curgerea anulū dela Adamū 7165, luna Septemvrie 25 de đile.»

Adicā rēscumpérarea cărții s'a făcutū după trecerea de mai multū timpū dela rēșbolulū contra lūl Hmelniški.

3. Facsimile de pe notița, ce se află la finele Evangheliei dela Ioanū scrisă de însuși caligrafulū întregulū Tetravangelū.

În ea se spune, că cartea este scrisă din ordinnlū marelui Stefanū, de Ieromonachulū Nicodimū în anulū 1473. Traducerea romānescă a acestei notițe sună așa :

«Euseviosulū și iubitorulū de Christosū regele (țarū) Io Stefanū Voevodū Domnū țerei Moldovlachiei, a datū și a scrisū acestū Tetroevangelū, cu mâna Ieromonachulū Nicodimū și l'a datū mănăstirii, care este pe Homorū, întru pomenire pentru sufletulū sēu și pentru părinții sei și pentru copiii lūl. Fiindū atunci Egumenū popa Gerondie, s'a sēvērșitū în luna lūl Iunie 17 în anulū 6981.»

4. Desemnulū alū patruea arată dispuseciunea tabloulū întregū alū icōnei dela finele Evangheliei, în carea este portretulū marelui Stefanū.

5. Facsimile a părții din icônă, carea represintă portretul lui Stefanu, oferindü Evangelia.

6. Facsimile de inițiale și ornamente aflătoare în Tetravangelulü marelui Stefanu.

7. O fotografia de pe portretulü marelui Stefanu, scösă de pe aceeași icônă din Tetravangelü.

Domnulü pictorü Bucevsky, trimițendu-mi acestü albumü mä in-cunosciințeză, că acum de curëndü, călătorindü la mănăstirea Putna, a fostü fericitü a descoperi acolo pe o icônă cusută și dăruită mănăstirii de marele Stefanu, unü altü portretü cu aceleși semne caracteristice, ca și acelü din Tetravangelü, și că a comunicatü unü facsimile de pe acea icônă D-lui *Nicolae Ionescu*, onorabilului nostru colegü. Spune mai departe, că cu același scopü se duce la mănăstirea Homorului spre cercetări archeologice de felulü acesta.

Peste patruspredece ani dela prescrierea sa, Tetravangelulü a fostü legatü cu argintü și poleitü de marele Stefanu și anume în anulü 1487, precum se arată în inscripția întipărită în argintulü legăturai.

Pe partea de d'asupra legăturai se represintă în reliefü icônă Învierei Domnului, carele trage cu sine din Iadü pre Adamü și pre Eva, ținendu-I de mână, iar' împrejurulü lorü doue grupuri, cari represintă pe dreptii din legea vechiă, scoși de Christosü din Iadü împreună cu Adamü și cu Eva.

În doue rinduri deasupra acestei icône și în alte doue rinduri de desuptulü ei se citește inscripția menționată, anume : *Іу Стефан воевода вѣіею мѣітїю Господарь земли Молдавской : сїз Богдана воеводи мкова сіе ѿванделіе : въ монастыри въ Хоморы. въ лѣта 1541ѣ. но. ѣ. (6995).*

Pe reverulü legăturai este reprezentată totü în reliefü icônă Adormirii Maicei Domnului. Corpulü ei este încungituratü de Apostoli, iară d'asupra se infățîșeză Christosü ținendu în brațe sufletulü Maicei Sale în formă de pruncü infățatü.

Amândouă tablele de argintă sunt împreunate la rădăcina legăturii prin o țesătură din sirmă de argintă.

Filele pe marginea exterioară au fost colorate cu roșu. Tustrele laturele filelor în afară erau ornate cu desemnul crucii, iară în mijlocul crucilor, începând dela laturea de jos, sunt scrise aceste cuvinte : (pe laturea de jos) ЧЕТУРЕ, (pe laturea dreaptă) ЄЛГО, (pe laturea de sus) ВКСТІЕ. Adică : cele patru evangeli.

II. *Evangelia Mitropolitului Grigorie, cea dela Voronețu*

Acastă evangeliă este mai mică și mai puțin ornată de câtă a marelui Stefanu. Ea este de asemenea scrisă pe pergamentu, ferecată cu argintu și poleită cu auru, la legătură, cu țesături de sirmă de argintu, ca și a marelui Stefanu. Pe partea superioară are în relief aceeași iconă a învierii, ca și cea dela Stefanu celu Mare. Iară pe reversu, reprezintă iconă Sântului Daniilu dela Voronețu, în întréga lui statură, cu suprascrierea (ЄРК ДАНИИЛЪ). Tablele de argintu, de amândouă părțile sunt incunjurate cu o inscripțiă slavonă cu litere mari în următorea cuprindere :

Pe laturea de asupra : «Acestu Tetravangelu l'a făcutu Kyr Grigorie devenindu Mitropolitu (1). și l'a datu la Mănăstire la Voronețu, unde este chramulu Sântului George și alu părintelui Daniilu celu nou, și să fiă lui vecnică poménă și părin—(pe partea de desuptu)—țiloru lui, unde din copilăriă s'a ostenitu și a întăritu mănăstirea și acolo a primitu schima ângerescă. În zilele evseviosulu Ion Alexandru Voevodu în anul 7065, luna Fevruariu 16.»

La finele Evangelistulu Mateiu găsimu o notiță slavonă în următorea cuprindere :

«Acestu stâlpu s'a scrisu cu ajutorulu lui Dumneđu din ordinulu Archiepiscopulu Kir Grigorie Mitropolitulu Sucèvei, carele aprinsu fiindu de dragostea lui Christosu, n'a cruțatu aurulu și argintulu, cari sunt trecătore ca umbra. Iară cu scrierea s'a ostenitu puțin min-

(1) Scrierea Tetravangelulu coincide cu anul d'ântăiu alu Archiepiscopiei lui Grigorie.

tosulă diaconă Michailă. S'a sêvêrșitū în luna Aprilă 26, Sâmbătă în anulă 7058.»

La finele evangelistului Luca se găsește o altă notă istorică, totu în limba slavonă din partea Mitropolitului ctitoră, carele în traducere se exprimă așa :

«Cu voința Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu conlucrarea Sântului Duchă, cu porunca și cu lucrarea Prea Sântitului Kir Mitropolită Grigorie. Iată eu cu doră am doritū din inimă și am datū din dréplă averea mea și am făcutū acestū Tetravangelū, și l'am datū la mănăstire la Voronețu unde este hramulū Sântului marelui martirū Georgie, unde din frageda⁽¹⁾ copilăria m'am fagăduitū lul Dumneđeū cu rugăciunile Sântului părintelui nostru Daniilū celū noū, și aici am primitū schima ângerescă. Și unde multū s'a ostenilū sufletesce și a întăritū și a împuternicitū Sânta Mănăstire în tótă vieța sa din agonisita și din averea sa cea dréplă și de Dumneđeū dată, ca să fiă lul spre bine-cuvântare și spre vecnica pomenire. Și o amū datū spre rugă mie și părinților mei.—Iară cine se va încerca să strice darea mea, seū să o ia și să o vëndă de la Sânta Mănăstire și de la sânta Biserică, să fiă blăstematū de cei 318 sânti părinți dela Nicea și de cetalalți sânti părinți, cari au strălucitū în lumea acéstă și de marele martirū Georgie și de sântulū părintele nostru Daniilū celū noū, aminū.»

Sântulū Daniilū celū noū, carele este reprezentatū pe legătura evangheliei Mitropolitului Grigorie și de carele se pomenesce cu evlaviă în notițele reproduse din acéstă evangeliă, a fostū unulū dintre cuvioșii sichaștri contimporanți cu marele Stefanū, pe cari elū i stima de la cari elū se edifica sufletesce și se inspira în timp grei, când omulū are mai multū trebuință de curagitulū credinței religioase. Tradițiunea ne-a păstratū legenda despre marele Stefanū, care după neporocita bătăliă dela Resboieni, rămânendū invinsū și muma sa nepri-mindu-lū în cetate, elū s'a dusū la sichaștrulū Daniilū dela Voronețu și a cerutū consiliulū lul despre ceea ce trebuie să facă în așa vreme

(1) În slavonesce frăgedimea vârstei se exprimă prin $\omega\tau$ $\mu\lambda\lambda\alpha\delta\upsilon\chi$ $\nu\omicron\gamma\tau\epsilon\iota\varsigma$ de când eram cu unghii pruncesce.

fatală pentru țară, carea se afla în prada ordinelor turcesci victorioase. Acastă legendă ne o predă cronicarul Ioanū Niculcea, în tomul al 2-lea al Letopiseților Moldovei, p. 199. În următorul mod : «Iară Stefanū Vodă, mergendū de la cetatea Némțului în susū spre Moldova, a mersū pe la Voronețū, unde trăia unū părinte sichastru. pre anume Daniilū, și bătendū Stefanū Vodă în ușa sichastrului să-I descule, a răspunsū sichastrulū : să aștepte Stefanū Vodă afară până și-a isprăvi ruga și după ce și-a isprăvitū sichastrulū ruga, l'a chiămatū în chiliă pe Stefanū Vodă și s'a ispoveditū Stefanū Vodă la dēnsulū și a întreatū Stefanū Vodă pe sichastrulū : ce va mai face că nu pōte să se mai bată cu Turcii. Inchina-va țera la Turci aū ba? Iară sichastrulū l'a dīsū să nu o inchine, că rēsboiulū este alū lui. numai după ce va isbāndi să facă o mōnăstire acolo, în numele sântului Georgie să fiā chramulū bisericei. Deci a și purcesū Stefanū Vodă în susū pe la Cernăuți și pe la Hotinū și a strinsū ōste felū de felū de ōmeni și aū purcesū în josū. Iară Turcii întelegendū, că vrea să viā Stefanū Vodă cu ōste în josū, aū lāsātū și el cetatea Némțului de a o mai bate, și aū începutū a fugire spre Dunăre. Iară Stefanū Vodă a începutū a-i gonire în urmă și a-i batere până l-aū trecutū de Dunărea. Și întorcendū-se înapoi Stefanū Vodă, s'a apucatū de a făcutū mōnăstirea Voronețulū și a pusū chramulū bisericei Sântulū Georgie.»

Din inscripțiile evangheliei Mitropolitului Grigorie se vede, că pe timpulul lui, adică pe la jumătatea vécului al 16-lea, curiosul Daniilū era numeratū între sântii bisericei române, și mōnăstirea Voronețului cu deosebire-lū venīra ca pe primulū ei fondatorū și organizatorū alū ei, după zidirea mōnăstirii de marele Stefanū, pentru care a și înliințatū în onōrea Sântului Daniilū unū alū doilea chramū alū mōnăstirii pe lângă celū alū Sântului Georgie.

În véculū al 17-lea numele Sântului Daniilū era cunoscutū și veneratū în tōtă Moldova, împreună cu alți curioși sichastri romāni, cari s'aū nevoitū și aū trăitū viēta pusnicēscă prin munții Moldovei, din cari mulți până astăzi pōrtă numele acestorū sichastri anticī, precum : Pachomie, Kiriacū, Simonū, Pangratie, etc. Mitropolitul Do-

sotei în Prologariul său tipărit în Iași la 1682, p. 152, amintindu de cuviosul sichastri român, atât anteriori cât și contemporani cu dânsul, numește și pe Sântul Daniil de la Voronețu. Iată cuvintele lui Dosotei : «Încă și din Români mulți sunt a căroră am și veduț vîeța și traiul lor, dar' n'au fost căutați fără numai Daniil de Voronețu și Rafail de Agapia, a căruia l-am serutat și sfintele moște.» Vrea să dîcă pe vremea lui Dosotei cuviosul Daniil era căutat. adică obștește cunoscut și venerat în Moldova ca sântu.⁽¹⁾

Pentru însemnătatea istorică a acestui cuviosu părinte și spre a nu se perde memoria lui dintre Români, am rugat pe D-lu pictor Bucevsky să scotă unu facsimile și de pe icóna Sântului Daniil, cum se infățoșează ea pe ferecătura Evangheliei Mitropolitului Grigorie. Acestu facsimile l'am și dobândit împreună cu cele amintite mai sus și este alăturat la ele în albumu, sub No. 8.

Depunêndu la onorabila Academia spre păstrare albumul primitu dela D-lu pictor Bucevsky. odată cu această relațiune a mea despre albumu. credu că Academia ar face unu bunu serviciu istoriei noastre naționale, luându măsuri, ce le va crede mai nemerite :

1. Pentru facerea unui adevêrat și autenticu portretu alu marelui Stefanu, după monumentele istorice acum în urmă descoperite, precum s'a arêtat mai sus. Portretul originalu zugrăvit de unu pictor eminentu să se păstreze în sala Academiei, iară copie de pe dânsul să se răspândescă în țeră la toți doritorii de a avê portretul marelui nostru eroi.

2. Asemenea să se urmeze și cu icóna cuviosului Daniil dela Voronețu.

Eû din partea mea propunû, ca asemenea însărcinare să se pună D-lui Epaminonda Bucevsky, unu pictor, care cunósce arta cu profunditate și are la dispozițiune mai multe documente privitoare la această operă, și carele ne-a și procurat albumul ce-lu avem de față. Ostenelele sale negreșit că voru trebui recompensate.

Episcopu *Melchisedecû*.

(1) Prin desliopirea Bucovinei dela Moldova și prin desființarea mônăstirei Voronețului, numele Sântului Daniil mai cu totul s'a ștersu din memoria poporului român.

ŞEDINŢA ORDINARĂ DIN 20 NOEMBRÉ 1881

Sub Preşedinţa D-lui *Ion Ghica*.

Secretarŭ-generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechiă*.

Se citeşte adresa ministerului cultelorŭ şi instrucţiunii publice No. 16,703, prin care doneză bibliotecel Academiei copia făcută prin îngrijirile D-lui Ubicini după manuscrisulŭ din biblioteca naţională din Paris, traducerea în limba francesă după Amiras Nicolas Grenier de Smyrne 1749 (Anexa C).

Se primesce cu mulţumire.

Se citeşte adresa acelulaşi ministerŭ No. 16,602, trimitendŭ manuscrisulŭ traducerii repausatului profesorŭ C. Aristia, rapsodiile II—VII din Omerŭ (prima fiindŭ deja tipărită), împreună cu doue documente : unulŭ dela comisiunea financiară cătră obştească adunare din 1837, şi altulŭ unŭ raportŭ cătră Domnŭ cu No. 193 din 1840 Marté 7. Aceste diverse manuscrise şi documente le doneză D-na Alexandrina Aristia, vèduva repausatului scriitorŭ, bibliotecel Academiei.

Se primescŭ cu mulţumire.

D-lŭ Hepites comunică Academiei memoriulŭ sèu asupra temperaturèi zilei de 25 Augustŭ st. n- 1881 la Brăila.

Se ascultă cu tótă atenţiunea de cătră Academia şi se trimite la secţiunea respectivă.

Totŭ D-lŭ Hepites mai comunică o notiţă asupra Bolidului din sèra dela 25 Augustŭ 1881, vèdutŭ la Brăila.

Se începe desbaterea asupra întrebării despre adevèratulŭ portretŭ alŭ lui Stefanŭ celŭ Mare.

D-lŭ Preşedinte *Ion Ghica* arată părerea sa de rèu că D-lŭ *Hasdeu* lipsesce de la şedinţa, ca să-şi susşină vederile sale în cestiune.

D-lŭ *Negruzzi* nu se îndoesce de autenticitatea portretului. Acelŭ

atribuită până acum lui Ștefană celă Mare este numai ună portretă tradițională, dându-ne ună chipă venerabilă, dar' de locă rășboinică; din contră, tipulă după evangeliarulă dela Homoră este multă mai conformă cu ceea ce șcimă de caracterulă marelă Domnă. Are caracteristica timpului și a fostă legată încă de atunci în Evangeliă. Apoi inscripțiunea ΜΟΛΔΟΒΛΑΚΚΟΝ corespunde cu faptele istorice dela 1473. Ferecătura evangeliiei este dela Ștefană celă Mare, căci arată inscripțiunea : *Iw Ștefană Voivoda*. Prin urmare cine ar voi să susțină, că filele cu ilustrațiunile și cu portretulă Domnului aă fostă adause mai târziu, se va isbi de faptulă legării evangeliarului încă de la Ștefană celă Mare. D-lă *Negruzzi* observă apoi, că lucrarea din punctulă de vedere ală artei nu este aceeași sub Ștefană celă Mare și sub Petru Rareșă : corecțiunea de desemnă mai mare se află în lucrările de sub Ștefană ; sub Petru Rareșă arta în genere este mai puțină recomandabilă.

D-lă *D. Sturdza* trece în revisiune tôte stampele aduse de *P. S. Ș. Păr. Melchisedecă* și de D-lă *N. Ionescu*, și susține autenticitatea portretului din Evangeliarulă dela Homoră, pentru ca să se dé ună răspunsă grabnică artistului din Franca însărcinată cu turnarea statuei lui Ștefană-Vodă. D-lă *Sturdza* arată, că evangeliarulă dela Homoră este bine asigurată în mânilă *P. S. Ș. Mitropolitului* din Cernăuți, D-sa doresce să se asigure totă așa și frescurile dela St. Nicolae din Iași.

D-lă *Urechă* arată, că ministerulă a dată ordine severe ca până la altă dispozițiune să se închidă cu desăvârșire cafasulă.

D-lă *Sturdza*, mulțumindă pentru asemenea măsură, exprimă dorința, ca D-lă *Lecomte* să fiă însărcinată a studia și a propune măsurile pentru conservarea intactă a portreteloră dela St. Nicolae. În privința cestiunei, D-sa propune întrunirea imediată a secțiunii istorice și a celei filologice, ca să se pronunțe, și nu se îndoesce, că votulă Academiei va avé și ună efectă morală însemnată : va atrage atențiunea asupra frescuriloră de la St. Nicolae și se voră reține mânele sacrilege de a le mai atinge.

D-lă *Alexandri* ca președinte ală comitetului pentru ridicarea statuei

lui Ștefanu la Iași, dorește grabniculă votă ală Academiei. Ori cătu figura închipuită deja de sculptorulă Frémiet este frumoasă, ea este numai o ficțiune și se cade să nu neglijemă de a pune în fața publicului adevăratulă chipă ală marelui Domnă. Dacă răposatulă Asachi, inspirată de altmintrelea de nobile sentimente, nu inventa tipulă lui Ștefanu celă Mare, pe care D-lă *Negruzzi* l'a numită tradițională, nu era să fiă discuțiune astăși în fața adevăratului portretă din Evangeliară și dela St. Nicolae. Asachi a mă vulgarisată alte tipuri de fantasiă, ca Aprodulă Purice, Dragoșă-Vodă, etc. Acestă bărbată era și puțină pictoră și ca atare și-a închipuită pe Ștefanu cu barbă.

D-lă *Alecsandri* nu a prea fostă mulțumită de chipulă lui Ștefanu Vodă din evangeliulă dela Homoră, dar' vėdendă pe acelă de la St. Nicolae nu l'a mă rămasă nici o îndoelă de autenticitatea lui. Acestă din urmă este tocmai cum cine-va-și pôte închipui pe vitězulă Domnă; elă represintă pe adevăratulă răboinică.

D-lă *Negruzzi* întrebă pe D-lă *Sturdza* de nu cum-va există vre o monetă română dela Ștefanu cu chipulă lui. Este întrebarea în privința lipsei de barbă din portretulă din evangeliară, dar' totă fără barbă se găsește și pe epitafulă dela mănăstirea Putna. Este urgență a se da lui Frémiet capulă adevărată, măcar, că schimbarea va costă 12 mil lei.

D-lă *Sturdza* adauge și D-lă, că portretulă cunoscută până acum ală lui Ștefanu celă Mare este apocrifă, invențiune fiă cătu de patriotică a lui Asachi. Colecțiunea de portrete a Academiei, cuprinde destule plăsmuiră de acestă natură. Convingerea acestă și-a formată o mă alesă la deschiderea morminteloră dela Putna, care s'a făcută în urma unoră investigațiunii mari. Pictoriilă austriaciă aū vizitată mănăstirile și aū decopiată frescurile, mă cu sēmă la Sucevița și Dragomirna. Aceste le-aū aflată ei d'o scōlă de pictură superiōră. Dela frațiilă Hurmuzachiă amă aflată, că pictoriilă austriaciă aū declarată, că pictură mănăstirei Putna este modernă. Decă picturile din acestă mănăstire nu suntă din epoca înfloritei scōli de pictură de pe timpulă lui Ștefanu celă Mare. Pe monetele vechi, ăice D-lă *Stur-*

dza, nu există chipu de Domnū, nici pe cele moldovenesci, nici pe cele muntenesci, din epoca lui Ștefanu Vodă.

D-lū *Aleksandri* revine a combate aserțiunile negative câtu privesce autenticitatea portretului de la St. Nicolae, apoi rōgă pe D-lū *Urechii* să facă a se da la o parte cafasulū. ca să se pōtă vedē figurile întregi ale Domnilorū. D-sa crede, că și în alte părți ale bisericei o zugrăvitură cu apă va fi astupatū zugrăvêla anterioară în uleiū. Să se vedă, de nu se pōte spēla zugrăvêla cea cu apă.

D-lū *Ion Ghica* arată, că a convocatū secțiunea istorică conformū votului Academiei, ca să facă unū proiectū complectū relativū la publicațiunea acestorū prețioșe facsimile. D-lū *Ion Ghica* este pentru autenticitatea portretului.

Cestiunea publicării interesază tōtă țera și nu se îndoesc D-lū *Ghica*, că va fi ajutată de D-lū Ministru alū instrucțiunii publice și că D-sa va lua tōte măsurile pentru conservarea frescurilorū dela Iași.

D-lū *Aleksandri* arată, că de o cam dată a recomandatū îngrijitorului bisericei St. Nicolae să garanteze aceste frescuri cu unū paravanū de scânduri, pentru ca nu cum-va cei ce se urcă în cafasū să pōtă a le atinge cu picioarele.

Se decide a se grăbi convocarea secțiunilorū, istorică și filologică, pe ziua de Duminică, 22 Noembre.

ANEXA C.

Bucuresci, 19 Noembre 1881.

Domnule Președinte,

Trăgându-se prin îngrijirea Ministerului o copiă a Cronicelor României traduse în limba francesă, după Miron Costinū, de Nicolas Grenier de Smyrne (1741), și creșându, că celū mai bunū serviciū, este celū ce ar putē aduce Ministerulū prin acestă copiă Academiei, subscrisulū și face deosebita plăcere a înainta acestă copiă Academiei prin Dvōstră, bine-voindū, vē rogū, a ne răspunde de a ei primire.

Primiți, etc.

p. Ministru, *G. Mihăilescu.*

Șefulū Divisiiei, *G. Manu.*

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 27 NOVEMBRE 1981.

Sub Președinția D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarŭ-generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechii*.

D-lŭ Secretarŭ-generalŭ citește adresa D-lui Nic. Densușianŭ, pe lângă care alătură Evangeliarulŭ dela Homorŭ.

D-lŭ *Urechii* anunță Academiei, că după dorința exprimată Ministrului instrucțiunii publice de D-lŭ membru *N. Ionescu*, erl la 2 ore a telegrafiatŭ imediatŭ D-lui profesorŭ Urechii dela Universitatea din Iași, să primescă îndată dela îngrijitorulŭ bisericei St. Nicolae celŭ mare, Evangeliarulŭ slavonŭ alŭ lui Stefanŭ-Vodă. D-lŭ profesorŭ a și sositŭ astă dimineață și mi-a datŭ ocasiunea plăcută a depune pe blturoulŭ Academiei doritulŭ Evangeliarŭ. D-lŭ *Urechii* lŭ însoțesce de o ilustrațiune după unŭ Evangeliarŭ alŭ lui Alexandru celŭ Bunŭ, făcută în Bucovina prin îngrijirile D-lui Panaiteanu din Iași. În această iconă Alexandru celŭ Bunŭ este represintatŭ, ca și Stefanŭ celŭ Mare în Evangeliarulŭ dela Homorŭ, *aforisiândŭ* cartea Evangelielorŭ.

D-lŭ *Maiorescu* observă, că la ședința fiindŭ cățt-va oșpeți, carl nu cunoscŭ pŭte *status causae* ar fi bine să-lŭ espună prealabilŭ D-lŭ Președinte *Sturdza*.

D-lŭ *Sturdza*, făcendŭ expozițiunea cerută, arată cum *P. S. S. Episcopulŭ Melchisedecŭ* a datŭ la Cernăuți de Evangeliarulŭ dela Homorŭ cu portretulŭ lui Stefanŭ celŭ Mare. D-lŭ *Sturdza* descrie apoi acestŭ Evangeliarŭ în partea sa materială, arată că ferecătura lui este din timpulŭ lui Stefanŭ-Vodă, dovadă inscripțiunea, că înainte de sinaxarŭ se află o pagină cu inscripțiune, din care se vede, că evangeliulŭ a fostŭ scrisŭ de ieromonachulŭ Nicodimŭ din Homorŭ la 1473, că această dată amintesce, ca și inscripțiunea, o epocă însemnată din istoria marelui Domnŭ, că numele de *Rege alŭ Moldo-Vlachiei* din inscripțiune demonștră, că evangeliulŭ este după ce Stefanŭ a bătutŭ pe Radu-Vodă și a luatŭ pe fica lui de soțiă. Evangeliulŭ este ferecatŭ cu vr'o 14 ani mai apoi după scriere, pe la 1487. La începutulŭ E-

vangeliului suntă done foi albe, apoi urmăză inscripțiunea dela George Stefanū, arătândū, că Evangelia a fostū răpită de Cazaci și că venindū elū cu arimată dela Racoți sub conducerea lui Kemeni Ianoși, acela a reluat'o dela Cazaci, împreună cu alte spolie, iară elū George Stefanū a cumpérat'o dela Kemeni Ianoși și a reînapolat'o mōnăstirii Homorū la 1657 sēu 7165 dela Adamū. La pag. 4—7 Evangeliiulū lui Mateiū pe contra-pagină dela a 7-ea filă există o inscripțiune, acea dela Petru Rareșū, care a datū ocașiune D-lui *Hasdeū* să ridice obiecțiunea cunoscută de Academiă. Acéstă inscripțiune sună :

«In anulū patru-deci și șese peste mia a șéptea, lost'a când s'a năpus-titū împératulū turcescū cu tōte țéřile din partea răsăritulū, cu cea tătărăscă și cu a Ungro-Vlachiei, asupra bieteț țéři a Moldovei, in țđilele Domnului Petru-Voivodū. Și s'a spăimăntatū tōtă țera. Iară noi călugăřil dela Homorū, de frica ce s'a întēplatū țérei trimis'amū acestū tetravangelū in țera unгурescă la cetatea Ciceului. Și când s'a întēplatū Domnului Petru-Voivodū să ėsă din cetate s'a dusū in țera unгурescă in cetatea sa Ciceulū, și a allatū acestū tetravangelū acolo și l'a luatū la sine și in mânele sale și l'a ținutū cu sine câtū a viețuitū in cetatea Ciceului, și când s'a dusū in țera turcescă, iarăș l'a luatū cu sine si in Tarigradū, și acolo fiindū a ținutū sânta Evangelia in mânele sale și trecēndū puțină vreme fiindū in țera turcescă, nu s'a înduratū de dēnsulū Prea Curata Maică, și i-a dăruitū corōna Regatului (царства) ca să fiă iarăș Donnitorū țerei Moldovei și creștinilorū și a venitū cu Turciil și a luatū scepțrulū țerei Moldovei adică stégurile și bine a venitū in prea slăvita sa cetate și capitala Sucēva. Și a datū iarăș sântulū tetravangelū mōnăstirii Homorului, pentru sufletulū sēu și pentru sufletulū tatălul sēu Ștefanū-Voivodū celū bētrănū. Fiindū atunci egumenū Paisie ieromonachulū și de dēnsulū fiindū trimisū (la Ciceū).»

Pagina a opta este albă și pe contra-pagină se află iluminățiunea evengelistului. Există in fruntea fiă căreia din cele patru rinduri de evangeliū câte o ilustrațiune analogă celei de la pagina a opta. Iluminățiunii se mai găseșcū litere mari, frontispicii și unele ornamente alătū in cursulū operelū câtū și la sinaxarū. Înainte de stălpilū evan-

gelielorū este ilustrațiunea cea interesantă : Maica Domnului ședîndu pe tronū cu Christū în brațe, ea arată cu mîna în josū unde se vede unū Domnū cu corōnă și cu chlamidă, oferîndu Maicei Domnului evangeliarulū ; la drepta este lăsatū unū locū albū, și arabescuri, cari din drepta în parte lipsescū, nefîndū datā de cātū colōrea cea roșiă. Acēsta este, adaugă D-lū *Sturdza*, starea materială a evangeliarului. D-sa amintesce apoi, că *P. S. S. Episcopulū Melchisedecū*, a datū cu gîndulū, că portretulū acesta de Domnū este alū lui Stefanū celū Mare, iar, D-lū *Hasdeū* a susținutū, că este alū lui Petru Rareșū, pe temelulū inscripțiunii de mai susū dela acestū Domnū, în care se dice că Petru Rareșū a ținutū *în mînele sale* evangeliarulū.

D-lū *Urechă* observă în trecătū, că verbulū *a ține* are în limba română și înțelesul de *a poede*, și că deci nu trebuie legată expresiunea din inscripțiune cu aculū reprezentatū în icōna, ce avemū de față.

D-lū *Hasdeū*, care a venitū la ședință, dice, că întîlnindū pe D-lū Densușianu de diminetă l'a întreatū : este Stefanū celū Mare? După căte i-a spusū D-lū Densușianu, începuse a sta pe gînduri. A venitū însă mai tîrziu și a examinatū cartea și s'a convinsū, că nu este Stefanū celū Mare. În manuscriptele din evulū-mediū, celū ce donēzā o carte unei biserici nu era zugrăvitū la sfârșitulū cărții, ci în capulū ei. În evangeliarulū dela Homorū se vede că zugravulū a profitatū de o fōiă rēmasă albă după sinaxartū și care fōiă după obiceiulū scriitorilorū rēmăneă albă pentru inscripțiunii și notițe posteriore. Vî unū pictorū posteriorū a inchipuitū pe acēstā fōiă albă unū felū de comentațiune a inscripțiunii lui Petru-Rareșū. S'ar putē infirma aserțiunea mea, dacă s'arū constata, că acēstā icōnă este de aceeași mână făcută, care a zugrăvitū pre evangeliști, cari aceia sîntū necontestatū din timpulū lui Stefanū celū Mare. D-lū *Hasdeū* nu află icōna zugrăvită de același artistū, care a zugrăvitū pre evangeliști, este mai multă artă în capulū Domnitorului de cātū alū evangeliștilorū.

D-lū *Urechă*. Pentru că icōnele se lăceau după anume liparuri tradiționale.

D-lū *Hasdeū*. Apoi chiar după colori se vede diversitatea de mîni,

la evangeliști este altu albastru decâtu celū din icōna (șisă a lui Stefanū. Violetulū dela mantaua Maicei Domnului nu există la apostoli.

D-lū *Stefănescu*. De ce să nu credemū, că vâpsēua acēsta era rezervată pentru Maica Domnului.

D-lū *Hasdeū*. La nici unulū din cei patru evangeliști nu există acēstă colōre. Totū așa roșulū ponsū din icōna lui Stefanū Vodă nu există la evangeliști. Bănuelile mele dect potū fi legitime. Până astăji acēstū portretū nu este dēmonstratū alū lui Stefanū Vodă, pe cānd portretulū publicatū de Asachi, are o basă, căci e găsitū în biserica dela Bădăuți în Bucovina, lōdată de Stefanū celū Mare și posedēndū portretele murale ale familiei domnesci chiar din acea epocă fără nici unū anacronismū în inscripțiuni, precum sunlū anacronisme în portretele dela biserica St. Nicolae din Iași. Apoi portretulū de la Bădăuți ne represintă pe Stefanū cu barbă de colōre închisă. Cine are barbă va fi zugrăvitū cu barbă, ori cātū de prostū ar fi pictorulū; icōna de față este fără barbă. Mai suntū și considerațiuni psihologice : figura acēsta imberbă și rubicundă nu-mi amintescē pe Stefanū celū Mare, care este mai bine închipuitū la Bădăuți sub aerulū de călugērū șiretū. Într'adevērū, Stefanū celū Mare, pe tronulū papalū, ar fi lostū unū Sixtū V; eū nu vedū în Stefanū numai pe rēsboiniculū, ci și pe vicleanulū, mai alesū pe vicleanulū.

D-lū *Chițu*. Dar ce fact cu portretulū de la St. Nicolae, care și acela este asemenea cu celū din cartea de la Homorū?

D-lū *Hasdeū*. De acela potū vorbi fără chiar alū vedē. Nu este portretulū lui Stefanū-Vodă de la Sfântulū Nicolae zugrăvitū din timpulū lui Stefanū-Vodă, ci a lostū zugrăvitū de vr'unū pictorū mai târđiū, care s'a luatū dupā cronica lui Urechia, dovadă am zugrăvirea lângă Stefanū, a Dōmnei Eudoxia, care era mōrtă cānd a începutū a se clădi acea biserică. Apoi ce cată Eudoxia* acolo unde se află Bogdanū, care nu este fiulū ei, ci alū Mariei?

D-lū *Urechia*, Credū că D-lū *Hasdeū* să înșelā în privința portretelorū murale de St. Nicolae. Ipotesă pentru ipotesă, eū credū că mai întâiū și chiar în timpulū lui Stefanū celū Mare aū lostū zu-

grăviți Stefanū și cu Eudoxia, care pe atunci trăia. Bogdanū-Vodă terminându, pe cum se scie, adornamentarea internă a St. Nicolae, zugravulū l'a închipuitū și pe elū înainte de Stefanū celū Mare și n'a simțitū nevoia să stergă pe Eudoxia și să pună în locu-i pe Maria. Când calasulū va dispăre, se va limpedi multū mai lesne această întrebare.

D-lū *Husdeū* vorbește apoi despre epitafulū, despre care nu se pôte pronuncia pâna nu-lū ar avé de față. Unū aerū nu se face într'unū anū séu doi. s'a pututū fôrte bine că aerulū pusū în lucrare sub Stefanū celū Mare să se sfârșescă numai sub Petru Rareșū, așa că inscripțiunea sa iă de la Stefanū celū Mare, iar portretulū să fiă alū Domnului dîn urmă.

P. S. S. *Episcopulū Melchisedecū*, respinge argumentațiunea pe diferența de color. Zugravii bisericesci până astăzi au tipuri și colorii determinate pentru fiă care sântū. Acesta se vede chiar în icōna de la Honorū, unde vedeți cum mâna Maicei Domnului amintesc pe ale evangeliștilorū și au ceva de caracteristicū, pe care miniaturistulū nu s'a sciutū obligatū să-lū mănțină și la mâna omului Domnitorū.

D-lū *Maiorescu* analizéză unulū după altulū argumentele negative aduse de D-lū *Husdeū*. Portretulū de la Bădăuți, este totū atât de fără de basă câtū și celū de față. Pentru ce, celū de Bădăuți și nu celū de la St. Nicolae ar fi mai autenticū? Că unulū are barbă celălaltū nu are, nu este o basă. Tocmai că avemū mai multe portrete fără barbă : la Honorū, la St. Nicolae, pe epitafulū, presupțiunea devine mai favorabilă portretelorū, ce ne staū de față, presupuindū că și pentru portretele postume ar fi servitū o tradițiune în această privință. Argumentulū alū doilea, că nu totū același artistū a zugrăvitū icōna lui Stefanū și ale evangeliștilorū, nu este mai resistantū, ml închipuescū că, pentru scrierea evangeliarului s'a cerutū unū timpū de câți-va ani; nu se pôte dar ca în acestū timpū, murindū primulū iluminatorū, unū altulū să-i continue opera? Nicodimū a scrisū, dar iluminatorii au pututū fi mai mulți. Cum vė explicați chiar că lucrarea pare neisprăvită și este lăsatū și unū locū albū chiar în icōnă?

D-lu *Hasdeu*. Când Ștefanu a datu Evangeliulu la Homoru, elu era terminatu și nu era nici o grabă de ore-ce a fostu ferecatu numai patru ani de la scriere. Toți evangeliștii suntu desemnuri terminate, numai icóna cu Domnitorulu este neterminată, ceea ce probéză că acestu desemn, executatu de vr'unu călugărū posterioru a fostu făcutu nu sub Ștefanu celū Mare, care n'ar fi donatu unū Evangeliarū pe deplinū gata, unde însă nu era gata tocmai portretulu lui Ștefanu celū mare.

D-lu *Chitu* crede, că loculū lăsatu în albū era destinatū sē primescă vr'unū altū portretū.

D-lu *Urchiă* nu se îndoiesce, că loculū albū era rezervatū pentru inscripțiune precum este inscripțiunea după icóna lui Ognatz Dux Valachie, pe care o pune în vederea Academiei.

D-lu *Maiorescu*, nu aprobă explicațiunea D-lui *Hasdeu*. Nu era nici o grabă sub Petru Rareșu, care înapoiéză evangeliarulu mōnăstirii Homorului, prin urmare călugărulu de care vorbesce D-lu *Hasdeu*, putea să-și fi terminatu lucrarea în tōtă liniscea. Nu așa. sub Ștefanu celū Mare, care după atâtea ani de lucrare, ținea să ajungă a-lu da mōnăstirii. Dacă evangeliarulu în starea în care-lu vedemū era redatū mōnăstirii de către Petru Rareșu, urma că în desemnulu acestei cărți din mănile Domnitorului să ne presinte aspectulu externū alu acestui evangeliarū; din contra, în icóna se vede o carte încă neferecată și altū-felū ornamentată, e probabilū că este tocmai aspectulu evangeliarului înainte de ferecare, căci acéstă ferecare s'a făcutu patru ani mai târziū, va să dică personagiulu care dona cartea din icónă nu putea fi Petru Rareșu, ci Ștefanu celū Mare.

D-lu *Chitu*. Nu importă cestiunea barbei pe care în genere cei vechi ai noștri o purtau numai la bătrânețe; deosebirea între expresiunea fizică a portretului din evangeliarū, de expresiunea fizică a portretului celui cu aerū de călugărū, este în favōrea autenticității portretului ce avemū înainte. Despre acéstă vorbesce neîndoiosū și altă împrejurare : Ore obiectulu principalū alū icōnei să fie darea de Petru Rareșu, a unui lucru, care nu era alū său? Acestu momentū materialū alū dărei putea elū să împingă pe iluminatorulu evangeliar-

rului de a zugrăvi pe Petru Rareșu restituitorul și nu pe Stefanu Vodă primul donator? În această iconă e vădută o olandă iar' nu o restituțiune. Pentru această restituțiune era de ajunsă inscripțiunea dela Petru Rareșu. D-lu *Chitu* conchide la autenticitatea portretului lui Stefanu celu Mare.

D-lu *N. Ionescu* arată, cum D-sa a venit la convicțiunea, că acestu portretu este celu mai vechiu alu lui Stefanu Vodă : elu s'a săvârșitū în iunie 1473. în ce împrejurări? — După cërta cu Radu-Vodă, carele, bătutū, autorisă pe Stefanu să se numescă *царь молдаво-вахинокон*. Acastă titulatură este a unu momentu foarte scurtu din viața lui Stefanu ; lucrurile se întorcū apoi și titulatura acăsta nu mai este posibilă. D-lu *Ionescu* citește din cronica lui Urechia bătăliile dela Brăila, dela Socl și din Cursulū-Apei. Evangeliulū este cu doi ani în urma bătăliei cu Turcii dela Bărladū, la 1475. La 1476 Stefanu este stropșitū la Valea-albă prin intervenirea la Turci a lui Radu Vodă. Evangeliulū a fostu scrisu deci într'unu momentu tulbure și de isbândă efemeră din 1473, după bătălia dela Cursulū-Apei. La Noembrie același anu Stefanu la Dōmnă pe Maria fata lui Radu. In nesciunța în care era miniaturistulū, cine va fi Dōmnă lui Stefanu celu Mare, pōte a lăsatū elū locū albū ca să-l tacă apoi portretulū. Icona după evangeliarū a trebuitū să fiă luatā după natură. Mōnastirea Homorū este inzestrată la 1492 numai, iar' până la acăstā datā, ea nu era domnescă și deci nu adese vizitatā de Stefanu, așa că pictorulū a trebuitū să aștepte ocasiunea de a-lū întâlni, când dar Stefanu trecu spre Țera-ungurēscă. La Putna chipulū lui Stefanu este convențiōnalū și de bună-sēmă după mōrte. Portretulū dela St. Nicolae din Iași este de bună-sēmă alū dollea după celū din evangeliarū. St. Nicolae a fostu ziditū în urma bătăliei de la 1475, deși s'a isprăvitū numai la 1492, în anulū în care a fostu inzestratū și Homorulū. Apropiatū aceste date, țice D-lu *Ionescu*, și veți conchide ca și mine. La obiecțiunea adusă de D-lu *Hasdeu* în privința portretului Eudoxiei. D-lu *Ionescu*, ca și D-lu *Urechia*, crede, că Bogdanu s'a adăogitū pe sineși mai târziu inaintea portretului tatălui sēu și a lăsatū neștersū pe alū Eudoxiei vitregel sale. Por-

tretulă dela St. Nicolae contrasteză pe acelu dela Putna. Se află la Mitropolia din Iași unu portretu, care trece de alu lui Stefanu celu Mare, acesta încă e cu barbă și mustați, dar nu este altul de cătu portretulă lui Bogdanu dela St. Nicolae. Pânza acésta, la 1804 a luat-o Veniaminū Costachi Mitropolitulū, creșendū că este Stefanū, pe cândū este Bogdanū. La St. Nicolae după ce se va ridica cafasulū, este unu studiū de făcutū, care va aduce lumini noue asupra cestiunei de care ne ocupămū.

ȘEDINȚA EXTRA-ORDINARĂ DIN 28 NOEMBRE 1881.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū generalū : D-lū *V. A. Urechiă*.

D-lū *N. Ionescu*. Evangeliarele ilustrate erau o datină mai vechiă, fiindū-că înainte de evangeliulū acesta, care a fostū datū de Stefanū mōnastirei Homorului, mai este evangeliarulū dela Alexandru celū Bunū, și unū altū evangeliarū totū ilustratū cu 4 icōne ale evangeliștilorū, dăruitū totū de Stefanū celū Mare mōnastirei Bistriței, care se află la St. Nicolae din Iași. Ce este acum evangelia acésta dela mōnastirea Homorului, în care pe lângă cele 4 icōne ale evangeliștilorū se află și icōna Maicei Domnului, dinaintea căreia stă în genuchl Stefanū, zugrăvitū în miniatură? Este unū darū făcutū de Stefanū mōnastirei Homorului, mōnastire, care tocmai mai târziu a fostū dotată cu averi totū de Stefanū celū Mare. A cincea icōnă din evangeliarulū dela Homorū, este comentariulū plasticū alū dedicațiunei făcute de Stefanū celū Mare. Inscripțiunea ce se cuprinde pe fața verso a fōii a 15-a, despre scōrța din drēpta, spune laptulū dedicărei și arată data când s'a terminatū lucrarea, la 17 Iunie 1473. Nimicū nu se opune acestei dedicațiunii scrise, cele-lalte doue adnotațiuni, cuprindū fōia a treia dela scōrța din stānga și fōia a șeptea

și amândouă aceste inscripțiuni diferesc prin caligrafia lor. Ele împreună luate, formeză o notiță istorică despre identitatea și autenticitatea codicelui. Ambii Domni, cari au readus la mănăstirea Homorū darul făcut de Stefanū, au respectatū donațiunea. Acestū codice scrisū de mâna ieromonahului Nicodimū, pe care-lū vomū numi Evangeliarulū Homorianū, este de o perfectă conservatiune cu legătură cu totū. O băgare de sēmă câtū de superficială asupra evangeliarului, ne arată învederatū, că miniatura lui Stefanū celū Mare, săvârșită o dată cu scrierea cărții, este unū portretū de pe natură pusū la sfârșitū. Acestū portretū este pe o pagină a căreia partea drēplă este acoperită cu textū, o particularitate diferită de aceea, ce ne infățișeză cele-lalte miniaturi ale codicelui. De asemenea notița dedicatoriă este scrisă totū pe una din paginile din urmă. Conținutulū notiței este în deplină concordantă cu împrejurările politice ale epocii. Stefanū se întifulză Іаѣк și Domnū alū țerei *Moldo-Romānesci*. Este de observatū că cele-lalte doue adnotațiuni relative la identitatea codicelui și la istoriculū conservatiunii lui, suntū scrise de altă mână cu doue soturi diferite de scrisori, și pe paginile lăsate albe dela începutulū codicelui. Adnotațiunea cea mai vechiă, cuprinde istoria adăpostiriilū evangeliarului în cetatea Ciceulū și găsirea lui acolo de cătră Petru Rareșū. Din conținutulū acestei notițe și de pe loculū unde ea s'a pusū în carte, și anume fōia a 7-a, de la scōrța din stānga pe *verso*, pe cānd pe *recto* este textulū, arată învederatū, că intențiunea acestei notițe n'a fostū alta, de câtū să memoreze, cum Petru Rareșū a luatū tetravangelulū din Ciceū și l'a întorsū însuși la Homorū, cu venirea sa la a doua Domniă în țēră. A doua notiță dela Stefanū Gheorghitā, mai târziū cu o sută de ani, și mai bine se află pe a treia fōia din cele albe dela începutū totū pe *verso* și e învederatū, că este destinată numai spre a constata minunata preservare a codicelui și restituirea sa la loculū sântulū locașū, unde a fostū dedicatū de Stefanū celū Mare. Din ambe aceste notițe puse la începutū, se vede lămuritū, că și Petru Rareșū, ca și George Stefāniță, și-au îndeplinitū o sântă datoriă de a procura mănăstirei lui Stefanū celū Mare, prețiosulū darū. Cānd deci a

avut^u Petru Rareș^u în mână evangeliarul^u, cele trei foi albe dela început^u erau libere pe ambele fețe, și dac^ă Petru Rareș^u, el^u, copilul^u lui Stefan^u, ar fi vrut^u să-și pun^ă în fruntea cărții portretul^u s^eu, acolo era locul^u cel^u mai bun^u și nu pe pagina *verso* din cele din urmă foi ale cărții. Mai conform^u cu sentimentele pioșe ale lui Stefan^u este punerea portretului s^eu propri^u în urma celorl^u 4 evangeliști, el^u, care după bătăia dela Podul^u-nalt^u, a ordonat^u, ca nimeni să nu-i atribue d^ensul^u victoria, ci lui Dumneș^eu. Dar vedem^u că pe nesimțite am alunecat^u a răspunde la obiecțiunile făcute în contra autenticității portretului din evangeliar^u.

În ceea ce privește chipul^u de pe aer^u cu pletele crețe, blonde, et^ă cum 'l^u descrie pictorul^u Epaminonda Bucevski : «Am încercat^u, țice pictorul^u hucovinean^u, am cercat^u și am aflat^u un^u tablou^u cusut^u cu fir^u de argint^u și de aur^u și cu puține m^etă-sur^u colorate, car^u represintă pe mântuitorul^u răstignit^u, încungiu-rat^u de opt^u pers^one jălitor^e, pe marginea drept^ă și stâng^ă; în format^u cu mult^u mai mic^u de cât^u pers^onele tabloului, se afl^ă un^u portret^u bărbătesc^u de a drept^ă, iar de a stâng^ă un^u portret^u femeesc^u, ambele în pozițiunea îndatinal^ă a donatorilor^u, iar în partea de jos^u a tabloului se afl^ă în un^u șir^u cusut^u cu fir^u de aur^u inscripțiunea slavon^esă, care ne spune, că acest^u aer^u este d^a-ruit^u de Ion Șerban^u Voevod^u, fiul^u lui Bogdan^u Voevod^u, dimpreună cu soț^{ia} sa Maria, fica lui Radu Voevod^u, m^onăstirei Putna. la anul^u 7008 (1500 d. Chr.), pușin^u ani înaintea morțⁱ eroului nostru.» Fără tot^ă îndoi^ela, țice pictorul^u, figurile donatorilor^u represintă pe Stefan^u Voevod^u și pe soț^{ia} sa Maria. Avem^u așa dar, încă un^u document^u nou pentru autenticitatea portretului aflat^u în evangeliarul^u lui Stefan^u. Cusătura ac^ăsta, de și primitiv^ă, totuși din ea se vede, cum că eroul^u nostru nici când n'a purtat^u barbă, ci a fost^u chiar și la bătr^ănețe cu barba rasă, fața i-a fost^u plin^ă și p^erul^u blond^u.

Acea ce coroborează autenticitatea ac^ăstui chip^u, este portretul^u mural^u dela Iași. Cine se îndoesce, că nu e al^u lui Stefan^u, n'are de cât^u să-l^u ved^ă și se va p^etrunde de un^u lucru, că tr^ăsurile sunt^u

aceleași din evangeliu cât și din portretul mural, că toate cele-alte elemente ale fisionomiei : ochii deschiși, sprâncenile arcate, nasul coroiat și nările infla-te, fața buclată; aceste toate se vedu în portretul, peste care au trecut sute de ani. Caracteristic mai este că pèrul este blond, barba rasă. Încreșiturile frunții sunt mai expresive în portretul dela Iași, și acesta arată, că mărimea în care s'a făcut portretul, a permis pictorului să adauge detaliuri, să facă fisionomia mai expresivă. Nu știu ce se va mai descoperi în biserica de la Iași, fiindcă portretul este acoperit de calas, în totu cazul inscripțiunea arată, că s'a făcut ori refăcut după mórtea lui Stefanu, fiind pus acolo Bogdanu ca autocrat, și Stefanu și soția lui, ca să arate pe ctitorii bisericei. Chipul din evangeliu este prototipul portretului lui Stefanu, iar portretul dela Bădăuți este o fantasiu. este imaginea lui Stefanu când el era canonisat. Nu rămâne astu-fel îndoela. că portretul din evangeliu dela Homoru este luat de pe natură. el ne dă expresiunea adevărată a fisionomiei lui Stefanu. care concordă pe deplin cu însușirile psihologice ale acestui mare Domn.

D-lu *Hosdeu*. În contra argumentelor mele nu s'a adus nici unu contra-argument. D-lu *Ionescu* voește a susține cu titlul *МОЛДАВЕЛІНСКАЯ*, că portretul din evangeliu dela Homoru, este chipul lui Stefanu. Titlul acesta însă există și în alfe documente și nu are a face nimic cu portretul din evangeliu. Eu am dîșu : dacă portretul acesta era alu lui Stefanu, dacă era făcut înainte de a se da evangeliu la mănăstirea Homoru, atunci portretul ar fi fost pus la începutul evangeliului, iar nu la fine; și la acestu argument nu mi s'a răspunsu nimic. Am dîșu că dacă ar fi fost făcut înainte de închinarea evangeliului, atunci ar fi fost terminat, iar nu cum ni se prezintă astăzi; și argumentul acesta a rămasu intact. Am dîșu mai departe, că portretul este lucrat de unu altu artistu de călu acela, care a escutat chipurile evangeliștilor și am adus ca probă colorile. Regretu foarte multu că în ședința de ieri nu a vorbitu și d-lu *Berindeu*. D-lu *Berindeu*, care este unu miniaturist specialu a declarat după ședință, că sub raportul artistic portretul

domnescu nu este lucrată de același pictor, care a zugrăvit și pe evangeliști. Mi s'a făcut o obiecțiune gravă în aparență și a-nume : că dacă portretul s'ar fi făcut după mărtașia lui Ștefan, atunci legătura evangheliei, ce este reprezentată în portretul nu ar avea acele petre scumpe, ce le vedem acolo și nu ar fi deosebită de legătura de astăzi. Argumentul este grav în aparență, însă pe artistul nu-l ocupa legătura evangheliei, ci portretul, lă ocupa frumusețea estetică, i trebuia să pună petre scumpe pe evangeliști fiindcă nu știa cum să umbrască aurul. D-lu *Chitu* a spus, că Ștefan a fost donatorul și Petru Rareșu numai a restituit evangeliști, și înțelege, că în evangeliști să figureze portretul donatorului și nu al lui Petru Rareșu. Eu nu vedu aici nici un argument, căci tocmai așa am putea dice, că cel ce restituie, acela are să figureze, fiindcă rar se întâmplă ca cineva să mai înapoizeze un lucru odată luat. Când eu dicu, că e Petru Rareșu, recunosc, că este o ipotesă, o ipotesă însă contra căreia nu mi se dă nici un argument, pe când există multe argumente contra ipotesei, că ar fi Ștefan cel Mare.

P. S. S. Episcopul Melchisedec, față cu afirmațiunea D-lui *Hasdeu*, că pictorul nu putea să reprezinte placa de aur a evangheliei, susține, că în totu cazul se putea reprezenta în iconă crucea, care se vedu pe marginea evangheliei, și fiindcă forma externă, ce o are evangeliști din portretul domnescu dileră de legătura, care s'a făcut mai târziu, urmază, că portretul domnescu este făcut sub Domnia lui Ștefan Vodă.

D-lu *Tocilescu*, membru corespondent, susține, că portretele lui Ștefan de pe pereții bisericilor dela Bădăuți și Iași precum și cel de pe aerul dela Putna sunt autentice. D-lu *Ionescu*, dice D-sa, a adus argumente puternice pentru portretul lui Ștefan din evangeliști dela Homor și nu crede, că acele argumente pot fi combătute, fiindcă portretul din evangeliști dela Homor se asemănă cu cel dela St. Nicolae și dela Putna, și în fine există inscripțiunea, că Ștefan a dat această evangeliști, prin urmare am convicțiune, dice D-sa, că este portretul lui Ștefan. La muzeul Statului avem, ce

e drept, o evangeliă scrisă din timpul lui Michnea, în care nu găsim portretul lui Michnea, ci din contră al lui Domnului posterior, al lui Matei Basarab și al Domnei sale. Acesta se poate explica astăzi, că evangeliă a fost pierdută și Matei a restituit-o iarăși mănăstirei. Eu însă invoc asemănarea perfectă, ce există între portretele lui Ștefan delă Homor, delă Putna și de la Iași, și prin urmare, dacă noi ne-am format convingerea, acum este rindul D-lui *Hasdeu* să vie și să ne-o sguide.

D-lui *Hasdeu*, pentru afirmațiunile mele există încă un argument. Abia eri am observat, că în evangeliă delă Homor evangeliștii sunt zugrăviți pe o pagină a pergamenii, al cărei dos este lăsat alb nescris. Acesta dovedește, că evangeliștii sunt zugrăviți din ordinul lui Ștefan. Nu este însă astăzi cu portretul lui Ștefan. El este zugrăvit pe o foaie, care este scrisă în dos. În alte evangeliștii manuscrise din secolul al XVI și XVII, vedem că la finele volumului se lasă mai totdeauna câte o foaie albă pentru notațiunile posteriore, cum este de exemplu în evangeliă delă St. Nicolae din Iași; nu suferă îndoială așa dar, că portretul domnesc din evangeliă delă Homor este posterior epocii lui Ștefan. Se vede, că un călugăr a găsit aci o pagină albă, și a zugrăvit pe un Domn; susțin dar că locul unde este portretul acesta în timpul lui Ștefan Vodă rămăsese o pagină albă. În orice casu artistul, care a lucrat din ordinul lui Ștefan i-ar fi pus portretul său la început și nu la fine, sau i-ar fi lăsat o foaie întreagă albă. Până când nu mi se va arăta un manuscris cu portretul donatorului la fine, eu nu pot admite să fiă Ștefan Vodă. În occident există multe manuscrise cu figura donatorului, dar această figură vine totdeauna înainte. Unicul argument, ce există pentru Ștefan, este concordanța între cele trei portrete delă Homor, din Iași, și de pe aer. Însă trebuie să declar, că portretul mural de la Iași nu poate fi luat în considerațiune, fiindcă acolo portretul Eudochiei alături cu Bogdan este un anacronism. Eudochia era sora și fiica principilor delă Chiew din familia Olecovici. În cronice se spune, că Eudochia a murit la anul 1468. așa dar, înainte de

anul 1475, când a început să se clădească biserica dela Iași; prin urmare icôna murală din biserica St. Nicolae nu poate fi autentică, ci trebuie lăsată afară din combinațiune, rămânând singur numai portretul de pe aerul dela Putna. Ași voi însă să vedem aerul acesta, dacă nu cum-va figura este posterioară inscripțiunii; acolo se află și alte figuri de ale sântilor și ușor s'ar pute distinge. Cât de imperios a fost ca să examinăm evanghelia dela Homor după originalul. totu așa de imperios ar fi să examinăm și aerul după originalul.

P. S. S. Episcopul Melchisedec. Facu o observațiune D-lui *Hasdeu*. D-sa aduce ca argument în combaterile D-sale că portretul este zugrăvit pe lăcă scrisă în dos. Eu din contră cred, că acesta s'a făcut pentru mai multă siguranță ca portretul să nu se ștergă și să fiă mai bine conservat.

D-lu Președinte *D. A. Sturiza*. Eu voi împărți ceea ce au spus în două părți: în partea privitoare la tetraevangelu și în alta privitoare la propunerile practice asupra datorțiilor, ce ne impune această descoperire. Investigațiunile istorice trebuie păstrate pe un teren cert în cercul unei argumentații bazate pe fapte palpabile. Am un mare respect pentru D-lu *Hasdeu*, dar câte-odată opiniunile sale se arvăd prea tare în conjecturi, pe care le pune înainte ca certitudini. Astu-fel cred, că face în cestiunea ce ne preocupă D-lu *Hasdeu* ne arată pe *Stefan Vodă* ca un călugăr, a cărui trăsura principală de caracter era viclenia și cugetarea, iar nu de a fi războinic și viteaz. Acesta nu se potrivește însă cu cuvintele lui *Urechia*, care în stilul adevărat lapidar caracterizează pe acest mare Domn. Iată ce scrie acest cronicar despre *Stefan Vodă*.

«Era acest *Stefan Vodă* om nu mare la stat, mândru și de grabă vărsa sânge nevinovat; de multe ori la ospete omorâ fără județ. Era întreg la minte, nelenevos și lucrul său scia să-l acopere; și unde nu cugeta acolo-l afla. La lucrurile de război meșter, unde era nevoie însuși se vira, ca vădându-l ai săi să nu îndrepteze. Și pentru aceea rar război de nu biruit. Așide-

«rea și unde-lu birutaū alți nu perdea nădejdea, că sciindu-se că-
«dutu josū să ridica deasupra biruitorilorū.»

«Iară după mórtea lui și fiulū seū Bogdanū urma lui luase de lu-
«crurile vitejesci, cum se întēplă din pomulū bunū și ródă bunā
«se face. Înropatāu pe Stefanū Vodā în mōnăstirea Putna cu multā
«jale și plāngere a tuturorū locuitorilorū țerei. câtū plāngeau toți ca
«după unū pārinte alū lorū, că cunosceau toți că s'au scăpatū de
«multū bine și apērare. Ce după mórtea lui i dīceaū *Sfântulū Stefanū*
«*Vodā*, nu pentru sulletū, că este în mâna lui Dumneđeū, că elū
«încā a fostū omū cu pēcate. ci pentru lucrurile sale cele vitejesci,
«carele nime din Domni nici mai înainte nici după aceea nu l'a
«ajunsū» (1).

Să revenimū la tetravanghelū. Elū începe cu trei foi albe, după
carī urmēzā textulū cu scara evangelistului Mateiū și cuvēntarea lui
Teofilactū, care lasā o paginā albā, după care vine evangelistulū Ma-
telū. Fōia acēsta e alba pe dosū și în fața evangelistului se începe
evangeliā cu arabescuri în frunte și cu litere intrumusetate. Acēsta
se repetā la fiā care evangelistū. Pe dosulū fōii unde se terminā ul-
tima evangeliā a S-tului Ioanū se aflā inscripțiunea dedicatōre, după
care vine sinaxarulū Evangeliēi, și pe ultima fōiā a sinaxarului se a-
flā portretulū, care ne preocupā și în fața portretului este ultima fōiā
a manuscriptului cu stālpulū Evangeliēi. Eu credū, că portretulū do-
natorului naturalmente e pusū la finele tetravangelului, ca și inscrip-
țiunea dedicatōre. Pe timpurile acelea de mare modestiā și sincerā
pietate nici nu putea fi altū-felū. Cartea lui Dumneđeū se începea
cu cuvintulū lui, și pomenirea omului piosū se punea mai la o parte,
de aceea și inscripțiunea dedicatōre are în tetravangelū o bordurā
de o mare simplitate, care contrastā cu restulū ornamentațiunilorū.
Când după multe preregrinațiunil tetravangelulū vine iarāși în mō-
năstirea Homorului, călugārīl amintescū acēstā întēmplare pe singura
paginā liberā a textului afarā de dosulū paginei unde sunt figurile
evangelistilorū, ei facū amintirea acestui evenimentū pe pagina liberā

(1) *Grigorie Urechid*. Domniī țerei Moldovei și vieța lorū. În «Cronicele Romāniē» de M. Ko-
gālniceanu, I, pag. 178.

înaintea foii cu evangelistul Matelū și pe dosul paginei unde se sfârșesc cuvântarea lui Teofilactū. Iară Georgiu Stefanū scrie despre cele întemplate cu acestū tetravangelū pe una din foile rămase albe de la începutū. Amândouē notițele arū fi pututū fi scrise pe marginea unei foi interioare ca notiță după tetravangelulū de la St. Nicolae, sau mai bine de la Bistrița. Însă evenimentele de notatū erau prea importante și d'aceea s'au scrisū mai cu solemnitate. Vē întrebū, când ni s'ar fi prezentatū tetravangelulū fără de notițele istorice ale călugărilor din Homorū și ale lui Georgiu Stefanū, ce anū fi dīsū? Nu rămănea îndoelă, că portretulū e alū lui Stefanū, donatorul tetravangelului, acela care-lu oferi Maicei Domnului, patrōna bisericeii din Homorū. Din cauza notițelorū istorice, cari nu conținū nimicū despre portretū, d-lū *Hasdeū* vine și ne sgudue convințiunea și ne asigură, că portretulū nu e alū lui Stefan Vodă, ci alū lui Petre Rareșū. Întrebū mai departe dacă tetravangelulū nu conținea portretulū lui Stefanū Vodă, ce arū fi pututū împinge pe Petru Rareșū sau pe călugărul de la Homorū să ilustreze tetravangelulū cu portretulū acestui din urmă? Cum? Donatorulū nu-și face portretulū, elū, care îndeză Evangelia, și celū care o redă 'și pune portretulū ca și cum elū ar fi donatorul? Nimeni pe timpurile acelea n'ar fi îndrăsnitū să facă unū asemenea lucru. Tetravangelulū era unū lucru scumpū pe atunci și vedemū ce importanță se da acestuia din notele istorice. Reintōrcerea lui la mōnastire nu putea să fiă mai importantă de câtū chiar donațiunea lui. Dacă D-lū *Hasdeū* dīce, că toate portretele donatorilorū trebuie să fiă la începutū, cu totū respectulū ce am pentru aserțiunile D-sale, însă ar trebui D-sa să ne probeze acēsta, căci singurulū tetravangelū cu portretū ce ne este cunoscutū, este acesta de la Homorū, căci acelū de la Putna, ce are portretulū lui Alexandru celū Bunū, nimeni din noi nu l'a vēdūtū și nu cunōscemū unde se află portretulū donatorului. D-lū *Hasdeū* trebuie să ne aducă probe positive și nu negative despre aserțiunea D-sale, trebuie să avemū doveđi pipăite, că portretulū nu e alū lui Stefanū, pentru ca să conchidemū, că e alū lui Petru Rareșū. Nu reese nici de cum, că portretulū e alū lui Rareșū, fiindū că amū crede, că

portretul trebuie să fie la începutul tetravangelului, și fiindcă ne închipuim, că tetravangelul lui Stefanu nu avea nici de cum portretul donatorului.

Mergem mai departe. Călugăril de la Homorú facu o notiță foarte minuțioasă despre cele întâmplate cu acestu tetravangelu în timpul lui Petru Rareșu. El amintescú chiar că acesta a redatú tetravangelul la mănăstire întru pomenirea sa, a soarelui sale și a strămoșilor sêi, și citéză pe Stefanu Vodă celú bêtrânú, pomenescú de egumenulú mănăstiril, dar nu đicú nimicú despre portretú. Óre nu ar fi adăugatú, că a pusú de s'a făcutú portretulú lui Rareșu din parte-le, spre pomenirea Domnitorulul, ce le-a redatú acéstă carte prețioasă? Arguinentulú d-lui Tocilescu trasú din tetravangelulú de la Motru, nu este puternicú. Evangelia de la Motru e scrisă de unú călugărú sêrbú, pentru o mănăstire óre-care, nu e scrisă pentru unú Domnú, nu e o donațiune domnescă. Ea se perde și cade în mânilé lui Mateiú Basarabú. Acesta o ferecă frumosú și o donéză mănăstiril de la Motru. Putea deci să se considere ca donatorú și să pună să se facă în Evangelia portretulú sêu și alú dómnei Elena. Aceste portrete în tetravangelú suntú astă-đi deslipite de corpulú lui, în câtú nu putemú sci dacá ele erau puse la începutú saú la fine. Dar' dacá Petru Rareșu-și făcea portretulú ca donatorú, óre nu ar fi făcutú elú o inscripțiune provenindú de la dênsulú, precum a făcutú George Stefanu? Credú din contra, că Petru Rareșu a găsitú Evangelia la Ciceú purtândú portretulú tatălui sêu, acestú portretú l-o făcea îndoitú de prețuită. Elú a luat'o cu dênsulú în tóte perigrinațiunile sale, până s'a întorsú în țeră și a redat'o mănăstiril. Călugăril au scrisú istoria eșiril tetravangelulul din mănăstire și a reintrăril lui acolo. Asemenea a făcutú și George Stefanu și nici acesta și nici Raresú nu au cugetatú a-și pune portretulú lorú pe o carte sântă fundatá de Stefanu Vodă celú Mare. și unde se afla portretulú acestuia. Dacá portretulú lui Stefanu nu se afla de la începutú, nimeni nu ar fi îndrăsnitú să pună portretulú unui Domnú posteriorú. Să cercetámú partea artistică a tetravangelulul. Iluminatoriil nostri ca ómenil foarte iscusitil și caril au produsú opere superi-óre celorú bisantine saú slavone din véculú de mijlocú, aveáu pentru

sânți chipuri certe. Ca să ne convingem, nu avem de cât să ne uităm la evangeliștii din tetravangelul de la Ilomoru, de la Bistrița, de la Monacu, de la Viena, și la evangeliștii separați, pe cât se cred din timpul lui Petru Rareșu, din colecțiunile Academiei. Dar' nu numai contururile erau aceleași, ci și modul de a modula fața, mânilor și colorile lor. În această privire toți patru evangeliștii din tetravangelu și Maica Domnului sémănă unii cu alții. Numai figura donatorului e lucrată în mod deosebit. Acesta este observațiunea d-lui Berendetu și nimic mai mult. D-sa a observat foarte bine, că se vede, că pe când evangeliștii și Maica Domnului pórta stílulul tipic al picturilor bisericesci, Domnitorul e necontestat făcut după natură, cum o confirmă vioiciunea colorilor și impresiunea caracteristică a fisionomiei. Afară de acesta Stefanu e făcutu cu mai multă sollicitudine și cu mâna mai liberă de cât toți ceilalți sânti; există în portretul lui o incarnațiune naturală.

În ceea-ce privește diferența colorilor roșu și albastru, eu cel puțin nu pot afla cea distincțiune mare despre care vorbesce D-lu *Hasdëu*. În totu casul distincțiunea e atât de mică, în cât nu pôte cine-va basa pe dënso o întregă teoria despre artisti diferiți, cari au făcutu aceste portrete.

Dar' ca dovadă, că același penel, care a făcutu pe evangeliști a făcutu și portretul, volu cita modul de a trata covorele asternute pe jos, tronul Maicei Domnului și pupitrul evangeliștului Ioan. D-lu *Hasdëu* pune multu preț pe portretul muralu de la Bădăuți. Eu-mi permitu de a-lu pune la carantină, precum punu și pe celu de la sântul Nicolae din Iași și pe acelu de la mônastirea Putnei. Portretele murale trebuie examinate cu mare atențiune, căci cele mai multe bisericile la noi au fostu obiectul unor transformări radicale în ornamentațiunea și pictura din lăuntru. Am putu însă dice, că amu dori să posedem argumente tari, că portretul din tetravangelu e alu lui Stefanu celu Mare. În această privire ori-ce îndoielă s'ar precurma când amu afla unu portretu cu o inscripțiune certă. Dar' chiar cum stău astă-zi lucrurile, presumpțiunea puternică e pentru și nu în contra lui Stefanu celu Mare, totu astu-fel precum ar

li când tetravangelul nu ar mai avea altă notiță de cătă înscripțiunea dedicatōre. Acestă însă nu ne lēgă ca să stămū loculul. să nu mai cercetămū și să nu împingemū mai departe investigațiunile nōstre. Opiniunea izolată a unui eruditū ca D-lū *Hasdeū* ne îndatoresce din contra la cercetări amērunte și imediate. Acestă cerință se adresează Academiei și mă conduce la alū dollea punctū ce-mī propusesemū să deslușescū.

Să observămū, dice D-lū *Sturdza*, că o simplă călētoria fără scopū istoricū determinatū a produsū importanta descoperire a venerabilulul nostru colegū, a P. S. S. Părintelul *Melchisedecū*.

Punū întrebarea : ce tesaurē nu s'arū putē descoperi în câmpulū istoriei nōstre naționale, când ne-amū pune pe cercetări seriose, continue, întinse peste totū loculū și alimentate prin publicațiunea investigațiunilorū făcute. Acestă descoperire a adusū ca fructe ale ei cunoscința mai de aprōpe cu tetravangelulū de la Iași, discuțiunea în sinulū Academiei. Suntū însă aceste destule? căci vedeți. ce se mai întēmplă. Descoperirile făcute de D-lū *Hasdeū* la Monacū și Viena a douē tetravangele de la Stefanū celū Mare, zacū necunoscute de noi în museulū naționalū și de abia acum facemū cunoscința cu ele. Avemū păstrate din timpurile gloriei străbune multe tetravangele, 3 de la Alexandru celū Bunū, la Putna. la mōnastirea Nēmțului și la Oxford; 5 de la Stefanū-Vodă. la Homorū 1473 celū mai vechiū, la Monacū 1494, la Nēmțu 1495, la Bistrița (Iași) 1502, la Viena 1502. D-lū Tocilescu ne spune și de 2 tetravangele din același timpū, cart se află la Moscva. Iată vre-o dece tetravangelit, tōte puținū cunoscute, neprelucrate. și despre a cărorū valōre literară, artistică și istorică nu avemū de cătū idel rudimentare. Întrebū acum : este er-tatū să mai stămū cu toții cu mânele încrucișate, cu inima și simțirea rece, ca dinaintea unorū obiecte de puțină importanță și străine cu totulū nouă? De sigurū că nu. Trebuie dar' să eșimū din această stare de pasivitate și de indolență, căci ceea ce amū căștigatū pe terenulū politicū nu se va putē manținē de cătū lucrândū și producēndū pe terenulū sciințelorū. De vomū urma pe altă cale, vomū merge de sigurū inapoi și vomū perde ceea ce amū căștigatū până

acum prin munca laborioasă a multor generațiuni. de cari trebuie și noi să ne facem demni. Și pe terenul științific este mult de făcut, pentru a nu dice totul. Nu uitați că Academia de abia în anul acesta a fost pusă în puțință prin o donațiune, a dispune în mod regulat de o sumă anuală de 900 lei pentru achizițiuni privitoare la istoria sa și la literatura românească. Ce sunt însă 900 lei în față cu necesitățile ce se impun? Dar pentru investigațiunile și publicațiunile istorice științifice, ce are Academia? Durere, a dice: mica. Lipsa de fonduri trage după sine lipsa de muncă, și ore nu e cine-va cuprins de durere și rușine când te găsești în neputință de a interesa pe străinătatea luminată și învățată, la patria noastră? Nu ar fi un lucru nefertat când Tetravangelul de la Homor și ar publica de străin? și în starea de astăzi lucrul e cu puțință. Mai vedem, că chiar monumente istorice dispart din țară și devin proprietatea străinilor. Nu s'a aflat un document minunat de la Alexandru cel Bun la Wiesbaden, la un anticar, de unde prin buna-voința unei dame române a venit în Academiă? Nu este galbenul lui Despot la Pesta? Nu au dispărut din țară multe și prețioase manuscrite, cari precum Cronica lui Moxa, erau până mai alaltăieri ale noastre? E dar o cerință absolută:

1. A se face investigațiunile mai lăpăte asupra tetravangelor noastre cele vechi.

2. A se pregăti o publicațiune demnă de aceste monumente străbune.

Acăsta este cererea minimală ce se adresază nouă și prin noi guvernului. Guvernul a luat averile mănăstiresci și bine a făcut. Erau timpuri grele și nevoi mari ale țerei: Pentru dănele se făcuse acele donațiuni. Norii s'au mai subțiat acum, cerul e mai răcorit, și trebuie ca măcar o părticică din acea avere, destinată culturii naționale, să fiă redată acestora, pentru ca să fiă pulcinosă să vieze, să se desvolte. Și statul poate să facă acăstă cheltuělă, căci laudă Domnului, am ajuns într'o stare financiară unde 100,000 și 200,000 lei pe an se pot da pentru scopuri de cultură națională, fără ca echilibrul bugetar să fiă sdruncinat. Fără a se cădea din această liberali-

tăi! a statului stă în prejmă datoria noastră de a bine întrebuința banii ce s'arū da, ca să reesă celū mai mare folosū posibilū pentru națiune. Starea de astăzi este miserabilă. Amū ajunsū a dori ca D-nii *Ghica, Aurelianū, Măiorescu, Hasdeū* și noi toți să nu mai scriemū și să nu mai citimū memorii, pentru că nu avemū fonduri de unde să plătimū tipărirea lorū. Guvernulū, Academia posedū documente și obiecte importante, cari staū închise, necunoscute, nestudiate, expuse pierderii, stricăciunii, distrugerii. Ce lucru mai ușorū este, ca edificiulū în care stāmū acumū, saū archiva statului să fiā prada focului? Ce tesare nu s'arū perde? și ce valōre? Când le-amū vinde, ele arū produce miliōne și arū valora mai multū de câtū câte-va sute de mii de lei, întrebuințate anualū saū pentru a le adāposti saū pentru a le face cunoscute. Afară de acēsta trebuie să punemū pe ȳmenii noștri invētați în putință de a lucra, de a publica și de a nu muri de fōme. Trebuie, ca tinerimea noastră să fiā pusā în putință a îmbrācișa cariera sciintificā, și a nu se deda tȳtā luna la o lucrare, avēndū de scopū a aduna lute o avere, Dumnezeu scie cum, și a o cheltui și mai lute, fără a produce nimicū seriosū, fără a-și fi făcutū datoria cătrā națiune și statū. Facū dar' apelū căldurosū colegului nostru, D-lui Ministru alū cultelorū și instrucțiunii publice, ca să facā astā-ți ceea ce nu s'a făcutū, ceea ce nu s'a pututū face până acum : să creze fonduri pentru institutele de culturā naționalā și pentru înaintarea lorū. Fiā, ca acestū Tetravangelū de la Homorū, să fiā ca vocea ilustrilorū Domni ai trecutului, cari ne strigā : Treziți-vē, lucrați și voi precum aū lucratū cetățenii din timpurile strămoșesci.

P. S. S. Episcopulū *Melchisedecū*. Ce decidemū acum?

D-lū Președinte *Sturiză*. Așteptāmū să decidā guvernulū. Când nu avemū fonduri nici de a face investigațiunii, nici de a publica cānd nu avemū nici chiarū 200—300 lei disponibili, ca să putemū aduce acestū sântū tetravangelulū de la Homorū, este o datoriā mare a guvernului să ne punā în pozițiune, ca să putemū lucra; altu-felū să închidemū documentele și prețioșele nōstre colecțiuni, să le punemū sub dece chei, să trāntimū evangelia de la Homorū înapoi, și să dormimū somnulū de vecl. Nu vēdū posibilitate să facemū

altu-felü. Eü credü că guvernulü și Camerile în fața acestei grave și dureröse situațiuni, care aruncă o umbră tristă asupra țerei întregi, vorü face câtü mai răpede, ca să delătore pedicile, ce staü inaintea desvöllării nöstre naționale.

D-lü Secretarü generalü *V. A. Urechü*. În câtü depinde de mine ca Ministru voü lucra în sensulü cuvintelorü onor. D-nu *Sturdza*. Domnia-vöstră sciți insä, că eü nu lucru singurü, că trebuie să më adresezü la Consiliu de ministri, la Senatü... parlamentü. Numai ajutatü de D-vöstră de toți, voü cerca să-mi läcü datoria.

D-lü *Negruzzi*. Ași voi să întrebü pe D-lü *Hasdeü*, dacă din întâmplare portretulü de la Bädăuți nu ar fi descoperitü și ar fi cunoscute numai cele de la Homorü, Iași și Putna, așa că atunci D-sa nu ar mai fi avutü nici o obiecțiune în contra acestui portretü, ar fi dösü și D-lui, că este alü lui Stefanü? Dar' më întorcü la comisiunea statuel. D-vöstră cunösceti cu toți gravä situațiune în care se allä astä-ți acestü comitetü, și elü vë rögä să dați o soluțiune acestei cestiuni, pentru ca să aibä unü temelü în ce privesce figura eroulü.

D-lü *Husdeü*. S'a obiecätü, că eü așa fi fostü neconsecuentü fiindü-cä am admisü ca valabilü portretulü muralü de la Bädăuți și am contestatü valörea portretului din biserica de la Iași. Eü nu contestü în generalü valörea portretelorü murale, am combätutü autenticitatea portretului de la Iași, fiindü-cä acolo existä unü anacronismü. La Bädăuți vedü patru portrete, cari töte sunt pe deplinü conforme cu datele istorice și nici nu potü bänui, că nu arü fi contemporane. Așa dar' în casulü de față nu Stefanü este partea pozitivä, ci din conträ elü este partea negativä, fiindü-cä Stefanü de la Bädăuți nu pöte fi combätutü; și astü-felü eü credü în portretulü lui Stefanü unde dënsulü este infäțișatü cu barbä, și am convicțiunea, că acesta se va și verifica.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 11 DECEMBRE 1881

Sub Președinția D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū generalū : D-lū *V. A. Urechii*.

D-lū *Sturdza* a fostū de curēndū la Iași, a vizitatū biserica St. Nicolae și s'a convinsū, că portretele murale sunt de o dată posterioară lui Ștefanū celū Mare. Acēsta o probēză forma literelorū din inscripțiunile portretelorū. Apoi pe lângă portretele lui Bogdanū, ale lui Ștefanū și alū Eudoxiei, mai suntū și alte portrete precum alū Anastasiei, dōmna lui Duca-Vodă. E posibilū, că atunci când se va rădica cafasulū se va descoperi și portretulū lui Duca saū alū lui Dabija-Vodă. După unū alū doilea cafasū mai este și portretulū lui Antonie Roșetū cu Dōmna și trei feciori. În altarulū din drēpta este mormentulū lui Antonie Roșetū. Tōte aceste portrete posterioare și mai alesū inscripțiunea greccescă de lângă portretulū lui Ștefanū Vodă, probēză, că avemū a face cu portrete posterioare.

D-lū *Urechii* arată, că după dorința Academiei, Ministrulū de culte a trimisū pictorulū Bucevschi parale de drumū ca se vină între 20 și 23 Decembre la Iași, să se pună la dispozițiunea Academiei împreună cu architectulū ministerulū, pentru ridicarea cafaselorū și luarea celorū-al-alte dispozițiunii relative la portretele murale.

D-lū *Sturdza*. Țēra a voitū să facă statua lui Ștefanū celū Mare, dar' după ce portretū? Trebuia să se facă prealabile investigațiunii la mōnăstiri, ca să se afle adevēratulū portretū. În locū de a se face acēsta, ni se dă unū chipū alū fantasiei. Lipsa de o pășire critică în privirea cestiunilorū istorice este învederată la noi. Dacă astă-đi s'ar dovedi definitivū, că portretulū tetravangelului de la Homorū este în adevērū alū lui Ștefanū, ce va fi cu statua? D-lū *Sturdza* crede dar', că a sositū timpulū ca și guvernulū și Academia să dē o direcțiune solidă întrebărilorū istorice.

D-lū *Urechii* arată, că guvernulū este fōrte bine dispusū în sen-

sul cererilor D-lui *Sturdza*. În bugetul pe 1882 s'a înscris o sumă pentru cercetările arheologice ale Academiei.

D-lu *Sturdza* mai are o comunicațiune de făcutu. La Viena în *Ambrasersamlung* s'a găsitu unu portretu alu lui Vladu-Țepeșu, cu orașiunea transmițerii colecțiunii în noulu museu. Portretulu este cam de 12 c. m. și este după cum se dice, de la 1594. Custodele museului și profesorul *Carabaceck* dorescū a avé relațiuni despre acestu portretu. Cum l'a vëdutu, D-lu *Sturdza*, în decalculu, ce presintă Academiei, a recunoscutu portretulu lui Țepeșu din cartea lui *Engel*. D-sa a rugatū pe D. *Carabaceck* să permită decopiarea de cătră unu pictorū a acestui portretu, care pare a fi în uleiū. Data de 1594 nu se pare exactă, mai corespundătoare ar fi cea de 1490 când Țepeșu a fostu la Buda. D-lu *Sturdza* arată și de astă-dată necesitatea pentru Academia de a avé fonduri pentru urmărirea studiilor istorice.

D-lu *Hasdeu* a vëdutu o propunere dată în cameră de D-lu *Chitu* pentru construcțiunea mai multorū edificii, între cari și alu bibliotecel, alu museelorū și alu arhivei. D. Ministru de culte *Urechia* a fostu luatū mësuri pentru facerea planurilorū unorū asemenea edificii. D-lu *Hasdeu* întrebă : lucrarea D-lui *Chitu* nu contrađice pe a D-lui Ministru ?

D-lu *Urechia* de și acestă întrebare nu este tocmai de resortulu Academiei, dă explicațiuni din cari D-lu *Hasdeu* să lămuresce, că lucrarea întreprinsă de ministru de culte nu este de locū împedecatū de propunerea deputatulu *Chitu*, propunere dată în necunoștiință de legea generală deja votată pentru diferite edificii ale Statulu.

D-lu *Sturdza* pentru archivă ar recomanda planulu archivelorū de la Fulda.

D-lu *Bacaloglu* arată, că unele jurnale dicū cum-că Academia a admisū portretulu lui *Stelanu* celū Mare cu barbă, iar' nu după cum este în evangeliarulū de la *Homorū*.

D-lu *Urechia*. Ceea ce publică gazetele particulare nu privesce pe Academia. Noi nu amū datū votū în cestiune și nici sciū până la ce punctū amū putē să-lū dămū, căci dacā mâne unu altu portretu găsitū din nou ar resturna autenticitatea celui de la *Homorū*, cum ar rămānē votulu nostru ? Monitorulu va publica neînlărdiatū

procesele-verbale ale ședințelor importante, în cari s'a desbătut chestiunea evangeliarului din Homorû, și publiculû va redresa așa erorile străcurate prin jurnale.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 18 DECEMBRE 1881.

Sub Președința D-lui *P. S. Aurelianu*.

Secretarû generalû : D-lû *V. A. Urechîă*.

D-lû *Hasdeu* citește o scrisore particulară câtră D-lui de la D-lû *Marianu* din Cernăuți relativă la portretulû lui Ștefanû celû Mare, D-lû *Hasdeu* arată, că toate portretele, de la Bădăuți, Voronețu, St. Ilie, suntû cu barbă, cum se vede în copia, ce prin D-lui s'a făcutû pentru Museulû Statulû după portretulû de la Bădăuți.

D-lû *Sturdza* exprimă dorința, ca Academia să termine lucrarea cu evangeliarulû de la Homorû, căci s'au terminatû cele 4 săptămâni, pentru câtû ni s'a împrumutatû. Guvernulû să grăbescă a da mijlôce pentru publicarea lucrării.

D-lû *Urechîă*. Determinarea adevêratulû portretû alû lui Ștefanû celû Mare intereseză lucrarea de restaurațiune a portretelorû de la S-tulû Nicolae și de pe la alte mônăstiri zidite de Ștefanû celû Mare. Ministerulû de culte are fondû, din care să facă restaurațiunea și deci și studiile pregătitoare pentru acesta. Să bine-voescă dar' D-lû *Sturdza* a se însărcina cu priveghiarea fotografării și facsimilării evangeliarului de la Homorû. Nu cređû ca această lucrare să coste prea multû.

D-lû *Sturdza* primesce însărcinarea. D-lui anunță, că s'a mai aflatû unû portretû de Domnû românû la castelulû Ambras în Tirolû și așteptă asupra acestuia o notiță, pe care o va comunica Academiei.

D-lû *Hasdeu* arată, că mai există unû portretû alû lui Aronû Vodă de la 1550. Acesta se află în museulû de la Buda-Pesta. În colecțiunea Seceni este unû evangeliarû ca și acelû de la Homorû. D-lû *Hasdeu*

propune a se scrie D-lui Romanu, ca să facă o copie după acestu evangeliarū.

Se primesce propunerea.

Se citește adresa Ministerului Instrucțiunii publice No. 18054, prin care pune la dispozițiunea Academiei cōlele tipărite de Ministeru cu dece ani în urmă. dia manuscrisulū lui Udriste Năsturelū asupra vieței lui Varlamū și Iosafū.

ȘEDIŢŢA ORDINARĂ DIN 8 IANUARIŢ 1892.

Sub Președintă D-lui *P. S. Aurelianu*.

Secretarū : D-lū *F. Maniu*.

D-lū Secretarū comunică. că afară de opulū d-lui I. Stefanelli se au prezentatū la concursurile Academiei încă următōrele cărți : D-lū Stefanū Popū, profesorū în Blajū înaintēzā 12 esemplare din cartea sa intitulatā «Economia ruralā» pentru a se avē în vedere la decernerea premiului Năsturelū-Herescu de 4000 lei.

D-lū Ionū Popescu, din Sibiu, trimite asemenea pentru premii 12 esemplare din scrierea sa : «Psihologia empiricā sau sciința despre sufletū».

D-lū P. Ispirescu cere a fi admisū la concursulū premiului Năsturelū, depunēndū 12 esemplare din «Basmele romānesci».

D-lū Ionū Slavici înaintēzā scrierea d-sale «Novele din poporū» în 12 esemplare totū pentru a se avē în vedere la decernerea premiilor.

D-lū N. Cucu depune pentru premiulū Lazarū sau Năsturelū-Herescu 12 esemplare din cartea d-sale «Petrolculū, derivatele și aplicațiunile lui».

O adresă anonimā și unū plicū cu motto : «Ce păcatū este să robesci pe frate-tēū. Nic. Costinū», — prin care se presintă unū manuscrisulū pentru disertațiunea pusā la concursū «Țeranulū Romānū».

Tōte petițiunile acestea fiindū intrate în termenulū regulamentarū, se vorū înainta la comisiunile pentru premii.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 22 IANUARIU 1882

Sub Președința D-lui *D. Sturdza*.

Secretarū generalū : D-lū *V. A. Urechă*.

D-lū secretarū-generalū *Urechă* comunică scirea, că d-lū P. Ispirescu în numele d-lui *V. Alecsandri* a depusū pentru biblioteca Academiei manuscriptulū intitulatū : «Илде, повѣсти і кѣвѣте адевѣрате ии побѣди адшате дѣ Корнѣа Іордаке Голеска. фѣса рѣпоцѣтѣи Еанса Радѣа Голеска. (2° pag. 854).

Se primesce cu mulțumire.

ȘEDINȚA EXTRA-ORDINARĂ DIN 24 IANUARIU 1882

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū generalū D-lū *V. A. Urechă*.

D-lū Secretarū generalū *Urechă* prezintă Academiei pe D-lū *Bucewshi*, artistū-pictorū, carele a bine-voitū a aduce Academiei copiele de portrete de Domni, făcute în Bucovina și Iași, și proprii de a servi Academiei la desbaterile sale asupra portretului lui Ștefanū celū Mare.

D-lū *Bucewshi*, la invitarea Academiei, bine-voesce a da următoarele informațiuni :

Portretele lui Ștefanū Vodă, de la Voronețū, de la St. Ilie, de la Parhauți și de la Suceva, suntū tôte fără barbă. D-lū *Bucewshi* prezintă portretele copiate la Voronețū. Unulū singurū are puțină barbă, de și abia însemnată. Că este totū alū lui Ștefanū probeză inscripțiunile bisericeii. D-lū *Bucewshi* arată Academiei portretele copiate la St. Nicolae din Iași. Aceste portrete D-lui le crede făcute în timpulū lui Duca-Vodă, pe când celū de la Voronețū este celū mai vechiū portretū alū lui Ștefanū Vodă. Portretulū de la St. Dumitru

din Suceava, are inscripiune din timpulul lui Petru Rareșu. La Voronețu există unu pridvoru adausu de mitropolitulu Grigorie. Aci in acestu pridvoru esistă portretulu acestu vechiu mitropolitu și D-lu Bucewshi a adusū o copiă forțe frumōsă, care o depune la examinarea Academiei. D-lu Bucewshy a mai adusū și o copiă de p^o portretulu lui Petru Rareșu, din Homorū. Deci tesa D-lui Hasdeu, că pe evangeliarulū de la Homorū nu este portretulu lui Stefanū Vodă, ci alū lui Petru Rareșu, nu mai se pōte sustinē, neasemenāndū portretulu din evangeliarū cu celū adevēratū alū lui Petru Rareșu de la Homorū.

D-lū *V. A. Urechii*. Din portretele de la St. Nicolae din Iași, se vede, că acela pe care onor. D-lū *N. Ionescu* -lū luase dreptū portretulu lui Stefanū Vodă, este alū lui Bogdanū, și că celū *spinatecū* de la drēpta lui Bogdanū este Stefanū Vodă. Numele de Stefanū insă a dispărutū din causă, că s'a făcutū o ușă, care nu era pe planulū vechiu alū bisericei.

D-lū *Tocilescu* supune Academiei patrafirulū aflatū in musēu și adusū aci acum 5 ani dela Dobrovēțu. Asemenea depune la privirea Academiei și unū epitalū de la aceeași mōnăstire. A datū de elū cu ocaziunea fotografiārei unor odājdi pentru d-lū Leconte, arhitectulū restauratorū alū curții de Argeșu. Pe patrafirū este portretulu cusutū alū lui Ștefanū Vodă și alū Dōmnei Maria. Acesta sēmānă multū cu celū din evangeliarulū dela Homorū. Este fără barbă, blondū, cu fața bucălată. Portretele murale rēmānū in critica Academiei pe alū dollea planū : ele aū pututū fi restaurate și deci schimbate : nu așa cu cele cusute pe odājdi din chiar timpulū lui Stefanū Vodă. Cerceteze-se modulū cum suntū brodate tōte odājdiile acestea și liācine se va convinge de sincronicitatea lorū, și de valōrea lorū ca documente istorice.

D-lū *Urechii*. Mereū s'a obiectatū a lucēndu-se inainte portretulu lui Stefanū celū Mare dela Bădăuți. D-lū *Hasdeu* a argumentatū cu elū. D-lū Bucewshi nu pōte a ne da informațiuni despre acestū portretū, după care d-lū *Hasleu* a și dāruitū o copiă museului nostru?

D-lū *Bucewshi* dice că insuși a făcutū copia d-lui *Hasleu*, însărcinatū de d-lū Hurmuzachi din Cernăuți. Pe atunci eramū forțe tēnērū. Mai

apoi amû mersû la Bădăuți Iarâși și voindû să mă incredințezû dacă portretulû dîsû alû lui Ștefanû era o picturâ vechiâ, amû aflatû cã a fostû zugrăvitû de unû bîetû zugravû, care și adî trãesce dórã la Seretû. Acêsta amû verificatû : ștergêndû o parte din pictura nouâ am aflatû, cã o fi fostû odinioară unû portretû alû lui Ștefanû Vodã acolo. Dar nu mai rêmãsesese din elû de câtû o bucatâ de frunte și coróna. Zugravulû dela Seretû l'a închipuitû cum a crezutû!

D-lû *B. P. Hasdeû* reamintesce cursulû desbaterilorû dela originea lorû și dupã ce face *status causæ* aratã, cã acum cestiunea a fãcutû unû pasû decisivû. D-nialui se feliicitã, cã a fãcutû opozițiune tesel susținute de Academiã pe temeulû evangeliarului de la Homorû. Iatã acum avemû numerose documente noi, ceea ce probêzã adeverulû acelei definițiunii a lui Carmen Sylva cã «o criticã bunã este o bîctuire care te face sã te arunci înainte». Dintre tôte aceste documente patrafirulû de la Dobrovêțû este celû mai isbitorû. Cu elû lumina se face adî aprópe deplinã. D-lû *Hasdeû* amintesce cele dîse în ședința de la 28 Noembre. D-lui cerea sã se aducã aerulû de la Putna; acesta nu s'a pututû avê, dar avemû ceva și mai de valóre în patrafirû. Lasû la o parte reproducerele D-lui Bucewski; patrafirulû n'are din nenorocire datã, dar' mai multe împrejurãri concurgû sã probeze cã elû este de la Ștefanû celû Mare : 1, Dobrovêțulû e ziditû de Ștefanû celû Mare ; 2, iatã totû de acolo unû epitalfû cu data sigurã de 1496, și carele se vede fãcutû de aceleași mãni carl au fãcutû patrafirulû ; 3, dacã nu este Ștefanû celû Mare, care Ștefanû póte fi ? Sã fiã Ștefãnițã Vodã fiulû lui Bogdanû ? Și acesta avu o Maria de nevêstã, și cum patrafirulû n'are datã, s'ar putê bãnui, cã este de la elû. Însã cronicariil spunû, cã Ștefãnițã semãna intru tôte cu Ștefanû-Vodã, unchiulû sêu. Decî chiar de ar fi sã dîcemû, cã pe patrafirû este portretulû lui Ștefãnițã-Vodã totû amû avê unû portretû indirectû, celû mai apropiatû alû lui Ștefanû Vodã ; 4, apoi Ștefãnițã se urcã pe tronû la 18 ani (*Acta Tomiciana*), și domnesce pãnã la 27. Era decî omû fórte tênerû. Apoi pe patrafirû nu mai avemû unû omû numai de acêstã vêrstã, decî nu este chipulû unui bêtrânû. Decî urmêzã, cã pe patrafirû este portre-

tul lui Stefanu celu Mare. Comparându-lu cu celu din evangeliaru aflam identicu. Deci si acolo e portretulu lui Stefanu celu Mare.

D-lu *Hasdeu* mai arata ca remanu insa neinlaturate mai multe din argumentele aduse de D-lui despre evangeliarul de la Homoru. D-lui totu crede, ca portretulu e mai in urma facutu de catu celelalte ilustratiuni. Colorile sunt diferite. Apoi nu i s'a raspunsu de ce portretulu este la linia cartii si neterminatu la o parte? D-lu *Hasdeu* conchide, ca portretulu din evangeliaru este, alu lui Stefanu celu Mare, dar' este executatu mai tarziu, dupa dăruirea evangeliarului, de vre unu calugaru. D-lu *Hasdeu* termina dicendu : «dupa cum pana aci portretulu lui Stefanu celu Mare era portretulu cu barba, de asemenea de aci inainte, celu fara barba remane portretulu lui, pana la proba plausibila contraria. Me unescu pe deplinu deci cu parerea, ca Stefanu celu Mare este represintatu in evangeliarul de la Homoru in concordanta cu patrafirulu de la Dobrovetu.

D-lu *N. Ionescu*. Onorurile sedintei sunt ale D-lui *Hasdeu*, caci cu imparțialitate, a recunoscutu fața cu probele aduse temeinicia convicțiu nil nostre. D-lu Bucewshi acum sa fia rugatu a ridica si cele mai mici banueli ale D-lui *Hasdeu*, relative la miniatura din evangeliaru. Spuna-ne D-lu Bucewshi de este intemetata aratarea D-lui *Hasdeu* despre diferinta de coloru in miniatura lui Stefanu Voda si ale apostoliloru.

D-lu Bucewshi crede aceste ilustratiuni din același timp, dar daca evangeliarul ar fi de fața l'ar mai examina.

D-lu *Ionescu*. Loculu ramasu desertu in miniatura este totu atatu de mare, ca celu ocupatu de portretu. Era pote lasatu pentru o noua figura.

D-lu *Hasdeu* pozitivu.

D-lu *N. Ionescu*. Si marginea este neterminata. Tocmai Stefanu celu Mare de la 1468—1473 este veduvu (evangeliarul are inscriptiunea, ca s'a lacutu la 1473). La 14 Septembrie 1472, aduce pe Maria de Magopu de soția. La 1473 ia captiva pe soția lui Radu, pe Domnița Maria. In vera anului 1475 dice Urechia, Stefanu a intratu cu alatu la Suceava. Nu putem admite, ca era destinatü acestu locu

liberū din miniatură pentru altū portretū de câtū alū Dómnei. Se vede, că pictorulū neputēndū pune pe Maria de Magopū repudiată, a lăsatū loculū liberū. Pe patrafirū figurēză *Maria*, dect patrafirulū este după 1473.

D-lū *Urechiiū*. Őre nu putea să fiă lăsatū loculū liberū pentru o inscripțiune, cum vedemū în icóna lui Ognads dux Valachiae?

D-lū *Ionescu* susține, că a trebuitū să fi fostū lăsatū pentru portretū.

D-lū *Stefănescu*. Evangeliarulū era o carte grea și Stefanū de avea s'ō fiă singurū nu era să fiă zugrăvitū ținēnd'o de unū capētū — ceea ce era imposibilū. Se vede că de celū-al-altū coltū era să o țină Dómna, după ce era să fiă zugrăvită în loculū rēmasū liberū.

D-lū *Sturdza* recapitulēză mersulū desbaterilorū. Portretulū de la Bătlăuși este înlăturatū cu desăvârșire din desbatere. Acelū portretū este o lucrare modernă, asemenea și portretulū de la Putna. Acēsta am ȓisū încă când am presintatū Academiei memoriulū meū despre portretele domnesci, adică pe când noi nu ne ocupamū de adevēratulū portretū alū lui Stefanū celū Mare. Alū 2-lea: portretulū, dela Iași, este dela Duca Vodă : ne-a probatū acēsta d-lū Bucweschi.

D-lū *Bucweschij*. Și letopisișele probēză acēsta.

D-lū *Sturdza*. Alū 3-lea constatāmū asemēnarea portretului din evangeliarū cu acelū de pe patrafirū și aerulū dela Putna de pe copia d-lui Bucweschi. În tōte Stefanū are figura bucălată și numai cu mustēțā. Alū 4-lea, Portretulū dela Voroneșū nu mi se pare a fi alū lui Stefanū celū Mare. Pōte să fi fostū alū lui Ștefăniță Vodă. Mai avemū unū portretū alū lui Petru Rareșū, care după felulū picturei mi se pare din același timpū cu portretulū mitropolitului Grigore dela Voroneșū, dect lōrte vechiū; și până la proba contrariă, e adevēratulū portretū alū lui Petru Rareșū. Iată cum o descoperire aduce pe alta. Ce urmēză de aci? Că trebue ca investigațiunile să fiă multiple. D-lū *Sturdza* rōgā dar' pe d-lū *Urechiiū*, ca ministru, să aducă în cercetarea Academiei încă câte-va documente : tetravangelulū dela Slatina cu douē saū trei cărți de rugăciuni ilustrate aflate totū acolo și douē aere, cari aū inscripțiuni și date încă necitite de nimeni.

D-lu *Sturiza* adauge, că d-lu Bucewshi plăcă ađi la Viena și deci nu se pôte face nimica, dar d-lu Bucewshi să ne revină curëndu, să ne dea sfatü cuī să dămü pentru decopiare esactă evangeliarü delä Homorü și cu cine să pregătimü imprimarea opuluī. D-lu *Sturiza*, n'ä mersü însuși la fotografü, că nu se pricepe să-l explice trēba ce are a face. D-lu Bucewshi ar face lucrulü directü și fără fotografiä. D-lu *Sturiza* cere, ca pentru tipărireä acēsta și a tutuforü tetravangelielorü nōstre să nu se de guvernulü îndērētü, să acorde Academiei 50,000 lei. Totü ce s'a făcutü până ađi este numai pe cale indirectä. Să cērä D-lu *Urechiiä* fără stielä 100,000 lei dela colegü sēi, că este unü excedentü de 7,000,000. Să ridicämü lui Stefanü celü Mare pe lângä monumentulü dela Iași, unü altü monumentü, reproducëndü totlä opera artistică a timpuluī sēu. Cünōscemü pe Stefanü celü Mare ca rēboinicü; să-lü arētämü și Domnü protectorü alü artei. Când vomü avē bani, vomü putē face investigațiuni pe la monăstiri. D-lu Bucewshi a găsitü aerulü dela Putna în o bașcă; așa va fi și la noi. D-lu *Sturiza* cere, ca, cu ocasiunea mergerii la Viena a d-lui Bucewshi să fiä însărcinatü a pregăti copia esactă pentru tipărireä după evangeliarü delä Homorü și după celü-al-altü evangeliarü totü dela Stefanü celü Mare din bibliotecä din Viena.

D-lu *V. A. Urechiiä* revenindü la cestiunea portretuluī arată, că după D-lui, este mare asemēnare între portretulü lui Stefanü celü Mare de la St. Nicolae din Iași, și celü de pe patafirü. D-lu *Urechiiä* crede, că înainte de zugrăvirea sântuluī Nicolae din Iași de cătră Duca Vodă și Antonie Rosetü, a pututü esista deja zugrăvitü portretulü lui Stefanü Vodă, titorulü bisericei. Acelü portretü a pututü fi restauratü în timpulü când cronicile ne spunü, că Duca Vodă a pusü să se zugrăvescă biserica până la ferestre. Ne arată acēsta cele douē feluri de inscripțiuni unele mai vechi în limba slavă și altele mai nōue în limba grēcä. E păcatü, că încă nu s'a descifratü inscripțiunea grēcä. căci ea pôte ne ar da dorita explicațiune.

D-lu *N. Ionescu*. Descoperirea de la St. Nicolae ne pune în fața mai multorü probleme generale în cercetările istorice : 1, când furä făcute portretele murale ale lui Stefanü fără barbă și când cele cu

barbă? Când portretul, care sēmănă unui Christu a înlocuitu pe a celu de prima manieră? Socolu că pentru a răspunde la problemă. ar trebui să întindem cercelările noastre la bisericile restaurate de Petru Rareșu, cari sunt 7 ori 8, după cum dicu cronicile. Rareșu pe unele le-a isprăvit și pe altele numai le-a restaurat. S'ar căde să începem cu mōnastirea domnescă a lui Petru Rareșu. cu Probota. La St. Nicolae mai există și alte portrete. precum alu Domniței Nastasia, alu lui Duca-Vodă și Antonie Rosetū. carele a zugrăvit biserică. Se scie, că de la Duca-Vodă și până la Antonie Rosetū biserică St. Nicolae a stat închisă din causă, că unū muezinu a fostu cântat din clopotniță. Duca, care o restaurase mai întâiu, și-a pus portretul lui și ale familiei la dreapta, adică, că-și dă titlul de titoru. Numai după ce portrete anteriore se voru fi zugrăvit la stânga portretele Stefaniane? Luatu-s'a Duca-Vodă după tradițiune? Nu sciu. La 1804 Venjaminu pune pe unū hălatu din casă să zugrăvescă deosebitu pe pânză portretul lui Stefanu-Vodă. Acéstă pânză există la Mitropolia din Iași. Ce se mai vede încă? Că pe la începutul secolului XIX. nu era altu tipu tradițional alu lui Stefanu Vodă, de câtu celu cu păr blondu, fața lucălată și rasu la barbă, de la St. Nicolae. Apoi se face cafasul. Fiindu că acesta avea să astupe portretele, se apucă la 1830 să scotă pe pânză, deosebitu, chipurile Stefaniane și ale familiei Duca. Acum vine încurcătura : pe pânza de la 1830 nu mai se reproduce chipul lui cum era și cum-lu aflăm pe muru, ci ca la Putna și pe pânză avem și pe *Maria*. Construirea cafasului și în biserică adausă de Antonie Rosetū, a datu nascere și aci la o altă pânză cu familia lui Antonie Rosetū. Asemenea portrete murale sunt importante, pentru ele au trebuit Domni să fiă posatū, căci St. Nicolae era biserică catedrală și avea înlesnire de a posa fiindu biserică în capitală. Acum portretele Stefaniane sunt ele contemporane cu Stefanu ori în adevăr posterior? Când vom fi examinat tōte portretele murale din bisericile restaurate de Petru Rareșu, de siguru vom da de răspunsu bunu. Nu este permisă însă ipotesa, până la proba contrariă, că dacă portretele Stefaniane dela St. Nicolae sunt posterior Domniel lui. ele au putut fi închi-

puite după evangeliare și după broderii de pe veștminte. Altă observare, celū d'ântăiū portretū la stānga, la St. Nicolae, e alū lui Stefanū. Numele lui nu este, cā a fostū stricatū pentru a se face ușa, a rēmasū numai «Velichi Samoderjeț». Ce atitudine va fi avutū māna lui Stefanū? Bogdanū ține biserica, cānd noi scimū, cā Stefanū a făcut'o. De ce Bogdanū titorū? Avea ore și Stefanū în mână biserica? În ori-ce casū, ori după care modelū va fi fostū făcutū portretulū muralū alū lui Stefanū Vodă dela St. Nicolae, acelū modelū tradiționalū ne face prețiosă și autentică icōna lui Stefanū din Iași, și putemū considera acestū portretū ca din cele mai bune.

D-lū *Ionescu*, analizēză apoi mai de aprōpe asemēnările și neasemēnările dintre aceste și acele din evangeliarū și de pe patrafirū și dela Voronețū. Cestiunea barbei se reduce la acēsta, cā la bētrēnețe zugravii puneau lui Stefanū ceva fulgi de barbă, dar' atātū numai ca sã se vedã cā era spānū.

D-lū *Hasdeū* crede și D-nialul, cā zugravii au alteratū primulū tipū fără barbă și cā treptatū Stefanū a devenitū cu barbă, sub penelulū necredinciosū alū acelorū zugravii. În picturã s'a procedatū ca în arheologiã, în eraldicã, unde din 2 cōrne și unū capū de boū, cu timpulū ajunserã la adevērate ieroglife, la semne cari prin ele singure nu ț-ar spune nimicū. Copiatorii au redusū sau încarcatū portretulū, și din copiatori în copiatori Stefanū dela Putna nu a mai fostū adevēratulū Stefanū.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 29 IANUARIU 1882.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū-generalū : D-lū *V. A. Urechidă*.

D-lū *Ión Petrica*, avocatū în Turda, trāmite Academiei unū memoriū cu titlulū : «Analisa cuvintelorū, critica și reformele ortografiei.» Se decide a se comunica secțiunii literare.

D-lu *Gr. Ștefănescu* comunică Academiei depunerea discursului de recepțiune alu D-lui *Mariană*, despre «Cromatica poporului român.» Academia decide, că d-lu *Hasleă* va răspunde d-lui *Mariană* în proxima sesiune.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 5 FEBRUARIU 1882

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū-generalū : D-lu *V. A. Urechă*.

P. S. S. *Părintele Melchisedecū* depune «Biografia P. S. S. *Dionisie*, Episcopulū de Buzău.»

D-lu *Gr. Ștefănescu* face Academiei anexata comunicațiune despre congresulū geologicū internaționalū (Anexa D).

D-lu *B. P. Hasleă* dă lectură părții I, a memoriului D-sale, despre manuscriptulū evangeliarului românū, din British-Museum dela 1574.

D-lu *V. A. Urechă* citește o parte din darea sa de sémă despre cronica inedită și anonimă cu titlulū : «Istoria jăfuitorilorū țerei romănescl.»

ANEXA D

COMUNICAȚIUNEA D-LUI GR. ȘTEFĂNESCU

DESPRE DECIZIUNILE CONGRESULUI GEOLOGICŪ INTERNAȚIONALŪ ȚINUTŪ LA BOLONIA ÎN A. 1881

Domnilorū Colegi,

Vē este cunoscutū, că în calitate de membru alū *Congresului geologicū internaționalū* și ca membru delegatū de primulū Congresū ținutū la Paris, în *Comisiunea internațională pentru unificarea nomenclaturii geolo-*

gice, a trebuit să mergă ca să ia parte și la cel de al 2^a Congresu internațional, care s'a ținut în Septembrie trecut, la Bolonia.

În sesiunea generală volu avea onorea să dau sēma Academiei de cestiunile discutate și de hotăririle luate în acestu Congresu, astăzi nu facu de cât să vē punu în vedere, că pe lângă cele-al-alte decisiuni luate în Bolonia, a fostu și aceea de a se face.—cestiunea unificării coloriatului și figuratului părților geologice, fiindu cu desăvîrșire deslegată de acestu Congresu,—de a se face dicu, sub auspiciile Congresului o a 2^a edițiune a chartei geologice a Europei, care să fiă conformă cu nōuele cercetări făcute în timpu din urmă. edițiune. care dacă nu mē înșelū. este prima lucrare științifică. care se face nu de unū individū său de o societate științifică națională, ci de unū Congresu internațional, și la care trebuie să participe materialicesce și științificesce tōte statele.

Acestă chartă s'a hotărîtă a se face de unū comitetu internaționalu restrînsu și sub direcțiunea învețaților geologi prusiani, DD. *Beyrich Hauchecorne*, și acēsta, fiindu că într'o asemenea lucrare avea absolută necesitate de o direcțiune de executare unică, și fiindu-că s'a găsilū că Berlinulū era orașulū care dispunea de mai întinse mijōce pentru executarea de charte.

Colegulū D-vōstre, ca unulū din Vice-preșidenți în Biroulū acestui Congresu, ale cărui puteri, după organizarea sa, se continuă până la viitorulū Congresu. care se va ține în 1884, și ca membru alū Comisiunii geologice internaționale a priimilū sunt acum patru, cincī dīle de la direcțiunea din Berlinū două circulări și unū memoriū relativū la mēsurile, ce s'a luatū de direcțiunea chărței geologice pentru a se putē ajunge la confecționarea ei, prin concursulū tutorū statelorū și tuturorū învețaților din Europa. Mē simtū dară datorū să vē aducū la cunoștință acestă cestiune, și pentru acēsta, să-mī permiteți să vē dau citire acestorū circulări :

Berlinū, Ianuarī 1882

Planulū execuțiunii chartei geologice a Europei, care s'a hotărîtă de congresulū geologicū internaționalū din Bolonia în ședința de la 30 Septembrie 1881,

a fost fixat în modul descris mai la vale, în urma unui examen riguros, cu privire la scopul chartei și mijloace disponibile și în conformitate cu discuțiile și deciziunile comisiei speciale luate în ședințele sale dela 27, 28, 29 și 30 Septembrie.

Charta geologică va cuprinde întregă Europa până la coasta de răsărit a Urallor și conținând totu basinul Mediteranei.

Meridianul mijlociu (vertical) va fi de 13° la răsărit de Paris, care corespunde cu o dispoziție simetrică relativă la conținutul chartei.

Scara chartei va fi de 1 : 1,500,000. Și fiindcă după această scară, charta va ocupa o suprafață de 372 cm. de lărgime și 336 cm. de înălțime. este indispensabilă a se divisa în secțiuni.

Pentru alegerea unei diviziuni convenabile, este esențială ca secțiunile și atlasul, ce le va cuprinde, să fie de un format comod, și liniile de intersecție să fie dispuse astu-fel, ca să fie ușor de a forma charte speciale ale țărilor mari din Europa, combinându-se un număr restrins de secțiuni. Pe lângă acesta trebuie a ține seamă de anumite puncte de vedere practice, în ce privește execuția topografică a chartei.

Diviziunea în 49 secțiuni (7×7), de 53 cm. lărgime și 48 cm. înălțime, corespunde mai bine acestor puncte de vedere. Cu această diviziune se voru forma charte speciale foarte limitate, compunându-se din 4 foi pentru Anglia, Franța, Spania cu Portugalia, Germania și Italia, de 6 foi pentru Austro-Ungaria și Scandinavia, și de 20 foi pentru Rusia.

În ce privește conținutul chartei, în primul loc ea este destinată a prezenta un tablou destul de clar despre configurația geologică a Europei. Cu privire la acest scop, orografia nu pte fi reprezentată, fiindcă ar împedea claritatea figurației geologice. Din contră rețelele riuilor, voru fi făcute într-un mod câtu să pte mai completu, dimpreună cu numele lor: de asemenea, se voru indica și numele orașelor principale și alu localităților, cari prezintă un interes geologic special: în fine se voru reprezenta numele principalelor catene de munți și înălțimele cele mai importante.

Pe lângă acesta, se voru mai adauge curbele, ce reprezintă nivelul adâncimilor mării.

Dorința, ca pe lângă charta geologică să se eșecute o chartă topografică cu aceeași scară, și care să reprezinte toate detaliurile topografice dispărute de pe charta geologică, nu se pte eșcuta din cauza cheltueleuru foarte mari, cari aru necesita această lucrare, și cari nu se aru pte plăti prin unu debitu echivalentu.

Cu toate acestea, dacă se ar pte procura rezultatele nivelărilor eșcutele în diferite state, atunci s'ar pte pte lua în considerație confecționarea unei

charte hipsometrice pe aceeași scară, și care ar trebui să fiă anexată la charta geologică.

Baza topografică a chartei geologice cu scara indicată, trebuie să fiă întregă construită și detaliată din nou, după cele mai bune charte, ce se vor pute obține. Pentru ca lucrarea se pōtă ajunge la o perfecțiune completă și egală este indispensabilă, să fiă executată sub direcțiunea unui geografu foarte distins. și este multă de doritū ca guvernele Europei să ne pună cu acestū scopū la dispozițiune chartele cele mai recente și cele mai complete ale țerilorū lorū. Cele mai bune pentru scopulū acesta arū fi chartele statelorū majore, fiindū că în generalū pe ele se întemeiează chartele geologice, de cari ne vomū servi pentru combinarea chartei Europei. Iară a transpune desemnulū geologicū pe o chartă cu scară redusă și care nu s'ar raporta la aceeași chartă topografică la care se rapōrtă charta geologică originală, acēsta, ar oferi dificultăți foarte seriose.

În ce privește redacțiunea bazei topografice a chartei, cu acēsta a bine-voitū a se însărcina profesorulū H. Kiepert din Berlinū, ceea-ce oferă garanția unui succesū perfectū a acestei părți a lucrării.

Cursulū execuțiunii lucrărilorū va fi așa dar' acesta :

Mai întâiū, chartele topografice ale diferitelorū țeri se vorū trimite la direcțiune. Ele vorū servi ca originale pentru desemnulū chartei Europei.

Din momentulū în care câte-va secțiunī vorū fi terminate și imprimare, se vorū trimite probe la vice-președinți, reprezentanți ai țerilorū respective, pentru ca să facă revisiunea topografiei și a desemnului conținutului geologicū.

În fine aceste loi se vorū inapoia ca originale la direcțiunea chartei, care va face concentrarea.

Va fi indispensabilū de a se trimite totū o dată și chartele geologice originale de cari direcțiunea va avē trebuință, ca să ajungă la o redacțiune științifice îngrijitū.

În ceea ce privește cursulū administrativū alū afacerii, ni s'a părutū indispensabilū de a ne pune de la începutū în relațiune cu unū editorū. Amū alesū casa D-lui Reimer & C-iei din Berlinū. În înțelegere cu ea și basându-ne pe experiența acestei mari case, precum și pe experiența institutului geologicū din Prusia, a profesorului Kiepert și a unui atelierū litograficū din cele d'ântătū din Berlinū, noi am stabilitū unū devisū estimativū, ale cărorū sume au fostū examinate cu totă grija pe câtū s'a pututū face fără a avē în mână chartele geologice mai recente asupra unei mari părți a Europei.

După acestū devisū, cheltueele pentru confecțiunea chartei geologice a Europei se vorū ridica la sumele următore pentru 1000 esemplare :

1. Desemnul bazei topografice	13,500 Mărci
2. Litografia topografică și a conținutului geologic al chartei întregi	37,000 »
3. Imprimarea, chertuile, chertuile generale etc.	30,500 »
	<hr/>
Totalul.	80.000 Mărci
	sau 100.000 lei

În acestu devisu nu sunt socotite tôte cheltuelile, cari ar pute să resulte din redacțiunea geologică, ce vomu avé a face la Berlinu, fiindu că socotimû a puté cescula acéstă lucrare gratis cu forțele ce suntû la dispozițiunea nôstră.

Cheltueele ce s'ar recere pentru confecțiunea unei charte hipsometrice nu potû fi încă estimate, fiindu-că materialele disponibile pentru acéstă lucrare nu ne suntû cunoscute.

În discuțiunile comisiunii pentru charta de la Bolonia, s'a creșutû echitabilû, că ar fi bine ca Statele Europei se participe la cheltueele de întreprindere a chartei după modulû următorû :

Cele 8 țeri mari, Englițera, Franția, Ispania, Scandinavia, Germania, Austro-Ungaria, Italia și Rusia, ar participa fiă care la o a noua parte; cele șese țeri mai mici, Portugalia, Danemarca, Olanda, Belgia, Elveția și România s'arû însărcina tôte împreună cu cea din urmă a noua parte.

Amû negociatû cu editorulû în acestu sensû, că guvernele vorû participa după proporțiunea indicată. Cu tôte aceștea aici nu este cestiune de alocațiunii de fonduri perdute, ci numai de o îndatorire pentru a cumpêra unû numêrû restrinsû de exemplare din întreaga chartă cu unû prețû de favore, fixatû mai dinainte și de a anticipa o parte din cheltuelile în cursul execuțiunii chartei.

Editorulû este dispusû în adevêrû a întreprinde confecțiunea și edițiunea chartei cu condițiunile următore :

D-lû *Reiner & Co* se însărcinêză cu confecțiunea tehnică a chartei geologice a Europei în 49 foi și cu tôte cheltueele cari ar resulta.

Lucrările vorû fi dirijate de directoriî chartei, D-niî *Beyrich* și *Hauchecorne*, cari vorû decide de tôte amănuntele execuțiunii.

De altă parte, guvernele țerilorû interesate la acéstă chartă vorû garantă editorulul cumpêrarea a celû puținû 900 exemplare din întreaga charta. Prețulû acestorû exemplare comandate de mai înainte, se fixêză la 80 mărci (100 lei), în timpû ce prețulû vinderiî generale va fi de 100 mărci (125 lei).

Cheltuelile totali pentru 900 exemplare se vorû ridica deci 72.000 mărci (90.000 lei); totalulû pentru fiă care din cele 8 țeri mari și pentru grupa celorlû 6 țeri mici se va ridica la a noua parte, adică 8000 mărci (10.000 lei) pentru 1000 exemplare.

În casû când guvernele vorû avé trebuință de unû numêrû mai mare de exemplare, editorulû le va acorda prețulû de 80 mărci (100 lei), dacă le vorû comanda de mai înainte.

Execuțiunea lucrărilor chartei va recure cel puțin 6 ani. Pentru a înlesni întreprinderea editorului guvernele i voră da avansuri în cursul acestui timp; și anume :

1. trei luni după încheierea tractatului	13,500 mărci (16,875 lei)	și-a p 1/2	1,500 mărci (1857 lei)
2. după terminarea gravurii bazei topografice a primelor 16 foi	13,500 — (16,875 —)	—	1,500 — (1,875 —)
3. id. a secundelor 16 foi	13,500 — (16,875 —)	—	1,500 — (1,875 —)
4. id. a ultimelor 17 foi	13,500 — (16,875 —)	—	1,500 — (1,875 —)
5. ultimul termen de	18,000 — (22,500 —)	—	2,000 — (2,500 —)

se va plăti cu ocaziunea furnisării celor 900 exemplare ale chartei geologice.

În casă când s'ar decide mai în urmă confecționarea unei charte hipsometrice, editorul va fi dispus a întreprinde editura acesteia în condițiuni analoge. Dacă, de exemplu, cheltuelile pentru această lucrare s'ar ridica la 50.000 mărci pentru o tragere de 1000 exemplare, cei interesați la chartă ar trebui să se obligă a garanta o cumpărare de 900 exemplare, cu un preț de $\frac{5}{10}$ 80 = 50 mărci sau în totală 45.000 mărci.

S'a stabilit în fine, că editorul se va obliga a executa în intervale periodice pte în 10 ani, edițiuni noue revădute din charta geologică, dacă cei interesați voră cere.

La din contră, editorul va rămâne pentru totă-de-una proprietarul chartei.

Se va recunoște, că condițiunile acestei convențiuni cu editorul sunt favorabile. Charta geologică a Europei este de o importanță așa de generală, nu numai pentru știință, ci pentru alte multe puncte de vedere practice, încât participarea indirectă cu 100 exemplare nu va fi de locă suficientă nici celor mai restrinse trebuințe ale țerilor mari.

Vomă cuteza deci să sperămă, că guvernele voră fi dispuse a sprijini opera noastră acordândă această participatiune.

Pe lângă acesta ar exercita o influență importantă asupra lucrărilor atâtă de grele ale chartei faptulă, dacă guvernele ar bine-voi a manifesta buna loră voință față de opera noastră punendă la dispozițiunea direcțiunii materialele cele mai proprii pentru a extrage baza topografică a chartei geologice a Europei.

Directorii chartei geologice a Europei.

Beyrick. Hauchecorne.

Memoriulă fiindă mai lungă mă mărginescă a-lă depune pe biuroulă Academiei, pentru biblioteca sa.

După cum vedeți, onorabili colegi, România este invitată, și-mi pare, pentru prima oră, a lua parte la o lucrare științifică internațională. Nu Domniiloră vostre amă trebuință să vă spună că Ro-

mânia nu pôte sta indiferentă, la invitarea onorătoare ce i se face, nu pôte să nu ia parte la această lucrare «noblesse oblige». Pentru această însă este necesitate de anume fonduri și de sprijinul guvernului; de aceea îndată ce am primit circularile și memoriul de la Berlin, am și făcut cerere la Onor. Consiliul de ministri, supunându aprepriării sale aceste circulari și memoriu; la acesta eram de altmintrelea obligat, după cum ați vădit și prin însele circularile Direcțiunii de executare a chartei geologice și l'am rugat să bine-voască a lua o decisiune în această privință, pentru a puté și eu la rîndul meu să comunic Direcțiunii de la Berlin, dacă guvernul voesce sau nu să luăm parte la acea lucrare.

Până la ședința viitoare speru, că onor. guvernul mi va comunica decisiunea, ce va fi luat și vă voi puté face și D-vostre cunoscută această.

Gr. Ștefănescu.

SECTIUNEA ȘTIINȚIFICĂ.

ședința de la 27 Iunie 1881.

Membrii prezenți D-ului: *Aurelianu P. S., Brândză D., Ghira Ion, Ștefănescu Gr.*

La ordinea zilei fiindu cestiunea regulării celor două stațiuni meteorologice, înființate de Academia la T. Jiului și la C. Lungu, precum și a noului stațiuni meteorologice de înființată în județul Iași, conformu intervenirii d-lui prefectu localu, prin care face cunoscutu Academiei, că consiliul județianu a prevădit anul acesta în budgetul său suma de 300 lei, pe care o pune la dispozițiunea Academiei pentru a cumpăra instrumentele necesare unei asemenea stațiuni;

Secțiunea, în urma discuțiunilor următe a luat următoarele hotărâri :

1. Să se cêră de la d-lu prefectu de Iași suma de 300 lei pentru a se putê face comanda instrumentelor și să se rôge d-lu Hepites a face acêstă comandă cum a făcutu și pentru celelalte stațiuni.

2. Până la sosirea instrumentelor să se facă cunoscutu d-lui prefectu de Iași, că ar fi mai bine ca năua stațiune să se așede la Târgu-Frumosă, Buciumi fiindu prea aprôpe de Iași, unde deja există o stațiune de observațiuni meteorologice.

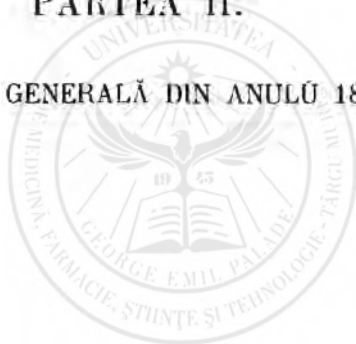
3. Să se tipărescă formularele de observațiuni anexate la memoriulu d-lui Hepites, asupra stațiunilor meteorologice, și să se împartă pe la diferitele stațiuni în numărul convenit.

4. Să se rôge d l u Hepites a merge la localitățile destinate pentru năuele stațiuni, spre a face instalarea instrumentelor și a da D-nilor, carl s'au oferit a se însărcina cu facerea observațiilor, es-plicațiunile necesare în privința înscrierii acelor observațiuni. pentru ca ele să se facă întrunū modū uniformū pretutendeni; pentru acêsta Academia va înlesni d-lui Hepites mijlôcele de trântportu.

Secretarulū secțiunii, *Gr. Ștefănescu.*

PARTEA II.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANULŪ 1882.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANULŪ 1882

ȘEDINȚA DIN 23 FEBRUARIŪ 1882.

Sub Președința D-lui *Titu Maiorescu*.

Secretarŭ generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechiă*.

D-lŭ vice-președinte *Maiorescu* deschide ședința exprimândŭ în numele Academiei regretulŭ. cã D-lŭ *Ion Ghica*, Președintele, nu a pututŭ sã se alle la postulŭ sãu, reținutŭ în Londra de afacerile înaltei sale demnitãți. D-lŭ *Maiorescu* sperã, cã peste câte-va zile, precum anunțã gazetele. onor. D-lŭ *Ion Ghica* se va fi reîntorsŭ între noi.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ *V. A. Urechiă* dã citire raportului sãu despre lucrãrile Academiei în cursulŭ anului încetatŭ academicŭ în cuprindere :

I. În conformitate cu art. 12, din regulamentulŭ nostru generalŭ am onore a presenta D-vostre. raportulŭ meŭ cu arãtarea pe scurtŭ a lucrãrilorŭ urmate în cursulŭ anului încetatŭ academicŭ.

Mai înainte de tôte Secretarulŭ generalŭ-și împlinesce datoria tristã de a aminti D-vostre perderea unuia dintre cei mai muncitorŭ bărbați de sciințã, a colegului nostru D-lŭ *Dr. Vasiciă*. În numele Academiei. Delegațiunea a comunicatŭ familiei regretatului colegŭ, condolențele sale, și îndatã ce veți fi datŭ neîndoioasa D-vostre aprobare, portretulŭ lui va lua loculŭ, ce i se cuvine în galeria Academiei, alãtorea cu ale neuitãțilorŭ *Laurianŭ* și *Hodosiu*, aședate aci

de curând, cei mai recentți premergători lui Vasiciu în calea eternității. Cum nu vom voi să revedem și să salutăm cu iubire și recunoștință chipurile scumpe noue ale acelor mai din înainte plecați din sinul României, pe acea cale fără întorcere? Așa saluta Academia, în trecutul an, pre neuitatul său Președinte *I. Heliade Rădulescu*, la picioarele statuei, ce l-a ridicat recunoștința țerei. D-lu membru *V. Maniu*, la ocasiunea solemnă a desvelirii a acestei statue, a dus umbrei marelui literator, grațiu de la inima vechilor se cogli.

- Ca și D-lu *Maniu* în Bucuresci, în Transilvania D-lu *G. Baritiu* salută în numele Academiei, la desvelirea sa solemnă, chipul de marmoră al altui colegu neuitat, al lui *Papiu Ilarianu*, aședat pe colțulu de pământ, în care repausă rămășițele lui mortale.

Fiă, Domnilor membri, ca să putem neintârziat saluta, alătura cu aceste meritate statue, statuele tuturor acelor, cari au precedat pe toți acești bărbați, în opera mare a regenerării noastre naționale!

II. Activitatea de peste an a Academiei se manifestă prin 40 ședințe, ținute, cum se constată prin atâtea procese-verbale ale lor.

Din aceste ședințe cele mai multe, și pe lângă aceste și trei extraordinare, fură necesitate de desbaterile, cari putem dice, că au interesat întreaga românie, asupra comunicațiunii atât de importante a P. S. Episcopului *Melchisedec*, despre adevăratul portret al lui Ștefan cel Mare, după o miniatură, ce descoperi în Evangeliarul de la Homoră din Bucovina.

Academia, la propunerea secțiunilor istorice și literare, a aflat utilă a vota de urgență o misiune la Cernăuți, trimițându pe D-lu Densușianu, membrul său corespondente, pentru a mijloci comunicațiunea pe puțin timp a prețiosului Evangeliar de la Homoră. Avem de a mulțami P. S. P. Mitropolitul al Bucovinei pentru primirea rugăciunii noastre. Ministerul cultelor a pus de asemenea la dispozițiunea noastră unele odore mănăstiresci, și mai alesu abilulu penel al meritosulu artistu român d-lu Bucewshi, carele a decopiat mai multe portrete murali și inscripțiuni din Bucovina și de

la St. Nicolae din Iași, portrete și inscripțiuni, cari ornază acuma galeria noastră și fură proprii a oferi prețioase elemente la interesantele debateri, cari se agitară în Academia, cu ocaziunea, atât a memoriului mai sus citat al P. S. P. *Melchisedec*, cât și a unei alte comunicări, relative la aceeași materie, a colegului nostru D-lui N. *Ionescu*, despre portretele domnesci, ce D-lui descoperi în Iași la St. Nicolae cel Mare. Asemenea elemente multiple aduse în dezbateri, și mai cu seamă epatrasfirul de la mănăstirea Dobrovățu, conservat la muzeu și comunicat de D-lui membru corespondente Tocilescu, a înlesnit soluțiunea cea mai deplină a chestiunii în dezbateri. Este de dorit acum, ca Academia să dispună de mijloace pentru a publica diversele Evangeliare Stefaniane și reproducerea portretelor și a operelor de artă, de natură a arăta lumii române, că Stefanu nu scia numai a mării o spadă vitează în profitul țerei sale, ci era și un ilustru protector al artelor și pune în serviciul altarelor.

III. Venind la ordinea imprimatelor executate în acest an, amintesc D-vostre că s'a împărțit Tomul II, Seria II, Secțiunea II, *Discursuri și memorii*, din Analele Academiei, iar Tomul al III-lea Secțiunea I, va fi gata și se va distribui peste puține zile. Asemenea din Analele Academiei, secțiunea observațiilor meteorologice pe anii 1879 și 1880, s'a tipărit până acum observațiile făcute la Brâila și acele din Iași. De îndată ce vor fi tipărite și cele de la școala de agricultură din București, se vor pune toate în uzul publicului.

Tomul III, secțiunea II (*Memorii*) este sub presă. Din operele lui Demetrie Cantemir, «*Istoria Ieroglifică*» este tipărită sub îngrijirea D-lui *Odobescu*. Ea nu s'a dat în publicitate din cauză, că învățatul nostru coleg voese s'o însoțească de o precuvântare explicativă și de un glosar.

D-lui *Odobescu* a tipărit de asemenea «*Pravila cea mică*» de la Gavora (1640). Nicăci acesta nu a putut fi dat în uzul publicului, ne fiind terminat de D-lui *Odobescu* studiul limbic, ce crede indispensabil pentru frazele, cuvintele și observațiile slavone din text.

Manuscrisul lui *Udriste Năsturelă*, (Viața sfinților părinți Varlaam și Ioasaf) a început să se tipărească cu textul cirilic și transcripțiune, dar' nu putem să sperăm, că D-lă *Odobescu*, care s'a însărcinat cu această lucrare, să o poată duce la capătul neîntârziat. Nu ne îndoiim, că dacă pierdem prin întârziere, vom fi recompensați prin modul cum D-lă *Odobescu* va realiza execuțiunea deplină a lucrării ce a primit să facă.

Totu numai precuvențarea lipsește la scrierea principelui D. Cantemiru «*Vita Constantini Cantemirii*». Această operă este tipărită prin D-lă *Odobescu* și va fi dată publicității de îndată ce D-lui va trimite prefața, cu care dorește să o însoțească. D-văstră veți avea însă a decide, dacă în decursul noului an academic nu ar fi bine să se imprime această operă și în traducțiune românească, cum s'a făcută și cu «*Descriptio Moldaviae*».

Comentariile și Glosariul «*Psaltirul lui Coresi*» constituind tomul al II-lea al publicării, cu care este însărcinat colegul nostru D-lă *Hasdeu*, sunt, după arătarea D-sale, în curs de publicare. D-lui vă va spune, la timp, pe când sperăm a ne putea da această operă.

Din *Documentele Hurmuzachi* s'a tipărit din Tom. IV 79 côle, și din *Fraamente* 3 côle.

IV. La concursurile pentru cele mai bune cărți tipărite în decursul anului expirat, s'a prezentat de cece autori cu scrieri din direcțiunea literară și științifică. Operele aceste s'a trimis în cercetarea comisiunilor respective. Asupra raporturilor acestor comisiuni vom avea, Domnilor, a decide despre premiile Lazăr și Năsturelă-Herescu, de 5000 și de 4000 lei.

Pentru premiul destinat unei disertații asupra «*Țărânului Român*», a intrat, în termenul legal, un manuscris, carele și acesta s'a dat în cercetarea comisiunii respective.

Asupra celorlalte materii, pentru cari Academia a deschis concursuri, nu s'a prezentat nici un concurent. Vom avea deci.

D-lorū, a lua o nouă decisiune asupra următoarelor disertațiuni și traducțiuni :

1. Descrierea completă sub raportulū fizicū și economicū a unui județū. (Premiulū Năsturelū, de 5000 lei).

2. Despre sufixulū licuidū (l. r.) și sufixulū guturalū (k. g.) în limba română.

3. Despre activitatea literară și pedagogică a lui Ionū Heliade Rădulescu în raportū cu epoca anterioară, adecă cu finele seculului alū XVIII, cu erudițil din Blajū și cu Văcărescil.

4. Traducțiunea din Amianū Marcelinū, destinată a se premia din fondulū Zappa.

V. Academia va asculta, credemū, în sesiunea acēsta discursulū de recepțiune alū D-lorū *S. Fl. Marianū*, *Negruzzi* și *At. Marienescu*. *D. Marianū* a și comunicatū discursulū sēu asupra unei materii cu totul nōue și plină de interesū : «*Chromatica română*». Cu răspunsulū a fostū însărcinatū D-lū *Hasleū*. Se așteptă acum și discursulū de recepțiune din partea d-lorū *Negruzzi* și *Marienescu*.

VI. Comisiuniū pentru explorarea Dobrogei s'a pusū la dispozițiune speșele otărite. Când timpulū va permite d-lorū membrii a o întreprinde, vorū realiza însărcinarea, ce aū primitū de la D-vōstră, în interesulū sciinței și alū inavuțirilū colecțiunilorū nōstre.

VII. Aceste colecțiuni s'aū mai sporitū și de estū-timpū. D-lū *D. Sturdza* cu neobosire înmulțesce prețioșă colecțiune numismatică română.

Biblioteca s'a adausū prin donațiunil și prin cumpărāil în marginele creditelorū, ce aū bine-voitū a acorda prin budgetū. Prețioșe cărți și manuscrite ne-aū fostū oferite, de D-nil : *Odobescu*, *Alecsandri*, *Adrianū*, Ministerulū cultelorū și instrucțiunei publice, *D. Sturdza*, *Urechii*, etc. Numerōse opere ne-aū intratū din relațiunile sporite ale Academiei cu diverse societāil învățate, cu caril amū schimbatū publicațiunile nōstre. Din acestea vomū cita pre Academia de inscripțiuni și bele-litere din Paris, acea dei Lincei din Roma. acea din

Stockolm, acea din Barcelona, acea de științe din Paris, din Copenhaga, observatoarele din Petersburg, Brusela, Viena, Fiume, Cracovia, München, Londra, Richemond, Buda-Pesta, etc.

Colecțiunea documentelor la proporțiuni îmbucurătoare. Din Veneția ne au sosit prețioase caete de copie, continuându, cu spese lorte reduse, lucrarea începută de colegul nostru D-lu N. Kretzulescu.

Asemenea colecțiune de documente s'a adaus prin mai multe donațiuni intrate, din cari douē documente oferite de M. S. Regele, despre relațiunile lui Stefanu celu Mare cu estremulu orientu, și altele de la D-lu D. Sturdza. De la D-na Elisa Sturdza s'a primitu unu daru nu mai puțin pretiosu: *Dosarul lucrărilor comitetulu unirii, din Moldova*, care dosaru a rămasu de la fratele D-nei Sturdza, repausatulu regretatu bunu și învățatu românū, D-lu Const. Hurmuzachi, membru influente alu mișcării unioniste din 1856.

VIII. În urma acestei immulțiri a colecțiunilor noastre era o necesitate neevitabilă adăugirea mobilelor de conservare. Grațiă creditelor acordate de D-vostă, această necesitate a fostu pe călu posibilu îndestulată prin confecționarea a patru dulapuri noue. Acestă adăugire de mobilieru va face și mai simțită imposibilitatea Academiei d'a mai rămâne pe multu timpu în localulu, ce ocupă astă-zi. Cestiunea construcțiunii de localu propriu se impune Academiei, ca o condițiune sine qua non de viêtă și de desvoltare.

IX. Casierulu-comptabilu va presenta, conformu alin. 3. de la art. 12. darea sa de sēmă anuală. Aci Secretariatulu D-vostre generalu va consemna numai donațiunea făcută Academiei prin augustele mâni ale M. S. Regelu, de cătră D-nii frați Daniel. Aceștia au donatū 15.000 lei în 30 de obligațiuni de statū cu 6 la sută, arătându dorința, că venitul acestui fondū se serve la înavuțirea colecțiunilor privitoare la istoria patriei: chrisove, documente, cărți vechi, monete romănesci, manuscrise, etc. Acestă donațiune a și fostu primită de Delegațiunea Academiei cu învoirea Statulu românū, în puterea conclusulu D-vostre din 23 Martie 1881.

Cu câtă asemenea donațiuni se voru immulți, repetină, cu atâtă mai urgentă va deveni pentru Academia, strămutarea sa în localu propriu. Ţera, care a simțit necesitatea creațiunii acestui paladiu al limbii și istoriei sale, refusare-ar ôre să inlesnescă Academiei construcțiunea palatului său? Eă nu credă, după cele ce deja a făcătă pentru acăstă înaltă instituțiune națională, și cu acăstă speranță în inimă, termină raportulă meă, dorindă, ca elă să fiă celă multă pen-ultimulă, ce volă si avută a face cătră D-văstră, în acestă locală.

Secretarū generalū, *V. A. Urechă.*

Se citește adresa d-lui *Dr. Fătu*, anunțândă, că nu pôte de estă-timpă lua parte la desbaterile Academiei.

Se citește adresa d-lui *I. Shiera*, cu aceeași arătare, ca mai susă. Se ia actă de ambele declarațiuni.

Cu plăcere la cunoscință Academia de o altă epistolă a D-lui Canonicū *Tim. Cipariu*, anunțândă, că se va nevoi a veni la București, spre a lua parte la sesiunea generală a Academiei.

D-lă Președinte dă în cunoscința Academiei programa lucrărilor, în cuprindere :

1. Raportulă anuală ală Secretarului generalū despre activitatea Academiei și a secțiunilorū în decursulă anului încetatū. (Art. 17 statute și art. 12 regulamentă).

2. Alegerea *comisiunii* pentru examinarea lucrărilorū făcute de Delegațiune în decursulă anului,—a *comisiunii* pentru cercetarea compturilorū din anulū încetatū—și a *comisiunii* pentru combinarea budgetului pe anulū 1882—1883. (Art. 27 regulamentă).

3. Alegerea unui membru în secțiunea sciințifică în loculū devenitū vacantū prin decedarea academicului *P. Vasiciu*. (Art. 22 statute).

4. Recepțiunea solemnă a noilorū membrii : *At. Marienescu, Jacobū Negruzzi* și *Simeonū Fl. Marianū*. (Art. 7 lit. g. și Art. 25 statute).

5. Raportulă D-lui *Baritiu* despre desvelirea monumentului funerarū ală lui *Papiū Ilarianū* (Procesū-verbalū din 30 Octobree 1881. No. 28).

6. Raportul comisiunii însărcinate cu cercetarea cărților intrate la concursu pentru premiul Lazăr de 5,000 lei, și Năsturel-Herescu de 4,000 lei.

7. Raportul comisiunii însărcinate cu cercetarea manuscrisului «Țeranul român», prezentat la concursu pentru premiul Năsturel de 5,000 lei.

8. Decisiune pentru publicarea documentelor istorice într'o edițiune specială. (Proces-verbal din 12 Iunie 1881, No. 8).

9. Decisiunea asupra traducțiunilor din Titu Liviū, făcute de d-nii N. Barbu și I. Cotovū. (Procesul-verbal din 1 Mai 1881).

10. Raportul comisiunii însărcinate cu cercetarea lucrărilor Delegațiunii în decursul anului 1881—1882. (Art. 27 din regulament).

11. Raport asupra stării financiare a Academiei (Art. 7 lit l, statute).

12. Determinarea subiectelor de pus la concursu pe anul viitor, (Art. 7 lit. a. statute).

13. Alegerea comisiunilor pentru cercetarea operatelor, ce vor intra la concursu în anul viitor (Art. 7 lit. c. statute).

14. Raportul comisiunii bibliotecii;

15. Alegerea Delegațiunii. (Art. 7 lit. i, și art. 15 statute).

16. Interpretarea art. 35 din regulamentul Academiei. (Procesul-verbal din 19 Iunie 1881).

17. Propunerile diverse din partea secțiunilor, literare, istorice și științifice.

18. Formarea bugetului pe anul 1882—1883 (Art. 7 lit. m și Art. 40 statute).

19. Raportul Secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale (Art. 12 regulament).

D-lu Președinte *Maiorescu* amintesce Academiei, că după cuprinsul art. 27, din regulament, este a se alege o comisiune cu misiunea de a examina și opina asupra lucrărilor făcute de Delegațiune în decursul anului.

Se procede la votarea a 3 membri pentru această comisiune și intrunesc:

D-lu *G. Barițiū*, 17 voturi; D-lu *N. Ionescu*, 16 voturi; D-lu *Dr. Feliz*. 15 voturi.

Se procede apoi la alegerea comisiunii compturilor și a budgetului și D-lă Președinte proclamă pe :

D-lă *V. Babeșiu*, 18 voturi; D-lă *Gr. Stăfănescu*, 17 voturi; D-lă *Quintescu* 16 voturi.

ȘEDINȚA DIN 24 FEBRUARIU 1882

Sub Președința D-lui *T. Maiorescu*.

Secretarū generalū : *V. A. Urechiă*.

D-lă *V. A. Urechiă* arată Academiei, că stăruindū pe lângă D-lă Dimitriu, ginerile răpaosatului de bună memoră G. Săulescu, a obținutū, spre publicare, la ministerū, tōte scrierile acelu neuitatū și neobositū lucrătorū în ogorulū culturēi naționale. D-lă *Urechiă* ca ministru, rōgă Academia să lē actū de aducere în sīnulū ei a scrierilorū lui Săulescu—după anexatulū inventarū generalū—și pe lângă D-nii *Tocilescu* și *Sion*, cari deja au primitū însărcinarea a clasifica și alege scrierile de tipăritū, să bine-voescă a însărcina cu această alegere pe câte un membru din cele douē secțiunī istorice și literare. Pentru că scrierile cele mai multe, suntū la unū locū legate și nu s'arū putē desface spre a se împărți pe la secțiunile respective, de aceea va trebui să fiā studiate, cercetate și alese de acea comisiune mixtă.

D-lă *Hasdeu* propune numirea unei comisiunī de trei, doi din comisiunea literară și unulū din cea istorică.

Se primesce propunerea.

D-lă *Stef. I. Fălcoianu*. O telegramă de la gara Vârciorova i-a comunicatū, că unū șefū de biuroū de la *Staatsbahn* a sositū, trimisū să fotografieze Porțile-de-ferū, căci apele Dunării suntū fōrte scădute, ca rare ori, și presintă unū spectaculū fōrte interesantū. Se vedū și pilastrii podului lui Traianū. D-lă *Fălcoianu* crede, că ar fi utilū, ca

Academia să trimită și ca un membru său doi, cari să studieze și să pună a se fotografia pilastrii podului și cataractele.

D-lu *Urechii* amintesc, că asemenea scădere de apă a mai permis, suntă acunū căți va anl. la 1858, studiul resturilor podului lui Apolodoru. Guvernul austriacu a însărcinat atunci pe D-lu Aschbach, carele a și publicat o forțe frumoasă monografiă asupra acestui pod. Totuși, dacă apele Dunării suntă iarăși scădute, recunosc utilitatea propunerii D-lui *St. Fălcoianu*.

D-lu *Chitu* se teme, că apele Dunării au recrescut. căci jurnalele au publicat un avisu alu societății de navigațiune, anunțându acestă sporire a apelor. D-lui crede încă, că studiile lui Aschbach din 1858 suntă suficiente in ori-ce casu.

D. *Fălcoianu* este incredințat, că anunțulu societății de navigațiune nu corespunde realității, totuși va aduce sciri positive măne despre starea apelor Dunării. Alaltăieri a vedutu Dunărea la Giurgiu; omeni bătrâni de 70 și 80 anl. nu-și amintescu s'o fi vedutu mai scădută. Acestă scădere a apelor la cataracte, a trasu asupra acelu punctu atențiunea până și a societății *Staatsbahn*. D-lui va mijloci la ministerul lucrărilor publice să se pună la dispozițiunea Academiei un vagon, cu care D-nii membrii să potă admira inși acestu spectaculu extra-ordinar.

D-lui *Chitu* i s'a spusu de omeni de la localitate, că Dunărea totu nu este scăduta ca între Sântă-Măriele de la 1858.

D-lu *Alecsandri* nu-lu interesază să scie, că la 1858 apele Dunării erau mai scădute ca in 1882, dar' daca ați să vedu pilastrii podului să nu să perdă ocaziunea de a se avé o fotografiă după el; ea va fi mai prețioasă ca desennul lui Aschbach făcutu cu mâna liberă. De ce să nu vedem prin noi inșine aceste ruine minunate?

D-lu *Maiorescu* nu înțelege bine opozițiunea, aparentă celu puțin, a D-lui *Chitu* la propunerea D-lui *Fălcoianu*. Aschbach a făcutu la 1858 lucrarea lui cunoscută și D-lu *Maiorescu* crede utilu, ca de câte ori se pôte, asemenea lucrări să fiă din nou controlate. Aceste ocaziuni suntă rare, la 20, 30 de anl. Să profităm de scăderea Dunării pentru a confirma ore cum cu nouele nostre lucrări asupra podului, lucră-

rile anterioare străine. Şapoi ore de la 1858 până ađi nu se va fi modificatǎ starea pilastrilor? Ar fi deci interesantǎ sǎ se arete de Academiǎ acele modificǎri a stǎrii de la 1858. D-lǎ *Maiorǎscu* propune sǎ se trǎmitǎ D-lǎ *Densuşianu*, care sǎ facǎ studiul comparative cu Aschbach în mǎnǎ şi sǎ noteze tǔte diferenţele între starea actualǎ şi acea descrisǎ la 1858.

D-lǎ *Ştefǎnescu* este de pǎrere şi D-lui sǎ se facǎ constatarea de Academiǎ a acestorǎ diferenţe de situaţiuni. D-lui propune urgenţa, cǎci apele potǎ cresce pǎnǎ mǎne. D-lui cere sǎ se însǎrcineze unǎ membru saǎ D-lǎ *Tocilescu*, ca sǎ nu sǎ descompleteze Academiǎ — şi acesta sǎ albǎ ajutorǎ unǎ architectǎ şi unǎ fotografǎ. —

D-lǎ *Babesiu* a trecutǎ alaltǎieri pe la Vǎrciorova şi n'a bǎgatǎ de seimǎ despre scǎderea cea mare a Dunǎrii. Apele aǎ pututǎ cresce, cǎci e de ajunsǎ spre acǎsta o noapte. D-lǎ *Babesiu* recunǎsce, cǎ dacǎ în adevǎrǎ pilastrii se vedǎ, afarǎ de cel în mijlocǎ, carii aǎ dispǎrutǎ cu insula pe care eraǎ puşi, apoi ar fi utilǎ controlarea, ce se propune a stǎrii actuale în comparare cu 1858.

D-lǎ *Fǎlcǎianu* propune sǎ mǎrgǎ din partea Academiei sǎ viziteze şi sǎ studieze pilastrii D-lǎ *Gr. Ştefǎnescu*.

D-lǎ *Urechiu* va cere prin telegramǎ îndatǎ la prefectǎ sciinţa despre starea apelorǎ şi dacǎ se vedǎ pilastrii. Pǎnǎ mǎne vomǎ avǎ rǎspunsulǎ şi vomǎ sci ce sǎ facemǎ.

D-lǎ *Hasdeu* ca şi D-lǎ *Chitu* crede, cǎ lucrarea lui Aschbach îndeplinesce bine trebuinţa. Aschbach a studiatǎ ruinele podului la 1858 cu Dione Casiu în mǎnǎ. În ce s'a pututǎ modifica situaţiunea de la 1858 şi conclusiunile lui Aschbach sub roşetorulǎ dinte alǎ valurilorǎ? D-lǎ *Hasdeu* preferǎ în genere desemnulǎ architectonicǎ la fotografii. Este însă D-lǎ *Hasdeu* pentru o visitǎ colectivǎ a membrilorǎ la Severinǎ, unde se potǎ studia şi alte monumente şi mulţǎmesce D-lui *Fǎlcǎianu* de promisiunea de a pune la dispoziţiunea Academiei un vagonǎ pe calea feratǎ.

D-lǎ *Aleksandri* nu voesce numai excursiune, ci studiul. Altmintrelea nu amǎ avǎ de cǎtǎ sǎ ceremǎ de la Staatsbahn o copiǎ dupǎ fotografia ce-i va fi lǎcutǎ impiegatulǎ, ce ea a trimisǎ la Vǎrciorova.

Unu spectaculū, o ocaziune ce nu se repetă de câtū la 30, 40 ani, nu ar trebui lăsată să trecă fără profitulū sciinței române.

D-lū *Gr. Ștefănescu* nu voesce ca totū străinil și numal străinil să studieze țera noastră. Academia trebue să-și facă datoria.

Se primesce propunerea D-lui *Urechă* d'a se aștepta până mâne răspunsulū prefectulul despre situațiunea apelorū Dunării.

D-lū *Fălcoianu* promite a pune inginerulū căilorū ferate din Severinū, la dispozițiunea comisiunii, ce va trimite Academia acolo.

La punctulū 9, din programa lucrărilorū, D-nil *Urechă*, *Sion* și *Quintescu* arătândū câtū suntū de necorespondēlore traducerile din Titū Liviu, se decide ca ele să fiă din noū cercetate de cătră secțiunea respectivă, care de le va afla în adevērū mai josū de câtū primele probe premiate, să fiă respinse definitivū.

D-lū *Chițu* intrăbă unde stă afacerea revisuiril Dicționarulū? Lumea așteptă acēstă lucrare.

D-lū *Sion*, ca membru în comisiune, amintesce, că a fostū din începutū în contra procederil comisiunii de a subordina revisiunea Dicționarulul la prealabila reimpresiune a autorilorū vechi, după care apoi era să se facă Glosare.

D-lū *Urechă* a fostū în prima comisiune de revisiune cu D-nil *Odobescu*, *Baritiu* etc. Atunci se luase o dispozițiune mai bună : se însărcinaseră membrii a culege vorbele din autoril vechi : *Coresi*, *Dosi-teiū*, etc., și a aduna cuvintele din ei cu citațiunil de cugetari, etc., cari să servescă, apoi, la confecțiunea dicționarulū realū alū limbei vorbite române, iar' nu a limbil viitorulū. Comisiunea de a doua oră numită a întârziatū lucrarea subordonând'o la prealabila tipărire a autorilorū vechi. Acum căți-va din acești autori sunt tipăriți și de și ne dați publiculū, căci le lipsescū prefețele etc., potū să fiă utilizați de comisiune. D-lū *Urechă* crede, că este utilū a se provoca comisiunea lexicografică să-și activeze lucrarea.

ANEXA E

INVENTARULŢI MANUSCRISELORŢI LUI G. SŢULESCU. DEPUSE DIN PARTEA MINISTERIULUI INSTRUCŢIUNII PUBLICE. ÎN BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMŢNE.

1. GlosarulŢi Psaltirii lui Coresi : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
2. * Evangeliei lui Coresi : 1 pachetŢi * * *
3. * La Psaltirea lui DosoteiŢi în prosă : 1 pach. * *
4. La Psaltirea lui DosoteiŢi în versuri : 1 pach. *
5. DosoteiŢi : Profirologion : 1 pachetŢi *
6. Din Evangelia VarlaamŢi : 1 pachetŢi *
7. Codicele lui Vasile Lupu ; 1 pachetŢi *
8. Din chronica lui Huru Ţi Clanău ; 1 pach. *
9. * CroniceŢi lui Arbore Ţi Huru ; 1 pachetŢi *
10. * Bizantino-RomŢnu : 1 pachetŢi *
11. RomŢno-BizantinŢi : 1 pachetŢi *
12. * din gura poporului din limba slavonă Ţi elenă : 1 pach. cu foi nelegate
13. lui K. Loga : Vięta lui ChristosŢi ; 1 pachetŢi cu foi nelegate.
14. * limbef romŢne de G. Săulescu, 1 pachetŢi cu foi nelegate.
15. Descrieri istorice universale Ţi în specialŢi a RomŢnilorŢi. BulgarilorŢi etc. 1 pachetŢi cu foi nelegate.
16. Restaurarea scŢlelorŢi în Moldova la 1828 Ţi Notięe la biografia lui G. Asachi : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
17. Descăntece : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
18. Oficiele Ţi boeriele curęii constantinopolitane de unde le au luatŢi Ţi domniŢi Moldovei : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
19. UnŢi respunsŢi d-lui H. : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
20. UnŢi discursŢi : 1 pachetŢi cu foi nelegate.
21. Poesiele lui G. Săulescu. 1 vol. legatŢi Ţi foi intrepuse.
22. UnŢi altŢi volumŢi manuscrisŢi de poesii legatŢi.
23. Căte-va foi imprimate Ţi manuscrite.

ȘEDINȚA DIN 26 FEBRUARIU 1882.

Sub Președința D-lui *P. S. Aurelianu*.

Secretarū generalū : D-lū *V. A. Urechiu*.

D-lū *Urechiu* anunță, că prefectulū de la Severinū prin telegrama de ieri s'ară arătă, că apele Dunării recrescendū au acoperitū din nou pilastrii podului lui Traianū.

Academia ia actū de acēsta și amână trimiterea comisuniī, care să studieze acelu podū.

P. S. S. Episcopulū *Melchisedecū* are cuvēntulū și citește biografia *P. S. Dionisie* episcopū de Buzēu.

Academia a ascultatū cu încordată atențiune și cu aplause acēstă lucrare însemnată.

La redeschiderea ședinței D-lū *Aurelianū* cere, ca interesantul memoriū alū P. S. S. Episcopului *Melchisedecū* să se publice în Anale.

D-lū *Aleksandri*. În biografia episcopului *Dionisie Romano* am fostū forțe ulmitū de o frasă, că la mormēntulū lui nu se află nici o pētră comemorativă, așa că peste puținū nu se va mai sci nici loculū unde zacū osemintele acestui meritosū bărbatū. D-lui propune a se ruga ministerulū cultelorū să ridice acolo o pētră comemorativă, până i se va înălța unū monumentū, pentru care cum e informatū, s'a și constituitū unū comitetū în Buzēu.

P. S. S. Episcopulū *Melchisedecū* și D-lū *Maniu* se asociază la acēstă propunere.

D-lū *G. Baritiu* citește raportulū sēu despre inaugurarea monumentului lui *Papiu Ilarianū* în Sibiu. Se ascultă cu atențiune și aplause și se va publica în Analele Academiei (Anexa F).

ANEXA F

RAPORTŪ DESPRE MONUMENTULŪ RIDICATŪ ÎN MEMORIA LUI ALEXANDRU PAPIU
ILARIANŪ, ÎN SIBIŪ.

Onorabili Domni Colegi, membrii ai Academiei Române!

Prin raportulŪ meu din 23 MartiŪ (4 Aprilie) alŪ anului expiratŪ făcusemŪ cunoscutŪ, cā monumentulŪ destinatŪ de cātrā D-vŵstrā a perpetua memoria fostului nostru colegŪ iubitŪ Alexandru II. Papiu, adusŪ de la Kreuznach la SibiŪ, s'a aședatŪ de asupra osemintelorŪ lui, conformŪ instrucțiunilor date mie. Dupā aceea din sesiunea precedentā avēndŪ onorifica misiune, 1) de a îngriji pentru desvelirea cu oșeș-care solemnitate a acelui monumentŪ, cu ocaziunea adunārii generale a *Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român* din marele PrincipatŪ alŪ Transilvaniei, convocate la SibiŪ pe ziua de St. Maria mare, cānd fu deschisā și expozițiunea nŵstrā naționalā pentru acea parte a Romāniei; 2) a asigura dīsulŪ monumentŪ cu unŪ grilagiŪ de ferŪ și cu unŪ învelișŪ în contra ori-cārorŪ alterāri și vātāmāri, ce i s'ar putē întēmpla sāu prin tempestāți. sāu pŵte și din rēutate omenēscā.

Ambele acestea misiuni fuserā împlinite și anume cea de āntāia între împregiurāri nu locmał favorabil.

ComitetulŪ Asociațiunii transilvane inspiratŪ de o nobilā ambițiune de a rivalisa oșeș-cum cu Academia romānā întru celebrarea meritelorŪ sciințifice a le lui Papiu, decisese cu voturile unanime ale celorŪ 12 membrii ai sēi, ca la solemnitatea desvelirił monumentului sā facā a participa Adunarea generalā a Asociațiunii în corpore. În cei doue-șeci de ani ai existenței acelei Asociațiunii, adunare mai numerosā nu se vēduse. Sute de familii alergaserā la acea sērbātore triplā naționalā. din trei țeri, și SibiulŪ avea în acele cāte-va zile aspectulŪ ce-și l'ar putē imagina cine-va despre Bethlehem de înainte cu 1881 de ani și vre-o 70 de zile.

În ziua de St. Mariā dupā terminarea serviciului divinŪ în bi-

serica mitropolitană se deschise, în prezența autorităților superioare politice și a celei locale polițiene, Adunarea generală și peste una oră esoposițiunea, acesta însă, nu prin comitetul Asociațiunii de cultură și literatură, cărei i s'a fost interzis arangiarea de esoposițiuni industriale și agronomice prin ordonanța ministerială din 26 Iunie Nr. 28784/1881, ci prin un alt comitet improvizat de către 32 persoane particulare, în estrema necesitate.

Conform programului comitetului Asociațiunii, a doua zi era să participe Adunarea generală în corpore la solemnitatea desvelirii monumentului. După sânta liturgiă, pre când se celebra parastasul la biserică, în a cărei apropiere repausază Alexandru Papiu până la judecata de apoi, mi se spune ca din chiar senină, că Adunarea în calitate de Asociațiune pentru literatură și cultură, nu trebuie să ia parte la acea solemnitate.

«Dacă Adunarea nu poate, omenilor le va fi permisă a merge la biserică și a se ruga pentru sufletele repausaților frați și surori.»

După acest răspuns laconic dat, eșirăm din sală în direcțiuni diverse, pentru ca să convenim cu toții la biserică situată într-o suburbă departe de centrul cetății. Acolo eu avui consolațiunea sufletescă să mă vedu însoțit mai preste așteptarea mea de domnii colegi și amici ai mei *George Șion*, *Vicentiu Babesiu* și *Alexandru Romanu*.

Aveam să pronunț în numele Academiei un discurs funebru; dară după scena, prin care trecusem, eram emoționat precum abia mi-se mai întemplantese de trei patru ori în viața mea. În acele momente vădând și pe surorile lui Papiu, cum vărsa torenți de lacrimi pe mormânt, mi veni în memoriă ca prin fulgeru împrejurarea, că tatăl lui Papiu, parochiul din comuna Budău. unul dintre preoții cei mai venerabili, suferise morțe violentă și atroce numai din cauză, că după ce fiul său scăpase cu viață în munți, tatăl-său tocmai să fi voiu, ceea ce ar fi o crimă a-și cugeta, nu ar fi fost în stare de a denunța locul petrecerii lui.

În această dispozițiune sufletescă am cuvântat la mormântul lui Papiu, către mulțimea de omeni, care împluse biserică, curtea și

strada. Ce votu fi vorbitu, nu vè mai sciu spune. Mi aducù numai aminte, că am relevatù sciințele juridice și pre cele istorice ale repausatului nostru colegu și compatriotù. De am mai dîsù ceva în acea jumătate de oră, potù să scie mai bine colegii nostrii, cari au asistatù. Credù însă, că nu am compromisù nici am vătămătù pe nimeni prin acelu discursù alù meu.

În câtù pentru a doua parte a problemel, ce aveam să deslegù, aceea fu mai ușorã. Grilagiulù este pusù întocmai dupã desemnulù prezentatù de maestrulù petrariù Roubischeh în anulù trecutù, și monumentulù coperitù așa, ca bustulù să se vedã numai din o distanță mai micã. Era timpulù supremù, ca să se Ie acea precauțiune: căci adecã dupã întorcerea mea în Aprilie anulù trecutù la Sibiu, protopopolù, carele este și parochù, mi arătase, că dupã ce ferestriile acelei bisericii au mai fostù sparte și altã-datã. înainte cu câte-va zile au aruncatù cine-va cu petre și în monumentulù lui Papiù și cu o pãtrã au nemeritù bustulù dreptù în față spre nasù de a stãnga. Atunci mi veni în minte cunoscuta sentență a lui Tacitù : *id propter est ingenii humani, odisse quem laesis*. Alexandru Papiù fusese în anulù 1849 vêtãmatù de mörte în persóna pãrintelulù sèu ; urma deci, dupã Tacitù, ca fiit celorù, ce se aflaserã în acțiune pe acele timpuri de grea cercare, să urescã chiar și bustulù sèu produsù din marmorù mutù și rece.

Spesele insoșile de compturi, făcute atâtù cu grilagiulù și invelisulù, câtù și cu parastasù, colivã, flori și cununii mai mari și mai mici de flori, pantlica de atlasù albù cu inscripțiune din partea Academiei, myelarea imprejurulù mormentului, în fine miuirea unorù veduve sãrace și alte spese mărunte, s'au coperitù din acei 700 lei noi votați spre acelu scopù de cãtrã D-vostrã în budgetulù Academiei pe anulù trecutù.

Preoții, cari au servitù parastasulù, în locù de a ținé la stichulù St. Scripturii : celù ce servesce la altariù, de la altariù se trãescã, mi rãspunserã prin d-lù protopopù alù loculul : în darù amù luatù în darù amù datù.

Comptul și documentele respective la acelea, am să le depun
la biuro.

București 26 Febr. Martie 1882.

G. Baritiu.

ȘEDINȚA DIN 1 MARTIU 1882.

Sub Președința D-lui D. A. Sturdza.

Secretar general : D-lu V. A. Urechiu.

Se citește raportul comisiunii cercetătoare operelor răpusatului Săulescu.

D. *Alexandri* arătă, că aceste scrieri sunt foarte multe și scrise în mare parte cu caractere vechi, greu de citit. Ca să se facă cercetarea lor va trebui o comisiune de mai mulți bărbați și să lucreze în timp mai îndelungat. Oare au aceste opere o valoare atât de mare, ca să merite această lucrare? În orice casu Academia să de comisiunii timp mai îndelungat de studiat.

D-lu *Sion* n'a fost de față la deciziunea luată de comisiune. D-lui e convins, că aceste scrieri trebuiesc cercetate. A cunoscut de aproape autorul, care de și n'a fost un geniu mare, era însă un lucrător ager, laborios și din cel amlău învățat, cari au studiat în Grecia. D-lu *Sion* cere, ca să nu se facă comisiunea prea numerosă, că mai greu se va face atunci lucrarea și din contra o comisiune mai mică va lucra mai răpede.

D-lu N. *Ionescu* a cunoscut pe Săulescu, s'a bucurat de intimitatea lui G. Săulescu, care i-a arătat mai multe lucrări și cărți vechi. N'am vădit, dice D-lu *Ionescu*, lada ce ni s'a depus, cu manuscrisele lui, dar, după mulțimea lor vedu, că cercetarea acestora n'ar fi prea mult să se dea la o întregă secțiune, ca să pôta intra în arcanle scrierii ale acestui bărbat. D-lu N. *Ionescu* face etopea

lui Săulescu, l'arată apoi bunû vorbitorû, plinû de atracțiune. caldû, dar' ca scriitorû cade în patosû. D-lû *N. Ionescu* propune, ca să se alégă scrierile lui Săulescu și glosarele lui despre Dositeiû, Coresi etc., să se încredințeze membrilorû Academiei însărcinați cu editarea operelorû acelorû scriitorî. «Acesti colegi ai noștri vorû consulta cu profitû, pôte, lucrarea lui Săulescu. Cele-alte manuscripte Secretariatulû generalû, să le împartă pe secțiuni.»

D-lû *D. Sturdza*, manuscriptele lui Săulescu au trecutû prin mânila D-sale. Și D-lui a cunoscutû pe Săulescu. Era unû omû remarcabilû pentru timpulû seû. Era unû invêțatorû zelosû, care împingea și pe alții la cercetarea istoriei și limbii naționale. D-lû *Sturdza* face reserve asupra profunditații invêțaturî lui: acéstă invêțatură ar fi insuficientă ađi. Așa de exemplu în anticitați elû este acela, care o monetă de la Ion Zemisca a luat o de o medaliă de la *Municipium Iussiorum*, ceea ce nu era permisû. Negreșitû, că pe atunci era mai greû de a studia: lipsiaû bibliotece, colecțiuni etc. Acum 10 ani D-lû *Sturdza* a voitû să cumpere de la Săulescu Psaltirea lui Coresi, dar' cu nici unû prețû n'a voitû să o cedeze.

După ce a muritû am âmblatû iar' să punû mâna pe acéstă carte, am cumpêratû în adevêrû multe cărți și pretiosulû manuscriptû alû Psaltiriitî lui Dositeiû, acum proprietatea Academiei. N'am pututû sê le cumpêrû pe tôte fiindû-că mi se cerea multû.» D-l' *Sturdza* le-a studiatû pe tôte. D-lû *Sturdza* s'a convinsû, că în neregula, în care se află, d. e. glosarulû lui Dositeiû, lucrarea lui Săulescu nu pôte ajuta multû pe membrulû Academiei însărcinatû cu editarea lui Dositeiû. D-lû *Sturdza* face apoi critica punctului de plecare alû scôlei de care se ținu Săulescu: patriotismulû, românismulû exageratû, care l'a împinsû a pune în gura poporului, —spre a proba latinitatea noastră. — vorbe, cari poporulû românû nu le-a cunoscutû. În interesulû urmăritei idei, Săulescu este din acea epocă în care se fabricară documente, ca fragmentulû lui Huru. D-lû *Sturdza* se asociază, terminândû, cu propunerea D-lui *N. Ionescu*, pe care-lû rógă să nu iê în nume de reû. cele ce a disû despre Huru, pe care-lû crede posteriorû lui Steianû. judecându-lû după scrisore și din atâtea alte puncte de vedere.

D-lu *N. Ionescu* ridică cuvântul, ca să rectifice cele duse de D-lu *Sturdza*. D-lui amintesc, că împreună cu D-nil *Kogălniceanu*, *Laurianu*, au fostu chiamați să-și de părerea asupra autenticității manuscriptului, care l'a fostu propusū de cumpărare *C. Sim* hatmanului Lătescu. Trebuie să declarū, că Săulescu a cunoscutū mai târziu decâtu noi manuscriptulū, pe care apoi l'a studiatū cu zelū și pasiune. Țineam să cruțū memoria lui Săulescu de bănuela de a fi fabricatū această scriere.

D-lu *Negruzzi* întreabă unde se păstrează manuscriptulū lui Huru?

D-lu *N. Ionescu* : la biblioteca din Iași. D-lu *Hasdeu*, care a fostu bibliotecarū la Iași o fi sciindū. D-lu Lătescu a fostu indemnatū de noi să cumpere manuscriptulū, care nu ni s'a părutū a fi falșū. G. Asachi l'a publicatū și s'a decisū, ca elū se de originalulū la biblioteca Academiei. Mi aducū aminte cum era : unū tratatū de formatū micū, chărțiā turcescā, cu unū aerū de vetustate..... Sciū că s'a dīsū că acestū aerū se pōte da ferbēndū chărția, în zēmā de fasole. Dar' scrișorea manuscriptului este din timpulū lui Cantemirū, o copiā. crede din acelū timpū lōrte acuratū scrisā. D-lu *Ionescu* a căutatū, originalulū la Academia din Iași, dar' n'a datū de urma lui. Și D-lu *N. Ionescu* a fostu sub-bibliotecarū sub D-lu Teodorū *Podrescu*, dar' apoi a fostu D-lu *Hasdeu*.

D-lu *Hasdeu*. Pe la 1861.

D-lu *N. Ionescu*, manuscriptulū a fostu depusū între 1855—1856. O fi unde-va rătăcitū, de va fi bine căutatū se va afla. D-lu *Caragiani* ne va spune ce scie, ca bibliotecarū actualū. D-lu *N. Ionescu* revine a susține autenticitatea acestui documentū. D-lui a vorbitū despre elū cu repaosatulū *Laurianū*, care scia latinesce bine si l'a întrebatū de ar presupune pe cine-va, câtū de sciutorū de latinesce, capabilū să facā o lucrare atātū de consecință în totalitatea ei, ca scrierea lui Huru? D-lu *Laurianū* a convenitū, că nu era posibilū. D-lu *N. Ionescu* crede, că după cum nu se pōte dice, că nu este autentică. de exemplu balada «*Movila lui Purcelū*», de și nu o avemū scrisā cu scrișore din timpulū facerii ei, totū asemenea cu fragmentulū lui Huru : faptele surtū necontestabile de și icōna scri-

sorei nu este a timpului; a putut fi o copie ulterioară. În ori-ce casă cestiunea autenticității acestei scrieri merită să atragă atențiunea debaterilor Academiei.

D-lu *Hasdeu* arătă, că pe când a fostu bibliotecarū la Iași n'a aflatū acelū manuscriptū, pe care doria insuși să-lū vedă, căci D-lu l'a contestatū. Nici bibliotecarulū, ce a fostu mai înainte de D-lu, d-lu Botezū, nu a aflatū în bibliotecă asemenea manuscriptū. D-lu *Hasdeu* susține, că este apocrifū și că atâtū unele idei câtū și icōna scrisorii, sunt o imitațiune după Cantemirū, imitațiune în care s'a copiatū până și unele greșele din Cantemirū, de exemplu derivarea numelui de Fălciū de la Taifali.

D-lu *Caragiani* arătă, că primindū biblioteca pre sémă a trebuitū să o vedă totă și n'a aflatū manuscriptulū lui Huru.

D-lu *Papadopolu-Calimachū*. În 1856 s'a tipăritū la G. Asachi broșura fragmentulū în cestiune, cu facsimilele, care sémănă cu acelū din Cantemirū. Hatmanulū Lătescu a însărcinatū pe G. Asachi să-i tipărească 1,000 exemplare din acéstă scriere, cari, aceste exemplare, în parte s'aū și împărțitū pe lângă «Gazeta Moldovei», redactată de Asachi. Vodă Ghica a rînduitū o comisiune să cerceteze acestū fragmentū. Eū am fostū secretarū acestei comisiuni compusă din Kogălnicianu, Laurianu, Asachi, Săulescu, C. Negruzzi, Alecu Donici etc. Comisiunea a făcutū unū raportū detaliatū, redactatū în mare parte de repausatulū Hurmuzachi, și toți afară de Săulescu, care nici a luatū parte asiduă la comisiune, aū convenitū, că documentulū e apocrifū. Unū argumentū despre acésta era și pecetea pusă în tușū ori cernelă. D-lu *Kogălnicianu* rămăsese însărcinatū cu ultima redactare a raportulū și D-lu ne ar puté spune, ce a devenitū documentulū. D-lu *Papadopolu* conservă decretulū de numire în comisiune a repausatulū Donici.

Se admite de Academiă propunerea D-lui *N. Ionescu* de a se trimite manuscriptele la secțiuni și la membrii editorii de cărți vechi.

D-lu Maiorū Papazoglu propune Academiei să-i vîndă unū micū

portretul pe pânză, ce-lu dăce a repausatului Ienăchiță Văcărescu.
 Academia trimite portretul și propunerea în cercetarea și opina-
 rea secțiunilor de litere și istorie.

Se primesce la biuroș propunerea a șapte membri cerendū schim-
 barea datei reuniunii Academiei în sesiune generală.

Se va pune la ordinea dălei când Academia va fi mai în numărū.

Se depunū două propunerī de numire de membri corespondenți
 și onorari.

Se punū la ordinea dălei pe mâne.

D-lū *D. A. Sturdza* donéză o condică de la Mitropolia din Iași, din
 timpul lui N. Mavrocordatū, cuprindendū copie de chrisóve și cărți
 domnesci de mare interesū. D-lui mai dăruiesce mai multe alte acte
 originale și cărți și o condică cu copii de documente ale unei propri-
 etăți particulare, de la 1824. Pe multe pagine este subscrierea lui
 Andronachi Donici.

Se mai primesce cu mulțumiri repețite, de la D-lū *D. A. Sturdza* și
 unū manuscriptū filosofico-istoricū din 1825.

D-lū *Sion*. Este traducerea lui Erotocritū.

D-lū *Sturdza*, mai depune pentru bibliotecă 3 broșuri din fôia «Din
 Moldova» a D-lui *Husdeu*.

D-lū *Chișu*, mulțumindū D-lui *D. A. Sturdza* pentru zelulū, cu care
 înavușesce colecțiunile și biblioteca Academiei, așteptă de la D-lui și
 o dare de sémă de conținutulū condicii, ce a donatū, de la Mavro-
 cordatū.

ȘEDINȚA DIN 3 MARTIŪ 1882.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarū generalū : D-lū *V. A. Urechă*.

D. Președinte amintesce, că după cuprinsulū articolului 63 din Re-

gulamentu este a se alege o comisiune, care să veadă discursurile d-lor *Mariană* și *Hasdeu*.

Se alegu și se proclamă DD. *Maiorescu* cu 21 voturi, *Aurelianu*, cu 19 și *N. Ionescu* cu 17.

D-lu *Negruzzi* propune să se mijlocască la cine se cuvine dăruirea către Academia a bibliotecii, ce adunase «Ateneul român» și care se conserva fără nici unu profitu alu nimeni și în unu chioscu din o grădină particulară.

D-lu *Urechii*. Academia pôte face cererea propusă de d-lu *Negruzzi* pe lângă d-lu *Esarcu*.

D-lu *Hasdeu* aretă, că acestă bibliotecă nu e nici așa mare, nici așa de importantă, câtu s'ar puté crede, cunoscându-se pasiunea, ce avea pentru cărți *Grafulu Rosetti*, donatorulu ei la Ateneu.

D-lu *Sion*. Cere să se ie în desbatere propunerea de schimbare a timpulul desfiptu pentru sesiunea generală a Academiei, în cuprinde-rea următoare.

PROPUNERE.

Avëndu în vedere, că unu mare numărū, din membrii Academiei facu parte și din corpurile legiuitoare ;

Avëndu în vedere, că de ordinarū, sesiunile legislative se continuă până la Pașci și ast-felū coincidëndu cu sesiunea generală a Academiei, membrii, deputați și senatori, nu potū lua parte într'unu modū eficace la discuțiunile Academiei ;

Subsemnații, conformū art. 46 din statute, propunemū, ca primulū aliniatū, alū art. 7, din statute, să se modifice în modulū urmatorū :

Art. 7. O dată pe anū, în cursū de 25 zile, începëndu din a două Duminecă după Pașci, Academia se întruneste în sesiune generală.

Sion, D. Brândză, V. Babesiu, P. Aurelianu, T. Maiorescu, Gr. Ste-fănescu G. Baritiu.

D-lu *Babesiu*, amintesce, că și d-loru a subscris'o.

D-lu *Sion*, arătă din experiență, că nu e posibilu a se ține sesiune pe câtu timpu este cameră și senatū, căci mulți din academici sunt membrii acelorū adunări și voru fi siliți să absenteze, ori din o parte ori din alta. Propunerea cere, ca Adunarea generală a Academiei să se țină dela a două duminică după Pașci, totu pe 25 zile.

D-lu *Romanu* este pentru schimbarea epocii de convocare, dar' cere ă se facă acēsta de la 15 Augustu—15 Septembrie.

D-lu *Stefanū Ión Falcoianu* semnalēză neacordulū acesta între membrii în privința lixării epocii sesiunii.

D-lu *Alecsandri*, cere să se otărăscă asupra propunerii, căci se află față 24 membri, adecă cele două treimi regulamentare. La Augustu nu vede posibilisatea de întruniri, căci nu numai este luna cea mai caldă în Bucuresci și mai incomodă pentru lucru, dar' încă cei mai mulți membrii sunt absenți, duși pe la băi, în excursiuni, și după Pașci este epoca cea mai potrivită.

D-lu *Negruzzi*, nu primesce schimbarea epocii actuale, căci acēsta ar obliga pre unii membri, cari sunt și profesori, să nu pôta veni, ca să nu lipsescă de la catedre și peste timpulū în care lipsesc de la ele, chiamați în Bucuresci ca deputați ori senatori. D-lu *Negruzzi* cere să se așede epoca sesiunii după convenința mai alesu a membrilor, cari vinu din depărtare.

D-lu *Stefūnescu*, recapitulēză inconvenientele ținerii sesiunii la epoca actuală, și susține strămutarea după Pașci.

D-lu *Negruzzi*, revine asupra combaterii propunerii. Timpulū acesta e celū mai potrivitū. Nu vomu fi siliți a absenta de la casele nōstre o lună mai multu peste ceea ce cheltuimū aci ca deputați și senatori.

D-lu *Marianū*, află epoca de după Pașci multu mai convenabilă pentru membrii bucovineni. Ca preotū este reținutū în postulū mare la datoriile sēle și numai cu greutate s'a pututū absenta de astă dată. D. *Marianū* ar dori să nu lipsescă nici o dată de la sesiunea generală.

D-lu *Sion*. Motivulū îndepărtării nu mai există, grația căilor ferate. Alte ocupațiuni, cari ne arū obliga să stămū pe a casă nu trebuie

să prevaleze asupra obligațiilor lor, ce avem ca membri ai Academiei.

D-lu *Stefană Ión Falcoianu* cere, ca discuțiunea să se facă între cei, cari susțin propunerea și cei cari o combat, că nu pot să mai vină a doua oră în Bucuresci, după Paști. DD. *Negruzzi, Ionescu*, cei cari sunt siliți a absenta de la catedrele d-lor, să fiă ascultați în sesiune, ăra nu noi cești de aici.

D-lu *Stefănescu*. S'a dîs, că să împăcăm pre cei, cari vin din depărtare. Apoi DD. *Baritiu, Bubesiu și Marianu*, cari vin din depărtare au aderat la propunere. Nu e posibil a se combina toate dorințele. Să facem abstracțiune de propriul comod și să vedem, cum ar merge mai bine interesele Academiei. D-lui nu vede epocă mai proprie la lucru ca după Paști.

D-lu *Alecsandri* amintese, că inconvenientul sincronisticii activității, a camerei și a senatului cu a Academiei se va repeta și după Paști, considerând practica de mai mulți ani. Totuși crede mai bine ales pentru sesiunea generală timpul de după Paști.

D-lu *Urechii*, susține propunerea și cere, ca D-lu Președinte să nu pună în discuțiune alt termen de cât cel de după Paști, căci altă propunere sprijinită de șapte membri nu s'a dat la oficiu și nu putem desbata propunerii ori amendamente nescrise și neregulamentare.

D-lu *Caragiani*. combate propunerea. Obiecțiunea, că la epoca regulamentară nu pot veni DD. profesori din Bucuresci, nu este admisibilă. Și d-lu *Caragiani* e profesor și se absentază de la catedră. Apoi de ce DD. profesori din Bucuresci nu-și schimbă orele de clasă, ca să albă liberă dimineața, când ar putea lua parte la lucrări și membrii, cari sunt deputați sau senatori. Noi din Moldova am fi siliți, de se va primi propunerea de a se ține sesiunea după Paști, să lipsim de a casă și de la ocupațiuni, de la Novembre până la Mai.

D-lu *Bacaloglo*, ține la tradițiuni, nu voesce să se tot schimbe regulamentele. Nu are o garanție, că și după Paști nu se vor prezenta aceleași inconveniente, ce propunerea se încercă a înlătura și deci va vota contra ei.

D. *Romanu* crede, că majoritatea va fi pentru neschimbare. Și d-lui

este deputat și profesor. Înainte de Paști poate veni mai lesne; după Paști are esamene și nu poate lipsi. Tămna ar fi mult mai bine aleasă pentru sesiunea generală. D-lu *Romanu* -și retrace adheziunea la propunerea de modificarea epocel sesiunii, dacă se primesce timpul ce d-lui propune.

D. *Poni* propune să se țină sesiunea în a doua jumătate a lunel Septembrie. Atunci nu este așa de caldu și noi profesorii suntem încă liberi de cursuri. Așa, sesiunea Academiei n'ar fi în detrimentul școlilor. D-lu *Poni* este de opiniunea d-lui *Romanu*.

D-lu *Urechiu* repetă cererea sa, ca să se înlătore din discuțiune ori ce propunere verbală sau ne susținută de membrii ceruți de regulamentu.

D-lu *Romanu* cere scinderea propunerii în două: 1-a parte va fi votarea în principiu asupra necesității de a se schimba timpul pentru ținerea sesiunii generale, și alu doilea votu va fixa acelu timp.

D-lu *Președinte* află, că asemenea scinderi de propuneri nu sunt regulamentare.

D-lu *Babesiu* susține, că scinderea propusă de D. *Romanu* se practică și pe la alte adunări.

D-lu *D. A. Sturdza* arată, că acesta nu este în regulamentul Academiei și nici la alte adunări din țară.

Se cere închiderea discuțiunii.

Se pune la votu propunerea de schimbarea timpul sesiunii la a doua Duminecă după Paști.

Votază pentru 12 membri și anume: D. D. *Alecsandri Vasile, Maiorescu Titu, Quintescu N., Sion George, Babesiu V., Baritiu G., Marianu Simionu Fl., Urechiu V., Aurelianu P., Brândă D., Felix Iacob, Ștefănescu Gr.*, votază contra 11 și anume D. D. *Caragiani I., Negruzzi Iacobu, Romanu Alex., Ionescu N. Maniu Vasile, P. S. S. Melchisedecă, Papadopolu-Calimachu, Sturdza D. A., Bacaloglo Em., Fălcoianu I. Ștefanu* și *Poni Petru*.

Conformu regulamentului propunerea va reveni la ordinea zilei și la votu nou după trei ședințe.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 5 MARTIU 1882.

Sub Președința Maiestății Sale a *Regelui*.

Secretarū generalū: D-lū *V. A. Urechii*.

M. S. *Regele*, bine-voindū a lua Președinția ședinței, salută Academia reintrunită în Sesiune generală și doneză *Stürme von Carmen Sylva* (Bonn, 1881), cu autografulū augustū alū Maiestății sale.

M. S. *Regele* doneză asemenea Academiei unū esemlarū din biografia ilustrei scriitoare *Carmen Sylva* de D-na Mite Kremnitz (Breslau, 1882). — M. S. *Regele* amintesce la acestă ocasiune, serviciile aduse literaturii naționale de D-na Kremnitz, prin numeroase traduceri de opuri romănesci, cari așa s'au făcutu cunoscute și lumii culte europene.

D-lū *V. Alecsandri*, în numele Academiei, rōgă pe M. Sa *Regele* sē demneze a se însărcina cu viile mulțumiri ale Academiei pentru M. S. *Regina*, căreia, cu țera întrégă, Academia dorește cea mai grabnică însănoșire, ca să pōtă mulți și numeroși ani înainte adauge la salba de margăritare, cu care a împodobitū pe *Carmen Sylva* și prin ea literatura romăna.

D-lū *Caragiani* doneză bibliotecii Academiei opera intitulată «*Etudes historiques sur les Valaques du Pinde*». Constantinople, 1881. Se primesce cu mulțumire.

Asupra adresei, Epitropiei Săntei-Vineri No. 10 din 23 Febr., se decide a se trimite comisiuni budgetare spre studiare.

D-lū *Urechii* citește scrisōrea comitetului Societății pentru cultura și limba romăna în Bucovina, aducēndū scirea tristă de mōrtea Baronului Georgiū de Hurmuzachi.

Academia decide, la propunerea D-lui *D. A. Sturdza*, să se exprime familiei rēposatului simțimintele sale de adāncă părere de rēu pentru

perdere a ilustrului bărbat, care priu meritele sale, prin faptele sale, a bine-meritată de la Românime.

D-lu *Urechiu* comunică Academiei frumoasa scire, că *Societatea de cultură și literatură română în Bucovina* recunoscându, că nu se mai potă isola și mai departe în provincialismul ortografic, admită, că trebuie să urmeze votului majorității Românilor inteligenți, și adoptă, ȳice d-lu *Bumbacū*, în calendarul pe anulū 1882 (Cernăuți, tipariulū lui Rudolf Eckhardt) o ortografiă nouă, croită pe basa principiilor stabilite și adoptate de celū mai învățatū corpū naționalū, de *Academia Română* din Bucuresci.

Academia este fericită a lua actū de asemenea scire și urěză Societățiil neprecurmată prosperitate.

M. S. *Regele*, ca Președinte dă cuvântulū d-lui *V. Alecsandri*, carele citește lucrarea D-sale despre C. Negruzzi.

Academia ascultă acěză lucrare cu celū mai viu interesū.

M. S. *Regele* dă apoi cuvântulū D-lui *P. Poni* carele face comunicațiunea sa : «Cercetări asupra mineralelorū din massivulū de la Brosceni».

Cu încordată atențiune ascultă Academia și acestū importantū memoriū.

M. S. *Regele* permite, în urmă, d-lui *Gr. Ștefănescu* să dē lectură memoriulū : «Considerațiunil geologice asupra albiei Dâmboviței».

Academia mulțumescē cetitorulū pentru acěză comunicațiune atâtū de interesantă.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 6 MARTIŪ 1882.

Sub Președința D-lui *D. A. Sturdza*.

Secretarŭ generalŭ : D-lŭ *V. A. Urechia*.

La ordinea zilei fiindŭ a doua votare asupra propunerii pentru *modificarea art. 7.* din statute, cu privire la fixarea epocii sesiunii generale, D-lŭ secretarŭ generalŭ dă citire propunerii formulate de D-nii *Aurelianŭ, Maiorescu, Baritiu, Babesiu, Sion, Dr. Brândza și Gr. Ștefănescu*, în cuprinderea următoare :

«Art. 7. O dată pe anŭ, în cursŭ de 25 zile, din a doua Duminică după Pașci, Academia se întrunește în sesiune generală.»

Propunerea se pune la votŭ prin apelŭ nominalŭ, și rezultatul votului este :

Votați 25,
15 voturi *pentru*.
10 voturi *contra*.

D-lŭ Președinte *Sturdza* declară, că votulŭ neîntrunindŭ două treimi din numărul membrilor prezenți, propunerea, în conformitate cu regulamentulŭ, se va pune din nou la votŭ, după unŭ intervalŭ de trei zile.

D-lŭ *Baritiu*. Între alte lucrări ale secțiunii istorice avemŭ să ne îngrijimŭ și pentru o mulțime de publicațiuni istorice și pentru căutarea documentelorŭ, spre a împlini o mulțime de lacune din istoria noastră națională. M'am informatŭ despre starea bugetului pe anulŭ viitorŭ și m'am convinsŭ, că veniturile Academiei nici pe de parte nu ajungŭ ca să corespundă scopului. Când facemŭ o paralelă între publicațiunile Academiei noastre și între publicațiunile altorŭ societăți învățate, diferența este foarte mare și rēulŭ jace în sărăcia Academiei noastre, care nu pōte să publice nici ce are și cu atâtŭ mai puținŭ pōte să facă investigațiuni. Astŭ-felŭ, în ședința penultimă a Secțiunii istorice s'a decisŭ a se ruga Academia în corpore, să intervină la guvernŭ și prin guvernŭ la corpurile legiuitoare, ca dēsele, conduse

de adevăratul patriotism și de sublimitatea scopului nostru, se întindă Academiei un ajutor mai mare de cum s'a dat până acum. Eu aș dori, ca această dorință a secțiunii istorice să se pună la ordinea zilei, și cestiunea este cu atât mai urgentă, fiindu că sesiunea corporurilor legiuitoare nu are să țină mult.

D-lu *J. aniu*. La cele expuse de onorabilul nostru colegu D-lu *Barițiu* mi permitu a adauge, că este o condițiune de viață pentru Academia noastră, ca ea să fiă dotată din partea țerei. Cestiunea acesta s'a pusu în secțiunea istorică, din partea onorabilului nostru vicepreședinte, D-lu *Sturdza*. Densul ni-a spusu, cari sunt condițiunile vieței și esistenței noastre, și eu amu rămasu sub impresiunea căldurōselor cuvinte ale D-sale, căci scimū cātū zelū a pusū și pune ca să ridice vedă și interesele Academiei noastre. Ideile D-lui vicepreședinte *Sturdza* au fostu susținute de întreaga secțiune și mai alesu de D-ni *Barițiu* și *Babeșiu*, cari au arētāt greșita direcțiune a întregului nostru sistemū de cultură superiōră. Secțiunea istorică a făcutu o rugare cātără D-lu Președinte *Sturdza*, care rugare s'a și trecutū în procesul verbalū, că D-sa va bine voi să espună în sinulū plenu-lui vederile secțiunii. Amintindū așa dar' această rezoluțiune a secțiunii, rogū pe D-lu Președinte *Sturdza* să bine-voescă a informa Academia asupra acestei cestiuni, și Academia să alēgă din sinulū sēu unū membru, care să intervină pe lângă guvernū.

D-lu *Chitu*. D-lu *Barițiu* a formulatū o dorință, că ar fi bine să ne adresămū la guvernū pentru publicațiunile istorice, fiindū că secțiunea nu numai că este lipsită de fonduri, dar' este și datore la tipograf pentru publicațiunile din trecutū.

«Eu sciū că la ministerulū instrucțiunii publice se află depuse diferite donațiuni și sume de bani pentru universitate. Chiar eu am acceptatū, când eram la ministerulū instrucțiunii, vre o două donațiunī de acesta natură, în suma de 15—16 mil de lei, și atunci aflasemū, că și mai înainte se făcuse, astū-felū de legate pentru universitate; sciū că legatele acele s'au datū la casa de depunerī și sumele staū neîntrebuințate. Ar fi bine, ca ministerulū instrucțiunii publice să adune tōte legatele aceste, să vină cu unū proiectū de

lege înaintea corpurilor legiuitoare, pentru a se da legatele în administrațiunea Academiei, care se facă premii pentru cărți didactice și alte publicațiuni. În ori-ce casă, aducerea acestor sume în visteria Academiei ar fi mai corespunzătoare cu dorința celor care au făcut legatele și ar fi totu odată și o ușurare pentru Academia. De altminterlea ministerul ar pute face să se trecă în bugetul o sumă de 7—9 mil lei pe anul acesta; făcându totu o dată ca legatele susmenționate să se concedă Academiei pentru scopuri de cultură.

D-lu *P. S. Aurelianu*. Eu nu cred, că poțe cine-va să schimbe destinațiunea legatelor, ce s'au făcutu pentru universitate, și totu asemenea nici camera și nici guvernul nu poțe să schimbe destinațiunea unui fondu. Eu gândiamu alt-ceva: să se pună pe chârțiă, ce avem să publicăm și prin ministeru să înaintăm acesta la cameră. că-ct nime nu va pute să ne refuze 15—20 mil de franci, iar' legatele făcute universității, acele nu pot fi întrebuințate pentru Academia.

D-lu *Baritiu*. Eu cred, că discuțiunea se va scurta deca On. Academia va bine-voi a da cuvântul d-lui secretar alu secțiunii istorice, ca să citescă procesul verbalu, din care se va vedea mai lămurit, ce trebuințe are secțiunea istorică.

D-lu Maniu dă lectură procesului verbalu alu secțiunii istorice din 1 Martie 1882. (Anexa G).

D-lu *Babesiu*. Cestiunea ridicată în secțiunea istorică a urmatu din lipsa de mijloce pentru a satisface unor cerințe urgente, fiindu-că pe fiăcare zi se descoperu noue documente istorice, și este păcatu, că acele se péră și să se facă neacesibile publiculu. În secțiunea istorică s'a accentuat, că statul român face, ce e dreptu, mari sacrificii pentru dezvoltarea puterii militare și administrative, dar' acesta nu este de ajuns: este neapărată trebuință, ca progresul științelor să mergă mână în mână cu dezvoltarea politică a țerei. Academia din Agramu dispune de mijloce de 4 ori mai mari ca ale noastre, de și Croația nu are mai multu de 3 milioane locuitori. Până acum amu fostu în stare de formațiune, iar' astăzi suntem în stare de a lucra, și aceste considerațiuni au făcutu ca secțiunea istorică se vină în plenu cu acastă cestiune.

D-lu *Hițu*. La cele obiectate de d-lu *Aurlianu*, cu privire la legatele universităților, am se observă că Academia nu cere ceva ilegalu. Legatele și donațiunile acele sunt lăsate universităților din Bucuresci, ca din venitulul loră să facă a progresa sciința saū cartea în Romania. Când esistă acum ast-felū de legate, ore nu se pôte delega Academia ca să le administreze, ca să contribue ast-felū la cultura națională? Eū credū, că ar trebui să se ia mēsuri mai eficace din partea Academiei. pentru ca să se simță că trăesce. Academia în starea în care se află astăzi, este ca o ființă tolerată și eū credū că o subvențiune s'ar putē face.

D-lu *Stefănescu*. În ce privesce legatele universităților, eū sciū numai de unū legatū alū lui Hillel, care are clause precise, iar de alte legate nu-mi aducū aminte. Alătū însă sciū, că facultatea de science cere pe totū anulū ajutore dela ministerū, și daca ar esiste astū-felū de legate, de sigurū că ministerulū nu ar întârđia să imbunătătescă starea facultății de sciințe, dar' acesta nu se întâmplă și de aceea eū credū, că nu esistă astū-felū de legate.

D-lu *Chitu*. Eū ca ministru alū instrucțiunii publice am acceptatū două legate de această natură și potū asigura pe D-lu *Stefănescu*, că mai esistă și altele.

D-lu Președinte *D. A. Sturdza*. Noi începemū a trăi acum o viață propriă, cu multū mai cunoscută ca mai înainte, și una din necesitățile propășirei țerei noastre este de a înainta în toate ramurile sciințelorū. Nu rămâne însă îndoielă ca istoria noastră propriă priméză, pentru momentū, orī ce alte ramure. O națiune trebuie mai întâlū a-și cunosce viața ei propriă, trebuie a se cunosce pe sineși, pentru a vedē pozițiunea în care se află și calea pe care trebuie să apuce, pentru a căpēta puterile necesare. Noi nu amū făcutū nimicū în această privire, precum nu am făcutū nimicū nici în cele lalte ramuri de science. Nu putemū face nimicū, fiindū că materialulū ne lipsesce. Mai întâlū țera nu are o bibliotecă și cum voiți ca bărbatul nostru de science se propășescă. se înainteze și se scrie, când le lipsescū mijlocele de desvoltare cele mai necesari? Nu avemū unū cabinetū de fisică, de chimia, de fisio'ogiă, colecțiuni zoologice

și mineralogice. Chiar și micile colecțiuni, ce le avem, nu sunt espuse și clasate, astú-felú ca sê putemú lucra și profita de dênsele; ele sunt ticsite, unele peste altele, ast-felú în câtú nu se potú întrebuința. Chiar nici nu avemú unde sã le punemú, lãsându a díce cã dílnicú sunt espuse a fi prada focului. În acéstã privire lucrurile stau însã și mai rêu. Nu ar suferi óre guvernulú și cu dênsulú țera perderi de mai multe milióne, perderi ireparabile și neînlocuibile, când arú arde colecțiunile, cari esistã. Nu uitați cã în Muzeú, în biblioteca Academiei și în Archiva statului stau adunate monumente de o importanță capitalã, cu atâtú mai prețioase cu câtú puține monumente au ramasú națiunii în urma vijelielorú, cari, seculi întregi, au trecutú peste ea. Prudentú este de a perde câteva milióne în valóre, pentru cã nu amú voi sã cheltuimú pe anú 100,000 lei, pentru a pãstra tóte aceste și a le utiliza? Așa darã, prima cerință pentru ca sã ne dezvoltãmú, este, cã trebuie sã zidimú o clãdire unde sã putemú depune în siguranță colecțiunile nóstre și unde sã le putemú aședa astú-felú, ca ele sã fiã utilizate. Sã ne mãrginimú apoi numai aici? Biblioteca nóstrã trebuie complectatã și înavuțitã pe fiãcare anú. Cu 2—3 mil lei pe anú ea nu se póte nici măcar alimenta. Apoi dacã vremú o istoriã naționalã, istoria nu se scrie pe nãscocirile din capulú unuia și alú altuia, ci pe documente. D-vóstrã sciți câtã luptã amú avutú chiarú pentru publicarea documentelorú lui Hurmuzachi, dãruite statului românú cu condițiune de a le da la luminã. Astú-felú de lucruri nu trebuie ânsã sã se întâmple, cãci chiar documentele Hurmuzachi nu suntú suficiente pentru a scrie o istoriã. E de nevoiã a cunósce și a cerceta totú, pentru a scrie istoria nóstrã naționalã, și fãrã publicãri nu putemú face nimicú. Spre acestú sfãrșitú ne trebuie însã bãrbați, cari sã capete o educațiune, specialã, trebuie bãrbați, cari sã se dedee de tineri studielorú. Ori-ce s'ar díce, atãta este certú, cã daca statulú nu va aședa basa materialã, pe care sã se ridice și desvolte sciința, este imposibilú ca țera sã progreseze. În secțiunea istoricã avemú mai multe lucrãri gata cum suntú monumentele epigrafice a le museului, numismatica românã, psaltirea în versuri a lui Dositeiu, și manuscrisele stau în-

chise și nu se pot publică, fiindcă ne lipsesc fondurile necesari. Până acum am lucrat așa dîcîndu acoperit, cam pentru plăcere noastră, acum trebuie să lucrăm descoperit și de datoriă pentru viitorul țerei. Totu ce am putut arăta până acum străinătății este publicațiunea documentelor lui Hurmuzachi, dar' și opera aceasta nu este a noastră ci a familiei Hurmuzachi, și sumele ce le cheltuesce statul pentru publicarea documentelor acestora nu atingă nici pe departe valoarea lor. Tote cercetările noastre de până acum au fost numai sporadice. Așa d. e. s'a dus P. S. S. Părintele *Melchisedec* la Cernăuți și a dat peste evangelia de la Homor. Am adus aici acestu monumentu minunat. Dar' ce facem cu el? Măne-poimăne vomu trebui să trimitemu acestu tetravangelu înapoi, fără ca istoria noastră să tragă vre unu folosu din această importantă descoperire. S'a vorbitu de 3—10 mil lei, cari să ne dea statul pentru a face unele publicațiuni. Dar', o sumă ca această este cu totul insuficientă. Ceea ce ne trebuie este mai mult: Localu mai întătu, fondu pentru bibliotecă alu doilea, mijloce de investigațiuni și de cercetări, alu trellea, în fine putința de a publica toate producțiunile științifice. Trebuie se ajungem în o stare de a nu ne speria când d-lu *Aurelian* va aduce o lucrare științifică, fiindu că e prea voluminosă și nu avem cu ce să o lipărim. Lucrurile nu mai pot merge astu felu. Ne avîndu posibilitatea să publicăm ce am lucrat, nu lucrăm și ne deprindem a nu lucra. Lucrul stă astu-felu. Statul ar trebui să cedeze Academiei câte-va moșii de unu venit anualu de 100,000 lei pentru a îndeplini toate nevoile semnalate. Este o datoriă a insiste pe lângă guvern și a-i arăta importanța și gravitatea situațiunii. Fără știință nici o țără nu pote prospera, fără știință vomu perde ce am câștigat cu atăta muncă.

D-lu *Chitu*. În ce privesce clădirea unui edificiu pentru Academia d-lu Președinte scie bine, că în anul trecut ne am fost ocupat aici cu unu proiectu de lege, ca statul să doteze Academia cu una sau două moșii, dar' sesiunea corpurilor legiuitoare s'a închis cu rîndu după aceea și proiectul nu a putut să vină în desbateri. În anul acesta, vîdîndu că s'a înființat o societate de con-

strucțiunii, care s'a oferitŭ a face diferite clădiri pentru statŭ și județe, cu plătire în anuități, eŭ dimpreună cu mai mulți deputați, amŭ propusŭ unŭ proiectŭ de lege pentru a se construi în capitală : 1) unŭ palatŭ regalŭ ; 2) unŭ palatŭ pentru cameră și senatŭ ; 3) unŭ edificiu pentru Academia și arhivele statului, pentru bibliotecă și pinacotecă, 4° pentru liceele St. Sava și Matelŭ Basarabŭ, asemenea pentru 5 școli-modele de băieți și de fete. Proiectulŭ acesta a trecutŭ prin mai multe secțiuni și sperămŭ, că în sesiunea extraordinară, ce va urma pŭte în luna lui Maiŭ, proiectulŭ va veni în discuțiunea camerei, iar' în ce privesce subvențiunea anuală de 100.000 lei, eŭ încă sunt de părere, că statulŭ să ne deă acestŭ ajutorŭ.

D-lŭ Președinte *D. A. Sturdza*. Cu măsurile indicate stabilimentele de cultură vorŭ rămâne cele din urmă. Statulŭ a luatŭ averile mŭnăstirești, când avea elŭ nevoi mari. Bine a făcutŭ, că le a luatŭ. Dar' nu trebuie uitatŭ, că averile mŭnăstirești erau destinate pentru cultura națională. Acum că statulŭ se'afliă mai la largulŭ sŭ, e dreptŭ ca să se de o mică parte din aceste venituri iarăși culturei. Academia este celŭ de întâiŭ institutŭ de cultură națională, și ea merită de a fi pusă în pozițiune de a produce ceea ce trebuie să producă. Dacă ar lăngeți când va fi pusă în stare de a prospera, atunci lumea noastră va puté cârți, până atunci însă nu. Cuncscŭ situațiunea tesaurului publicŭ fŭrte bine și sciŭ că statulŭ pŭte dota Academia cu venitulŭ indicatŭ, fără de a sdruncina întru nimicŭ ecilibrulŭ budgetarŭ, pe care nimeni din noi nu pŭte dori a-lŭ vedé pusŭ în cestiune.

Timpulŭ fiindŭ înaintatŭ, continuarea discuțiunii se amână pe altă ședință.

ANEXA G.

SECȚIUNEA ISTORICĂ

ȘEDINȚA DIN 1 MARTIU 1882.

Sub președința D-lui *G. Bariliu*.Secretarū : D-lū *V. Maniū*.

Membril presentil : Domnil *Babesiu Vicentiū*; *Bariliū George*; *Ionescu Nicolae*; *Maniu Vasile*; *Melchisedecū P. S. S. Episcopū*; *Papadopolū-Calimachū Alexandru*; *Sturdza Dimitrie A.*; *Urechii Vasile A.*

D-lū *Președinte* comunică secțiunii raportulū D-lui *I. Bianu* despre inscripțiunile copiate de pe muril din afară ai bisericii episcopale de la Argeșū, de pe mormintele din interiorulū bisericei și de pe muril interiori, însoțitū fiindū acelū raportū, atâtū de unū inventariū, câtū și de copiele esecutate după acele inscripțiuni, de D-sa, și de obiectele adunate și depuse la Academia.

D-lū *V. A. Urechii*, după ce semnaléză valōrea istorică a colecțiunilorū de asemenea documente, pe caril le posedē Academia, se întrébă daca a sositū momentulū, pentru publicarea lorū; crede, că ar trebui să se faca unū începutū ori câtū de modestū prin scōtērea la lumina di-lei a câtorū-va esemplare din acele colecțiuni. Cestiunea, di-ce D-lū *V. A. Urechii*, este legată cu bunulū nume alū Academiei; șcie D. U. că mijlōcele bănesci ale Academiei sunt fōrte māriginite, că secțiunea este în imposibilitate absolută a le esecuta acele publicațiuni cu sumele ce i s'au alocatū, de aceea este de părere a se pune în desbaterea plenulū inportanta cestiune.

D-lū *Sturdza* recunōsce, că existența Academiei este strinsū legată de cestiunea productivității, observă, că spre a produce trebuie a se lucra; la noi di-ce D-lū *Sturdza*, unde începemū a trăi, studiile istorice sunt cele mai importante; singurulū monumentū, care este sigurū, consistă în documentele ce le avemū, dar' spre a le putē utiliza în folosulū publiculū, ar trebui să procedemū după esemplulū altorū Academil, să inițiamū pe tineril noștril în lucrările de inves-

tigațiunii științifice pentru a se asigura în contra orîi cărei stagnațiunii, de asemenea se recere concursul unor artiști spre a se pute reproduce cu siguranță esemplarele importante din colecțiunea de monete și inscripțiuni, cari stau adunate la Academia fără folos pentru public. Tote aceste lucrări nu se pot face fără mijloce pecuniare. Conchișându, D-lu *Sturdza* și exprimă a sa părere, că guvernul, ar trebui să înlesnescă Academiei a-și îndeplini misiunea într'unu modu folositoru culturii naționale, bine știind, că Academia nu dispune de fonduri și este împedecată în avântul, în îndeplinirea misiunii sale. Ar fi deci de dorit, ca guvernul (țerei) să destineze unu fondu pentru edificiul pe séma Academiei și altul pentru investigațiunii arheologice. Privitoru la publicarea raportului în cestiune D-lu *Sturdza* este de părere, că nu se pôte face acelu raportu fără o espunere minuțioasă asupra inscripțiunilor adunate.

D-lu *V. A. Urechii* crede, că ar fi bine să se pună cestiunea relativă la fondurile necesari, în desbaterea plenului, pentru ca plenul, la rindul său, să se pună în înțelegere cu capul cabinetului spre a-l pune în vedere strămtorarea Academiei, arătându-i absoluta imposibilitate de a-și realisa dorința și a-și îndeplini înalta chiamare în interesul științei, în lipsa de fonduri.

D-lu *Sturdza* se unesce cu părerea D-lui *V. A. Urechii* și crede, că este de datoria Academiei a face demersuri pe lângă guvernul spre a obține mijlocele necesari.

D-lu *Babesiu* constată neputința Academiei de a propăși și a-și desvolta tótă activitatea sa; dice, că de multu cugetă mereu la starea culturii noastre; recunósce, că se facu mari sacrificii pentru desvoltarea națională, dar' însă vede cu multă părere de rău, că bazele învățământului superioru și secundarū sunt greșite, erórea cea mare este că tótă preocupățiunea se opresce la interese de momentu. Nu scie până la ce punctu Academia ar fi chiamată să-și spună cuvântul ei în acéstă vitala cestiune de cultură națională spre a-l aréta greșita direcțiune; înțelege suprema necesitate de a se face de urgență îndreptare, în totu casul se unesce cu propunerea domnilorū proopinenți de a se supune plenul întréga cestiune.

P. S. S. Episcopul *Melchisedec* resumându toate propunerile și desvoltările preurmte, face ună călduroșu apelu la înaltele sentimente ale D-lui *Sturiza*, suplicându-lu a li interpretulu sentimenteloru de care este animată secțiunea și a se însărcina să susțină atâtu în plenū câtu și la guvernū, legitimele cerinți espuse în acéstă ocașiune. Prea Sânția Sa este de părere, că ar fi bine să se supună situațiunea la cunoscința și judecata țerei, care urmază a se interesa de literatura și propășirea națională; se resumă prin a ruga pe D-lu *Sturiza*, să espună cu căldura-l obicnuită, în sinul plenulu, acéstă cestiune de cea mai mare importanță pentru cultura poporulu român.

Secțiunea, împărtașindu vederile D-lorū *Sturiza*, *V. A. Urechii* și *Babesiu* și asociându-se la propunerea P. S. S. Ep. *Melchisedec*, rōgă pe D-lu *Sturiza* să primescă însărcinarea de a espune în sinul plenulu, în numele secțiunii, atâtu situațiunea câtu și desideriuul esprimatū de secțiune.

· ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 8 MARTIU 1882

Sub președința D-lui *Titu Maiorescu*.

Secretarū generalū : D-lu *V. A. Urechii*.

D-lu *Președinte Maiorescu* amintesce Academiei, că la ordinea zilei este continuarea discuțiunii asupra publicațiunilor istorice ale Academiei.

D-lu *Chițu*. În ședința precedentă s'a amănatū discuțiunea asupra publicațiunilor istorice pentru altă ședință. eu rogū pe Academia să urmămū aslădi cu discuțiunea, fiindū că vomū alla pōte unū altū modū mai potrivit ca să satisfacemū necesitățile Academiei, și să luămū o rezoluțiune mai eficace.

D-lu *Alexandri* susține părerea exprimată de D-sa în ședința pre-

cedentă, că pentru anul acesta să ne mărginim la mijlocele actuale ale Academiei.

D-lu *Babesiu* arătă, că fără mijloce nu putem lucra cum am voi, iară cu mijloce minime nu putem face lucruri mari. D-lu *Din. Sturdza* ne a expus în ședința precedentă păreri D-sale și nu cred că a fost unu care să nu se fiă convinsu, că numai pe calea arătă de D-sa putem să propășim.

D-lu *Husdeu*, Pentru ca să putem lucra ne trebuie mijloce și a-nume mijloce pentru publicațiuni și mijloce pentru excursiuni științifice. Noi am lucratu pînă astă-zi în sfera noastră cum au lucratu și alții în sfera lor și trebuie să ne bucurăm că noi nu facem șgomolu multu cum facu alții: acésta arătă serioșitatea lucrărilor și a intențiunilor noastre.

D-lu *Chițu* presentă următorea propunere : Să se invite ministrul instrucțiunii publice a propune prin budgetul ministeriului sēu unu adaosu de 30.000 lei pentru publicațiuni și achizițiuni academice.

D-lu *Baritiu*, președintele secțiunii istorice, declară că în urma unei consultări cu membrii acelei secțiunii, dēnsul retrage propunerea făcută în ședința precedentă, care, dīce D-sa, a făcut-o mai alesu din causă «că avem în secțiunea istorică mai multe lucrări de publicat și afară de aceea mai știu că suntem dator cu o sumă de peste 7000 lei pentru publicațiunile din trecut, iară de altă parte starea budgetului din anul curențu nu ne permite a face o publicațiune mai insemnată, dacă nu vom avē și alte venituri la dispozițiune».

D-lu *Chițu* este de părere că Secțiunea istorică nu mai pōte retrage propunerea care a fornatu obiectul discuțiunilor în douē ședințe consecutive. În ori-ce casu, dīce D-sa, noi nu putem lăsa să cadă acésta cestiune și trebuie să ne îngrijim de mijlocele anuale ale Academiei.

Se pune la votu propunerea D-lui *Chițu* și se primesce cu majoritate.

D-lu *Președinte. Maiorescu* atrage atențiunea Academiei, că între lucrările sesiunii actuale este și alegerea unu membru în locul devenit vacantu prin mōrtea academicului P. Vasiciu.

D-lu *Stefănescu* declară că secțiunea științifică va prezenta mână Academiei propunerea sa în această privință. D-lu *Stefănescu* cere a se lua în desbatere punctul 16 din Programă : Interpretarea articolului 35 din Regulamentul Academiei, în privința cesiunii dacă ședințele ordinare de peste anu potu să decidă despre publicarea memoriilor în Anale, sau că acestu dreptu este rezervatū numai Academiei în sesiunea generală.

D-lu *Chițu* este de părere, că tipărirea memoriilor în Analele Academiei să română, ca și pină acum, de competența sesiunii generale, fiindu că atunci membrii suntū adunați în numărū mai mare și potū decide cari publicațiuni sunt mai necesari și mai oportune. D-sa crede însă, că arū fi mai bine, că în locū de a se publica Analele în două tomuri mari, cum s'a practicatū pină acum, să se publice lucrările membrilor în broșuri separate și în modulū acesta arū putē apare mai curēndū și arū fi totū-de-odatā și mai accesibile publiculū.

D-lu *Quintescu* arētā că încă în sesiunea generală a anului trecutū s'a decisū a se publica în broșuri separate raportulū comisiunii asupra cărților intrate la concursū, astū-felū, dice D-sa, s'a creatū unū precedentū și este forte naturală propunerea, ca să interpretămū sau complectămū art. 35 din Regulamentū în sensulū acesta ; fiindū că nu este practicū ca să așteptămū unū anū pină se imprimēzā unū tomū întregū din Anale.

D-lu *Bacaloglo* crede, că aici este vorba mai multū de modificarea de câtū de interpretarea articolului 35. D-sa arētā inconvenientulū la care dā nascere acestū articolū, cândū o lucrare citită în ședințele ordinare ale Academiei trebuie să zacā în cartōnele Academiei unū anū întregū, pină la intrunirea sesiunii generale, și apoi dacā în sesiunea generală se decide tipărirea, trebuie să mai așteptămū încă unū anū pină se publicā. Din acēstā causā arū fi bine a se decide că ședințele ordinare încă potū să hotărăscā în privința publicării lucrărilor tipărite peste anū.

D-lu *Aurelianū* ie presedința în loculū d-lui Maiorescu.

D-lu *Maiorescu* susține că lucrările membrilor citite în ședințele

Academiei trebuie publicate fără nici o decisiune și nu este necesitate nici de aprobarea sesiunii generale și nici a ședințelor ordinare. D-sa prezintă următoarea propunere :

«Ori ce lucrare a unui membru titular al Academiei, cetită fiă în secțiune fiă în adunare generală, fiă în vre-o ședință de peste an, se tipărește de Academiă în Analele ei, și în același timp într'un număr ore-care de exemplare și în edițiune separată, dacă se va decide de Academiă, în ședințele în care s'a cetitū.

Pentru tipărirea lucrărilor membrilor corespondenți sau unor persoane străine de Academiă, se cere autorizarea Academiei în sesiune generală.

Publicarea Analelor se face în fascicule».

D-lu *Babesiu* arătă, că și D-sa a lucrat la stilisarea Regulamentului și cauza pentru care s'a pus în regulamentul că nura se-sunea generală este competentă a decide în privința publicațiilor, este că numai sesiunea generală pōte să voteze fondurile necesari pentru tipărire, și așa totă pedeca este numai financiară.

D-lu *N. Ionescu* este de părere, că articolul 35 din Regulament nu se pōte modifica fără de a schimba și art. 28 din Regulament și 10 din Statute, fiind că votarea bugetului se pōte face numai de sesiunea generală. D-sa crede însă, că Academiă în sesiunea generală arū putea să afecteze o sumă de 35 mil pentru tipărirea lucrărilor cetite în ședințele ordinari, și apoi, după esperiențele ce vomū face, vomū vedē dacă suma acēsta va ajunge ori nu. «De aceea ași ruga pe Academiă, dīce D-sa, să nu ne atingemū de statutū, ci să avisămū la unū fondū, fiă câtū de micū, spre a satisface acēstā necesitate. Voiū aduce unū esemplu, dīce D-sa : «P. S. S. Părintele Melchisedecū și eu amū făcutū Academiei în anul trecutū nisce comunicări istorice, dar fiindū că nu avemū fonduri, comunicările nōstre zacū și astā-đi in-mormēntate la secțiunea istorică».

D-lu *Chitu* crede că este bine ca să rămână în competența sesiunii generale de a decide, dacă tipărirea memoriilor prezentate de membri este necesară și oportună, cum se exprimă articolul 28 din Regulamentū.

D-lu *Aurelianu* susține, că memoriile sau lucrările scurte, cari nu cuprindū volumul întregi, să se pôta tipări în urma unui actū alū ședințelorū ordinare. Iarū în ce privesce publicarea operelorū sau a lucrărilorū mai voluminoase, decisiunea să rămână în competența sesiunii generale. D-sa nu pricepe cum lucrări interesante să stea unu și două ani în Archiva Academiei, pină să trecă prin formalitățile de publicare. Să luăm unu casū concretū, ȳice D-sa : dacā în Franția ar descoperi cineva unū remediū eficace în contra filoxerei și iarū face cunoscutū Academiei într'o ședință de peste anū, arū trebui ore ca Academia franceză să aștepte unū anū întregū pină să pôta da publicității acestā descoperire? Din acestā causā eū, ȳice D-sa, credū că arū fi mai bine, ca memorii de 20—30 pagini să se pôta tipări îndată ce s'au cilitū în vre-o ședință a Academiei.

Discuțiunea se amână pe altā ședință.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 9 MARTIE 1882.

Sub președinția D-lui *Dimitrie Sturdza*.

Secretarū generalū : *V. A. Urechiiă*.

La ordinea zilei fiindū a treia votare a propunerii de schimbare a epocii sesiunii generale, D-lu *Sion* nu crede utilā o nouă desbatere prealabilā a propunerii, căci arū fi pierdere de timpū.

D-lu *Ionescu* combate propunerea ca neîntemeiatā pe argumente solide. «Altā-datā ne adunamū în Augustū ; s'a modificatū lucrulū pentru-cā membrii cari suntū și profesori au doritū a-și păstra lunele de vacanță. Acum pentru o nouă modifițațiune a epocii de întrunire se invocā calitățile membrilorū, cari suntū deputați ori senatori». D-lu *Ionescu* aflā luna Martiū cea mai favorabilā chiar pentru acești membri. Motivulū adevăratū este, că membrii cari suntū și profesori în Bucuresci, nu vorū să-și sacrifice matinata lorū ; darū D-lorū să

țină sēmă și de desavantajele membrilor, cari sunt și profesori în alte părți de cât în Bucuresci. D-lu Ionescu respinge deci propunerea ne găsind'o întemeată.

D-lu *Stefănescu* întâmpină D-lui Ionescu : nu că nu putem, noi profesorii din Bucuresci, să venim în orele de dimineță, ci pentru că avem în vedere interesul Academiei, cerem schimbarea sesiunii : voim un timp în care adunările noastre să fiă posibile, complete și complete pînă la finele ședinței, iar nu ca acuma. Noi profesorii putem veni și la ora 1, dar deputații și senatorii nu pot veni.

Se cere includerea discuției.

Se pune la vot propunerea pentru a treia oră și este respinsă cu 11 voturi pentru și 11 contra.

ȘEDINȚA ORDINARĂ DIN 10 MARTIU 1882

Sub președinția d-lui *Titu Maiorescu*.

Secretar general : *V. A. Urechiu*.

D-lu *Dr. Brantza* vorbindu despre D-lu Florian Porciu, propus de secțiunea științifică la scaunul rămas vacant prin mórtea D-lui Vasici, dice :

«D-lu *Florian Porciu*, botanist român din Transilvania, foarte cunoscut și apreciat mai cu sēmă printre botaniștii austro-maghiari, este unul dintre explorații de frunte ai Florei Transilvaniei.

Vechiu companion de erborisațiune și colaborator al învățatului botanist Cardinalul Ludowig Haynald, Archiepiscopul Kalocea, pe atunci Episcop al Transilvaniei, Fl. Porciu și consacră, încă de la 1854, totă activitatea sa științifică în scrutarea și studiarea florei părții nord-ostice a Transilvaniei, și în special al fostului district Năsăud, înavuțind, de atunci și pînă astăzi multe erbarii din Europa, cu prețioasele sețe recolte din acelu district. El

este unul dintr'acei cari a răsturnat, și va răsturna încă brasdă nouă pe câmpul științei.

Dintre publicațiunile botanice ale lui Fl. Porciu, cea mai de căpeteniă, care a și îndemnat pe secțiunea științifică să vi-lu propună spre a fi ales, este: *Enumeratio plantarum phanerogamicarum Districtus quondam Naszöldiensis*, apărută în anul 1868, lucrare originală și foarte meritoriă, pe care autorul a început astăzi să o publice în edițiune românească, înavuțind-o, pe lângă multe adausuri, de noue date științifice, și cu nomenclatura botanică românească.

Acestu opusculu, măcaru că nu este voluminosu, arătă că autorul este unu botanistu-floristu consumat; că elu posedă într'unu modu amănunțitu, nu numai literatura botanică a întregel flori a Transilvaniei, ci și pe aceea a tuturor țerilor vecine cu acesta; în fine elu va ilustra știința și în viitoru cu alte lucrări nu mai puțin importante.

După părerea secțiunei științifice, chiămarea botanistului Florian Porcius, în sinulu Academiei române, aru fi cea mai dreptă și mai bine-meritată recompensă morală, ce s'arū pute face unu învățatu român, care de și nefavorizat de beneficiul averei, și-a consacrat mai bine de jumătate din viața sea cercetărilor desinteresate ale științei.

Ea socotesce de asemenea, că d-lu Fl. Porcius, pe care nu amă onorea de a 'lu cunósce personalu, aru fi și celu mai demnu succesoru, ce s'arū putea da multu regretatulu nostru colegu de eternă memoriă, Dr. Paul Vasici.

D-lu *Baritiu* dă unele informațiuni despre *Flora* publicată în românesce, de D-lu Florian Porcius, de către societatea de cultură din Transilvania, care a și premiatu această lucrare cu 50 #.

D-lu *Președinte* pune la votu, conformu art. 24 din regulamentu, admiterea între membrii Academiei a d-lui Florian Porcius.

Votați 25 membri

Pentru 21 •

Contra 4 •

Abținuți 1 •

D-lu *președinte* proclamă de membru Academiei, la secțiunea de științe, pe d-lu Florian Porcius. (aplause).

D-lu *Președinte Maiorescu* dă cetire procesul verbal al secțiunii literare (Anexa H).

Se citește procesul verbal al secțiunii științifice (Anexa I).

Se aprobă concluziunile secțiunii.

ANEXA H

SECȚIUNEA LITERARĂ

ȘEDINȚA DIN 9 MARTIU 1882.

Sub președința D-lui *V. Alecsandri*.

Pro-Secretarū : *Quintescu*.

Membrii prezenți : Domnii *Alecsandri V.*, *Maiorescu T.*, *Romanu*, *Caragiani I.*, *Iac. Negruzzi*, *G. Sion* și *Quintescu*.

Secțiunea decide a face plenulul Academiei următoarele propuneri în privința pachetelor și scrierilor repostatului Săulescu :

Din 13 pachete, sub titlul de *Glosare*, D-lu *Romanu* se însărcinează cu examinarea numerilor 1, 2, 3, 4, 6, 8 și 9; iarū numele 5, 7, 10, 11, 12 și 13 să se trimită comisiunii lexicografice.

Numărul 14, sub titlul de *Descrieri istorice universale*, să se comunice Secțiunii istorice, împreună cu «Restaurarea școlilor în Moldova» și «Biografia lui Asachi», însemnată cu numărul 15.

«*Oficiile și boeriile curței Constantinopolitane*», sub numărul 17, asemenea vorū fi cercetate de Comisiunea istorică.

«*Unu răspunsu D-lui H.*» și «*unu discursu*», sub numerele 18 și 19, se vorū da D-lui *Negruzzi*.

Poesiile, sub numărul 20, se daū în examinarea D-lui *Sion G.*, iar' numărul 21, totu de poesiă, D-lui *Maiorescu*.

Câte-va foi imprimate și manuscrise se dau D-lui *Caragiani*, pentru a face o dare de sêmă.

Glosariul limbii Române s'a decisu a se trimite Comisiunii lexicografice.

ANEXA I.

SECȚIUNEA ȘTIINȚIFICĂ

ȘEDINȚA DIN 10 MARTIU 1882.

Președinte : D-lu *P. S. Aurelianu*.

Secretaru : D-lu *Gr. Ștefănescu*.

Secțiunea științifică, în ședința sa de la 4 Martiu, luându în cercetare lucrările ce i s'a trimisu de către Academiă, a luat următoarele otăriri, pe care le supune aprobării D-vostă :

1° Cestiunea cărmei balonului a fostu înlăturată, ca provenind de la unu anonimū, și lucrarea însăși neprezentându nici unu interesu științificu.

2° În privința cărței «Sorgintea industrială cu 300 rețete», Secțiunea crede, că nu i se pôte da nici unu ajutoru, cu atât mai multu că Academia nu are fonduri pentru asemenea ajutore.

3° Lucrările D-lui *Hepites* : una în privința Bolidului din sêra de 25 Augustu st. n. din anul trecutū, și alta «Asupra temperaturii dîleloru ce au precedatū și urmatū acestu fenomenū», secțiunea opină a se publica în Anale.

BOLIDULŢ DIN SĒRA DE 25 AUGUSTŢ st. n. 1881 VĒDUTŢ LA BRĀILA.

În sĒra de 25 AugustŢ st. n. la 8 ore 23 minute s'a vĒdutŢ la BrĀila unŢ bolidŢ fŢrte strĀlucitorŢ.

Trajectoria parcursĀ în direcŢiunea NordŢ-EstŢ avea o lungime cam de 25 grade; ea începea de sub constelaŢiunea Ursa Mare spre a se perde în constelaŢiunea Dragonului. Mişcarea bolidului era fŢrte încĒtĀ; trajectoria a fostŢ descrisĀ într'unŢ timpŢ ce-lŢ estimezŢ pĪnĀ la 2 secunde.

Lumina albĀ argintĀ a bolidului se distingea într'unŢ modŢ fŢrte simŢitorŢ dintre stelele pe dinaintea cĀrora trecea. MĀrimea sa aparentĀ întrecea de douĒ ori mĀrimea lui Joe. Intensitatea luminii a trebuitŢ sĀ fiĀ cu atĀtŢ mai puternicĀ cu cĀtŢ nici nu se 'noptase bine : stelele d'abia începuserĀ a se ivi. CerulŢ era fŢrte seninŢ.

Urma lĀsatĀ de bolidŢ avea asemenea o luminĀ albĀ argintĀ fŢrte strĀlucitoare şi care a dispĀrutŢ pe nesimŢite.

N'amŢ pututŢ observa nici unŢ felŢ de coloraŢiune, nici în bolidŢ, nici în trajectoria sea.

Stefan Hepites.

TEMPERATURA ŢILEI DE 25 AUGUST st. n. 1881. LA BRĀILA

I

D'abia suntŢ cĀte-va Ţile de la acĒstĀ epocĀ(1) şi fiĀ-care are presentŢ în memoriĀ temperatura însemnatĀ din tŢte punctele de vedere a acestel Ţile.

VoiŢ pune aci faŢĀ 'n faŢĀ temperaturele observate la BrĀila, atĀtŢ în Ţioa de 25 AugustŢ precum şi 'n cele alte douĒ Ţile precedente

(1) AcĒstĀ notĀ a fostŢ redactatĀ la 9/18 Septembrie 1881.

și următoare. Void mai adaoga încă o colônă, care ne va arăta temperatura aerului cu 6 zile mai târziu, adică la 31 August :

ORELE	LUNA AUGUSTU			
	Temperatura în grade centigrade			
	în 24	în 25	în 26	în 31
6a.	21 ^o 7	25 ^o 0	20 ^o 7	10 ^o 0
7	22.5	24 0	21.3	12.5
8	23.1	25.8	21.7	14.7
9	24.5	28.1	22.9	15.6
10	26.1	29.2	24.5	18.1
11	27.7	30.7	26.1	19.5
prânză	28.7	32.2	27.1	20.5
1 p.	30.3	32.4	28.6	20.8
2	31.7	33.3	29.1	21.2
3	32.2	34.7	29.7	21.5
4	33.3	38.2	29.2	21.3
5	31.7	36.9	29.0	21.1
6	30.9	34.5	27.7	20.1
7	28.9	30.4	25.8	18.5
8	27.8	28.8	25.3	17.1
9	25.8	26.5	24.3	16.3
10	26.0	25.5	23.3	14.5
11		24.5		
12		24.1		
Maximă	32.8	39.1	30.1	21.8
Minimă	20.8	22.1	19.1	9.2
Media	26 ^o 8	30 ^o 6	24 ^o 6	15 ^o 5
		3.8	6.0	
Diferința				15 ^o 1

Pentru determinarea temperaturii aerului din ziua de 25 Augustu amû luatû nisce mësuri cu totul excepționale :

Citirea se făcea de doi observatori : unul observa, în localul stațiunii meteorologice, psicrometrul arangiatû și instalatû după modelul Institutului meteorologicû din Viena, iarû eu observamû termometrul-prastiă (fronde) în grădina Sântului Mihailû, ce se găsește în mijlocul orașului și în care grădină, din cauza numărului strade largi și drepte ce dau într'însa, circulațiunea aerului se face cu forțe mare înlesnire, așa în câtû considerû cifrele înscrise în colôna zilei de 25, ca reprezentândû adevărata temperatură a aerului.

Comparândû cifrele din colônele zilelorû 24 și 25, vedemû că de

la 6 ore diminueța, când se face prima observațiune, temperatura de la 25 întrece cu $1^{\circ},3$ pe cea din aceeași oră a zilei precedente. Această diferență crește din oră în oră : la 9 ore ea este de $3^{\circ},6$ iar la 3 după amiază diferența nu este de câtă de $2^{\circ},5$.

De și pînă în acestă momentă temperatura zilei de 25 a fostă neconținută superiără celei precedente și diferențele mergeau pînă la 4 grade, de acum înainte însă, într'ună timpă de două ore aprăpe, temperatura devine escesivă; și, spre a ne face o idee mai justă de creșterea răpede a căldurei, voiă arăta care suntă temperaturele ce amă observatū în acele momente, la intervalū de jumătate oră :

Orele : 3 $3\frac{1}{2}$ 4 $4\frac{1}{2}$ 5 $5\frac{1}{2}$ 6 $6\frac{1}{2}$ 7
 Temperaturi : $34^{\circ},7$; $37,5$; $38^{\circ},2$; $37^{\circ},5$; $36^{\circ},9$; $35^{\circ},7$; $34^{\circ},5$; $32^{\circ},4$; $30^{\circ},4$.

Aceste cifre ne arătă că, în jumătatea de oră de la $3\frac{1}{2}$, termometrulă a crescutū cu $2^{\circ},8$, iar de la $3\frac{1}{2}$ la 4, temperatura de la $37^{\circ},5$ a crescutū pînă la $39^{\circ},1$ și s'a coboritū pînă la $38^{\circ},2$; căci temperatura maximă a avutū locū pe la 3 ore 50 minute.

Ună vântū ușorū de la SSW se părea că aduce căldura prin suflări succesive. Această suflare, care d'abia făcea să adieze ramurile cele mai subțiri ale copacilorū, a produsū o uscăciune însemnată a aerului, pe totū timpulū câtă a ținutū suflarea sa.

Iată 'n adevărū care a fostū umiditatea aerului, constatată cu psicrometrulū :

Orele	Umiditatea	Orele	Umiditatea
6a.	81%	$4\frac{1}{4}$	20
7	77	5	25
8	69	$5\frac{1}{2}$	31
9	60	6	35
10	61	$6\frac{1}{2}$	41
11	65	7	52
prânză	55	8	62
1 p.	59	9	60
2	59	10	67
3	54	11	73
$3\frac{1}{2}$	23	12	74
4	17		

Inspecciónuena simplă a acestorū cifre ne arētă lórte bine, cum de o dată umiditatea aerului a scăđutū, între orele 3 și 3¹/₂, adică tocmai atunci cândū temperatura a nceputū a cresce într'unū modū așa de însemnatū.

Vēntulū, din a căruī cauză s'a produsū aceste fenomene, trebuie să provină din acele vēnturi, cari, în Arabia și în Africa, producū acele teribile furtuni uscate (orages secs) și cărora se dau diferite numiri : Khamsin, Simum, Harmattan, etc.

Simptomele cari caracterisă acele vēnturi s'au observatū și aci :

Fără de a mai vorbi de temperatura excesivă a aerului și de uscăciunea sa, lucruri ce amū constatatū mai susū, barometrulū a scăđutū într'acea și într'unū modū continuū. La 6 ore dimineța presiunea atmosferică redusă la 0 grade era de 757^{mm},5; la 9, 757,3; la prândū 756,4; la 3, 755,4; la 6, 753,4; la 9 sēra 755,5, iar a doua și de dimineța barometrulū indica 758,3. Vedemū așa dar' o diferență de 4^{mm},1 între înălțimea barometrului de dimineța și cea de la 6 ore p. m. De sigurū însă, că minimum presiunei atmosferice va fi avutū locū între orele 3 și 6 și că diferența între maximulū și minimulū acelei zile a trebuitū să fiă multū mai mare de câtū cantitatea indicată mai susū. Lipsa însă a aparatelorū inregistrătore nu ne-a permisū de a constata această diferență lórte importantă de cunoscutū pentru multe casuri.

Evaporațiunea apei a fostū asemenea lórte activă; ea a fostū de 6^{mm},9 în 24 de ore, cu lóte că, după cum se vede din cifrele umidității, arētate mai susū, atâtū dimineța până la 3 ore p. m. câtū și sēra de la 7 ore, gradulū de umiditate a fostū superiorū cifrei de 50°/_o.

În totū timpulū zilei, cerulū a fostū lórte seninū : p'ici pe colo d'abla se puteau dări câte unū micū cumulo-stratus. Însă, pe la 3 ore p. m., precum și în totū timpulū până la 5 ore, atmosfera se părea acoperită cu unū vėlū, care nu putea fi de vaporī. Era unū ce semănândū cu descrițiunea ce se face a fenomenului *ceței uscate*. Vėlulū era lórte subțire, și în totū timpulū a fostū străbătutū de rađele ardētore ale Sōrelui.

Suprafața pământului încă s'a resimțit de temperatura toridă a acestei zile. Temperatura maximă, constatată la suprafața pământului acoperit cu iarbă, a fost de 43°,3.

II.

Din punctul de vedere climatologic este foarte important de a determina, care este, într'o localitate dată, maximum ce poate atinge temperatura în cazuri excepționale?

Din lipsa unei lungi serii de observațiuni, nu este pentru țera noastră nici cea mai mică posibilitate, de a înscrie câte-va cifre, care să presinte o oarecare probabilitate de certitudine.

Pentru Brăila, temperatura maximă 39°,1, constatată *cu certitudine* în ziua de 25 August, a întrecut cu mult temperaturile maxime absolute ce am putut determina în cursul celor trei ani de când fac observațiuni în această localitate.

Pentru 1879 temperatura maximă a fost 33°,8 în ziua de 26 Iuliu, iar' în anul 1880 am avut 33°,9 la 9 August. Vedem dar' că anul acesta temperatura maximă absolută a întrecut cu 5°,2 pe cea mai mare din cei doi ani precedinți.

Dacă am voi să ne facem o idee de maximum temperaturelor observate într'unu cursu de mai mulți ani în țera noastră, nu putem recurge de cât la observațiunile ce se fac la șola de Agricultură, sub conducerea învățatului său Directoru, D-lu P. S. Aurelianu și care cuprinde o perioadă de 11 ani, cu începere din 1871.

Din tabelele ce găsim publicate de D-lu B. S. Moga în Revista Științifică (1) estragem că în intervalul indicat mai sus, temperaturile maxime absolute observate la Bucuresci sunt următoarele :

1871	la	1 August	32 ^o .0
1872	la	2 "	34. 0
1873	la	12 Iuliu	34. 5
1874	la	24 "	34. 2
1875	la	{ 25 "	32. 8
		{ 1	

(1) Seria II, Tom. II, No. 2 dela 1 Martiu 1881

1876	la	6 Augustù	31 6
1877	la	23	38. 2
		24	38. 7
1878	la	17	34. 4
1879	la	2	36. 3

De aci resultă, că în 1877 temperatura maximă observată la 24 Augustù : 38°,7, nu a diferitù de câtù cu 0°,4 de cea observată anulù acesta în Brăila și arù resulta prin urmare ca temperaturi care arù atinge 39 de grade nu arù fi prea rari pentru țera noastră.

Cu tôte acestea, ori și cine s'a ocupatù cu determinarea temperaturii aerului, sciă câtù este de dificilù a obține, la unù momentù datù, acestù elementù cu o òre-care esactitate : suntù o mulțime de condițiuni de împlinitù, o mulțime de precauțiuni de luatù. Negligerea unorù precauțiuni, cari în aparință s'arù crede că nu potù avea o mare acțiune asupra termometrului, influințeză une ori într'unù modù cu totulù capitalù asupra condițiunilorù termometrice, și acesta este atâtù de adevèratù, în câtù, până astăzi, nu s'a pututù încă fixa natura și forma celui mai convenabilù apèratorù termometricù.

În generalù toți apèratorii termometrici, și mai cu sémă cei care suntù espuși rașelorù solare, dupà cum este apèratorulù *Stewenson*, (1) întrebuințatù în Englitera, și pavilionulù întrebuințatù la Școla de Agriculturà din București, facù sã se înregistreze temperaturi multù mai mari de câtù cele adevèrate. Acestù efectù trebuie sã fiã cu atâtù mai pronunțatù de Stațiunea Meteorologică din Capitală cu câtù d'asupra pavilionului se află o lanternă cu șlamuri care are rolulù de a transforma, până la unù òre-care punctù, apèratorulù termometricù într'o galeriã cu șlamlicù.

Acestà mé face sã credù că temperaturele observate în anulù 1877

(1) Acestà reese și din observațiuni comparative ce facù de unù anù de zile între indicațiuniile termometrelorù espuse într'unù apèratorù *Stewenson*, fabricatù de D-lù *L. Casella* din Londra și acele ale termometrelorù espuse în apèratorulù de zincù, modelulù Institutulù meteorologicù din Viena.